

İNSAN HAKLARI

ALGISI

KAMUOYU

ARAŞTIRMASI

Temmuz 2024

www.ihd.org.tr

KONDA
ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

Bu rapor ve dayanağı olan araştırma verisi KONDA Araştırma ve Danışmanlık A.Ş. tarafından İnsan Hakları Derneği için üretilmiştir.

Bu araştırma raporu, Türkiye'deki 15 yaş üstü nüfusun, insan hakları tanımı, hak ihlallerine dair değerlendirmeleri, hukuk ve yargının işleyişine bakışı, insan haklarının korunması ve demokrasinin işleyişine dair görüş ve değerlendirmelerini anlamaya yönelik içeriklerden oluşmaktadır. Raporda bahsi geçen konular farklı demografik kümeler üzerinden analiz edilmiştir. Bazı bulgular yıldan yıla değişimlere göre de incelenmiştir.

Araştırma 17-19 Mayıs 2024 tarihlerinde KONDA Aracılı Paneli'ne dahil olmayı kabul etmiş kişilerle telefon araması yapılarak gerçekleştirilmiştir. Panelistler panel sistemimize gönüllü olarak katılmışlardır. Araştırma kapsamında, 74 ilin 1419 farklı mahalle veya köyünde yaşayan 2915 kişiyle telefonla görüşmeler yapılmıştır.

Araştırma, Türkiye'nin 15 yaş üstü yetişkin nüfusunu temsil edecek kişilerin tercihlerindeki eğilim ve değişimleri belirlemek ve izlemek için tasarlanmış ve uygulanmıştır. Araştırma bulgularının hata payı, yüzde 95 güven aralığında +/- 1,82, yüzde 99 güven aralığında yüzde +/- 2,15'tir.

Örneklem, ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verilerine dayalı mahalle ve köylerin nüfus büyüklükleri ve eğitim seviyeleri verileri ile 14 Mayıs 2023 genel seçimlerinin mahalle ve köy sonuçları katmanlandırılarak hazırlanmıştır. Yerleşim yerleri önce kır/kent/metropol olarak ayrıştırılmış ve 12 bölge esas alınarak örneklem tespit edilmiştir.

Araştırma,
17-19 Mayıs 2024 tarihlerinde

Türkiye genelinde:

74 ilin
1419 mahalle veya köyünde yaşayan

Toplam **2915** kişi ile KONDA Aracılı Paneli üzerinden
telefonla görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

Sahada gidilen bölgelerde il dağılımı

	Düzyey 1 (12 bölge)	Gidilen iller
1	İstanbul	İstanbul
2	Batı Marmara	Balıkesir, Çanakkale, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ
3	Ege	Afyonkarahisar, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak
4	Doğu Marmara	Bilecik, Bolu, Bursa, Düzce, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya, Yalova
5	Batı Anadolu	Ankara, Konya
6	Akdeniz	Adana, Antalya, Burdur, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Mersin (İçel), Osmaniye
7	Orta Anadolu	Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Sivas
8	Batı Karadeniz	Amasya, Bartın, Çorum, Karabük, Kastamonu, Samsun, Sinop, Tokat, Zonguldak
9	Doğu Karadeniz	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon
10	Kuzeydoğu Anadolu	Ağrı, Bayburt, Erzurum, Iğdır, Kars
11	Ortadoğu Anadolu	Bitlis, Elazığ, Hakkari, Malatya, Muş, Tunceli, Van
12	Güneydoğu Anadolu	Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak

YÖNETİCİ ÖZETİ

İnsan Haklarına Yönelik Bilgi ve Tutumlar

İnsan hakları kavramı, öncelikle yaşam hakkı, özgürlük ve eşitlik kavramlarıyla tanımlanıyor.

İnsan haklarını en iyi açıklayan kavrama verilen yanıtın, yüzde 27'yle en yüksek oranda **yaşam hakkı** olduğunu görüyoruz. Onun ardından ise yüzde 21'le **özgürlük** ve yüzde 17'yle **eşitlik** geliyor. İnsan hakları kavramını Kürtler ve Alevilerin daha çok özgürlük ve eşitlik kavramlarıyla, kadınların yaşam hakkı kavramıyla ilişkilendirmesi, toplum içinde dezavantajlı kabul edilen grupların, onları dezavantajlı duruma getiren güçsüzlük kaynaklarını, insan hakları ile daha çok ilişkilendirme eğilimini ortaya çıkarıyor.

İnsan haklarını çevresinden öğrenme eğilimi yaşın yükselmesiyle artıyor.

Gençler insan haklarını daha çok anayasa ve yasalar ile okul ve sosyal medyadan öğrendiğini beyan ediyor. Yaşın yükselmesiyle insan haklarını ailesi ve çevresinden öğrendiğini söyleyenlerin oranı artıyor. Eğitim seviyesinin artmasıyla da aile ve çevrenin etkisi azalırken, asıl kaynak olarak yasalardan insan haklarını öğrenme eğilimi artıyor.

İnsan Hakları Algısı

En önemli insan hakları yaşama hakkı, ifade ve düşünce özgürlüğü hakkı ve adil yargılanma hakkı olarak görülüyor.

Türkiye toplumunun insan hakları algısı, büyük oranda birinci nesil insan hakları ile belirleniyor. Genel olarak toplumsal kesimler, ihtiyaç duydukları hak taleplerine öncelikli önem atfederek insan haklarını algılıyor ve benimsiyorlar. Sosyal haklardan çok temel siyasal haklara atfedilen bu önem, insan hakları alanının bir sorun alanı olarak görüldüğüne de işaret ediyor olabilir.

Genel olarak toplumsal kesimler, ihtiyaç duydukları hak taleplerine öncelikli önem atfederek insan haklarını algılıyor ve benimsiyorlar:

- ✓ Kadınlar, yaşama hakkı ile ifade ve düşünce özgürlüğünün ardından en çok kadınların eşitlik hakkının en önemli insan hakkı olduğunu söylüyor.
- ✓ Anadilde eğitimin en önemli insan hakkı olduğunu söyleyenlerin oranı etnik kimliğini Kürt olarak ifade edenlerde yüzde 24, Türk olarak ifade edenlerde yüzde 9 oluyor.

Son 3 yılda insan hakları sorunlarının kaynağında eğitim ve hukuk sistemindeki sorunların yer aldığını düşünenlerin oranı artmış.

İnsan hakları sorunlarının kaynağını eğitim ve hukuk sistemindeki sorunlarla ilişkilendirme eğiliminde bir artış görülüyor. İnsanlar genel olarak insan hakları sorunlarını gelenekler ve kültürel kodlarla ilişkilendirmiyor. Toplumun yarıya yakın kesimi hukuk sistemindeki sorunların, yaklaşık üçte birlik kesimi de siyasi yöneticilerin insan haklarına karşı tutumunun insan haklarının kaynağındaki sorun olduğuna işaret ediyor.

İnsan Hakları İhlali

Türkiye toplumu insan hakları ihlallerinin en çok siyasi nedenlerden gerçekleştirildiğini düşünüyor.

Toplumun yüzde 47'si insan hakları ihlallerinin siyasi nedenlerden dolayı gerçekleştirildiğini düşünüyor. Din/mezhep, sosyo-ekonomik nedenler ve etnisitenin, siyasi nedenlerin ardından gelmesinin Türkiye'de artan siyasal kutuplaşmanın insan hakları ihlallerini ortaya çıkardığı algısını da ürettiği sonucuna varabiliriz.

Yine de Türkiye'nin daha yerleşik toplumsal yapıları, insan hakları ihlalleri konusundaki güncelliğini koruyor. Kürtlerde etnik kimliğinden, Alevilerde din ve mezhebinden dolayı ayrımcılığa uğradığını düşünenler daha çok bulunuyor.

En çok yoksulların insan hakkı ihlaline uğradığı düşünülüyor.

Türkiye'de en çok yoksulların insan hakkı ihlaline uğradığını düşünenlerin oranı son 3 yılda artmış görünüyor. **Toplumun yüzde 38'i yoksulların insan hakkı ihlaline uğradığını düşünüyor.** Bu da bir başka kırılma, son yıllarda yükselen ekonomik darboğazın bir sonucu olarak üretiliyor. Bu kırılma, yoksulların dezavantajlı kimliğe sahip olduğunu gösterirken, bunun insan hakları ihlali üretecek kadar toplumsal bir yapıya ortaya çıkardığını da gösteriyor.

Yoksulların ardından en çok kadınların insan hakkı ihlaline uğradığı düşünülüyor.

Toplum genelinde kadınların insan hakları ihlaline uğradığını düşünenlerin oranı yüzde 38. Bu oran kadınlar arasında yüzde 50'ye ulaşırken, erkekler arasında yüzde 25'te kalıyor. Bu durumda Türkiye'de kadınların insan hakları algısında en kırılma kadınlar oluyor.

Toplum, en çok siyasetçilerin insan haklarını ihlal ettiğini düşünüyor.

Toplumun yarısından fazlası siyasetçilerin insan haklarını ihlal ettiğini düşünüyor. Burada dikkat çekici olan «Sizce en fazla kimler/hangi gruplar insan haklarını ihlal ediyor?» sorusuna herhangi bir yanıt vermeyenlerin oranının yıllar içinde artmış olması. Bu durum, bu konuda toplum genelindeki bir suskunluk sarmalına işaret ediyor olabilir.

Devletin Güç Kullanma Durumu

Toplumun büyük bir kesimi devletin güç kullanmasını kabul edilebilir buluyor.

Devletin güç ve şiddet kullanımını onaylama eğiliminin arttığını görüyoruz. Toplum geneli, en çok terör zanlıları ile kadın cinayeti zanlılarına karşı devletin kolluk kuvvetlerinin güç ve şiddet uygulayabileceğini söylüyor. Devlet söyleminde de güç kullanımının bu failer üzerinden meşrulaştırma çabası göz önünde bulundurulduğunda, toplumun buna pozitif yönlü bir yanıt ürettiğini düşünebiliriz.

İfade Özgürlüğüne Bakış

Toplum genelinde hukuk kurumu ve yargıya güven oldukça düşük.

Toplum genelinde hukuk kurumuna güvenin oldukça düşük olduğunu görüyoruz. Toplumun yüzde 65'i hukukun ve yargının işleyişinden memnun değil. Yüzde 67'si de mahkemeye düşerse adil karar çıkmayacağından korkuyor. Üstelik bu oran yıllar içinde de yükselmiş görünüyor.

İnsan Hakları Savunucularına Yönelik Algı ve Tutumlar

Toplumun insan hakları algısında, insan haklarını temin etme ve koruma görevi daha çok devlet kurumlarına veriliyor. Bu durum, devletin otoriter bir güç olarak toplumsal algıda devlet gücünden bağımsız hareket etmediğini ifade edebileceği gibi, insan haklarını temin etme ve korumanın yasal ve anayasal zorunluluklar nedeniyle öncelikle devlet ve hükümet kurumlarında olması gerektiği tutumundan da kaynaklanabilir.

Toplumun yüzde 35'i hükümetin, yüzde 29'u devlet kurumlarının insan haklarını temin etme ve koruma konusunda esasen sorumlu olduğunu düşünüyor.

İnsan haklarımızı temin etme ve koruma görevinin esasen hükümete ait olduğunu düşünenlerin oranı yüzde 35 ile en yüksek oranda. Bu oranı, yüzde 29 ile devlet kurumları, ardından yüzde 19 ile mahkemeler takip etmekte. TBMM yanıtı verenlerin oranı yüzde 16 iken siyasi partileri, dernek ve vakıflar diyenlerin oranı yüzde 1 oranıyla sınırlı.

Her 5 kişiden 4'ü insan hakları savunucularının yürüttükleri çalışmaları değerli buluyor.

Ülkenin adalet sistemiyle karşılaştırıldığında insan hakları savunucularının yürüttükleri çalışmalar baskın bir şekilde değerli bulunuyor. Görüştüğümüz her 5 kişiden 4'ü insan hakları savunucularının insan haklarının korunması ve geliştirilmesi için yürüttükleri çalışmaların değerli olduğunu söylüyor.

Siyasal Tercihler

Toplum genelinin Türkiye'de demokrasinin işleyişine verdiği puan 10 üzerinden 3,7.

Türkiye toplumunun Türkiye'de demokrasinin işleyişine verdiği puan 3,7 ortalama ile düşük bir seviyede ölçülüyor. İktidar bloku seçmenlerinin verdikleri not, Türkiye ortalamasının üzerinde olsa da yine de ortalama düzeyin altında kalıyor. Kürtler ve Aleviler gibi kırılğan grupların verdikleri not da genel olarak daha düşük bir düzeyde yer alıyor.

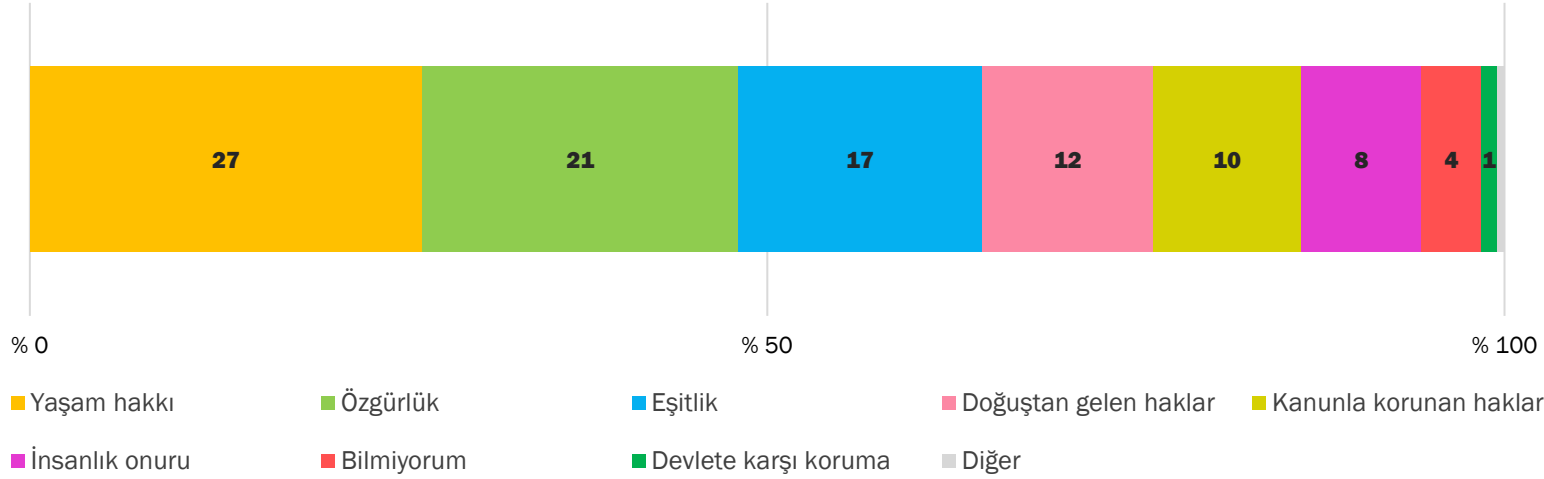
Toplum genelinin insan haklarının işleyişi bakımından devlete verdiği not 5 üzerinden 2,5.

Toplumun insan haklarının işleyişi bakımından devlete verdiği not yıllar içinde düşüş göstermiş. Araştırmamızda bu not 2,5 ortalama ile zayıf düzeyde ölçülüyor. Yalnızca Ak Parti seçmenlerinin verdiği not 3'ün üzerine çıkıyor.

Toplumun yüzde 40'ı insan haklarının korunması ve teşvik edilmesi bakımından hiç kimseye güvenmediğini beyan ediyor. Bu oran da 3 yıl içinde 12 puan yükselmiş görünüyor.

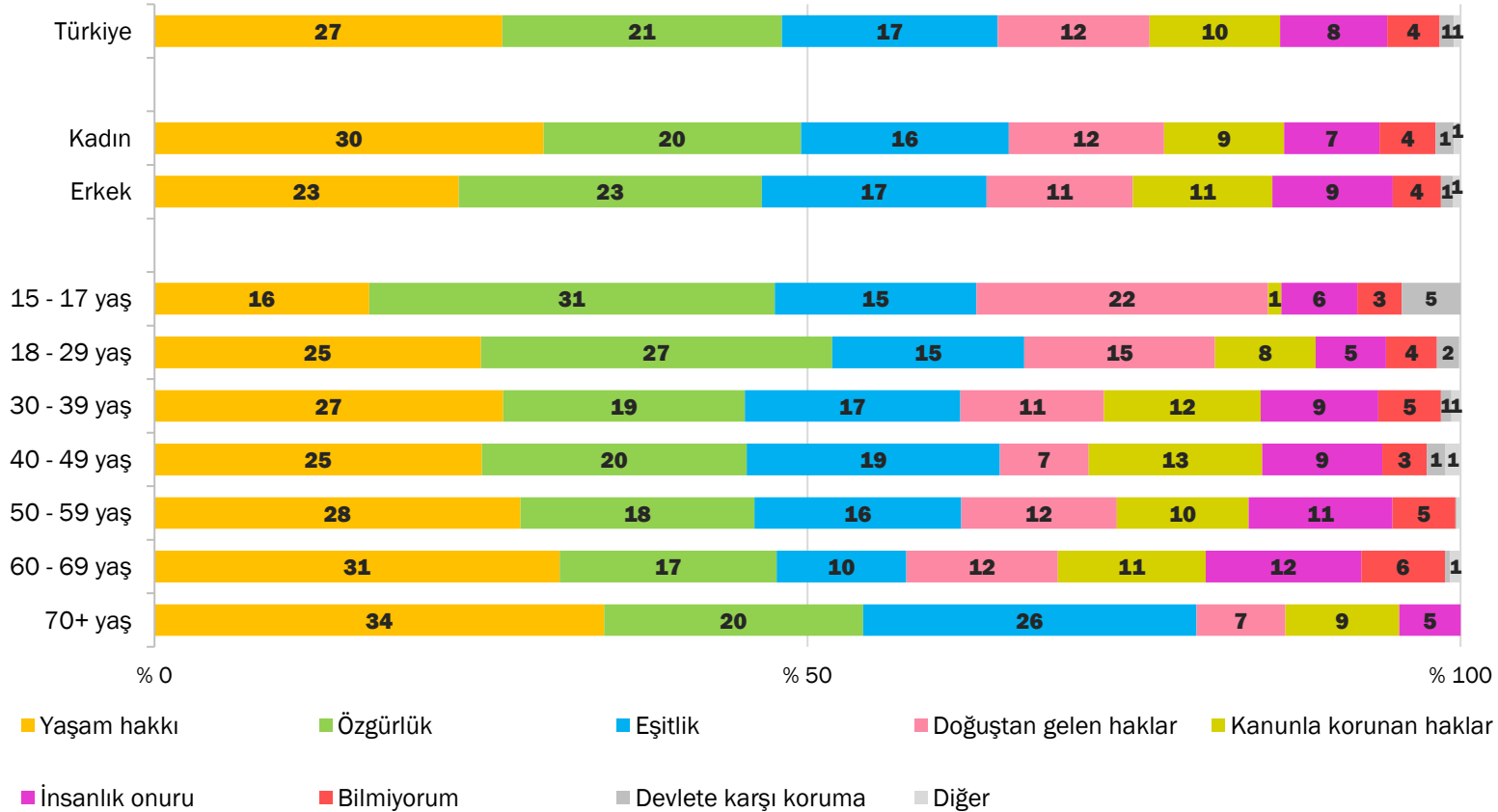
İNSAN HAKLARINA YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLAR

Sizce insan haklarını şimdi söyleyeceğim kavramlardan hangisi EN İYİ ifade ediyor?

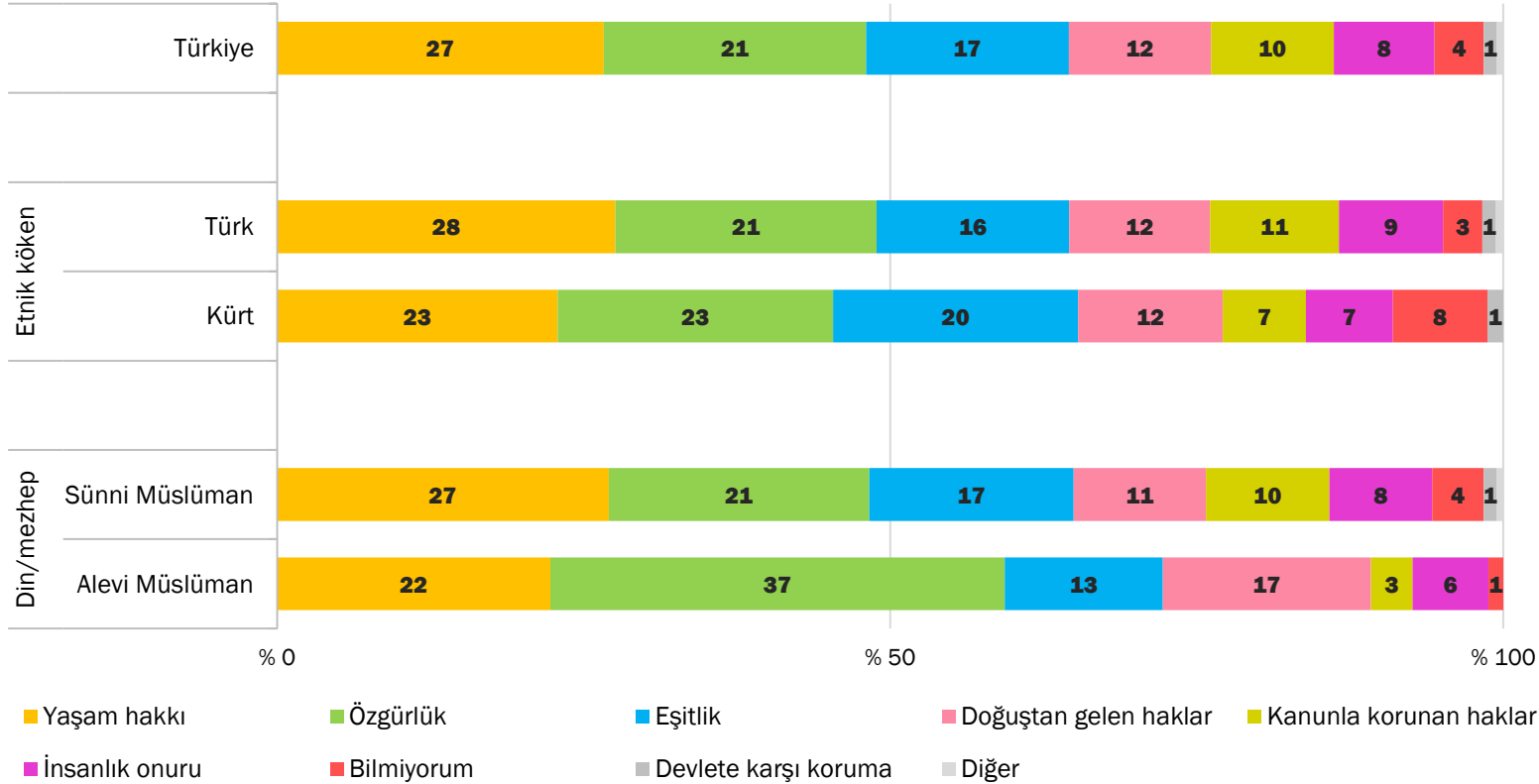
- İnsan haklarını en iyi açıklayan kavrama verilen yanıtın, yüzde 27'yle en yüksek oranda **yaşam hakkı** olduğunu görüyoruz. Onun ardından ise yüzde 21'le **özgürlük** ve yüzde 17'yle **eşitlik** geliyor.
- Bu anlamda, Türkiye'de insanların modern anlamda insan haklarının gücünü sınırlayan; insanın yaşam, özgürlük ve eşitlik talebiyle ifadesini bulan insan hakları tanımlamasını benimsediğini söyleyebiliriz.

Sizce insan haklarını şimdi söyleyeceğim kavramlardan hangisi EN İYİ ifade ediyor?

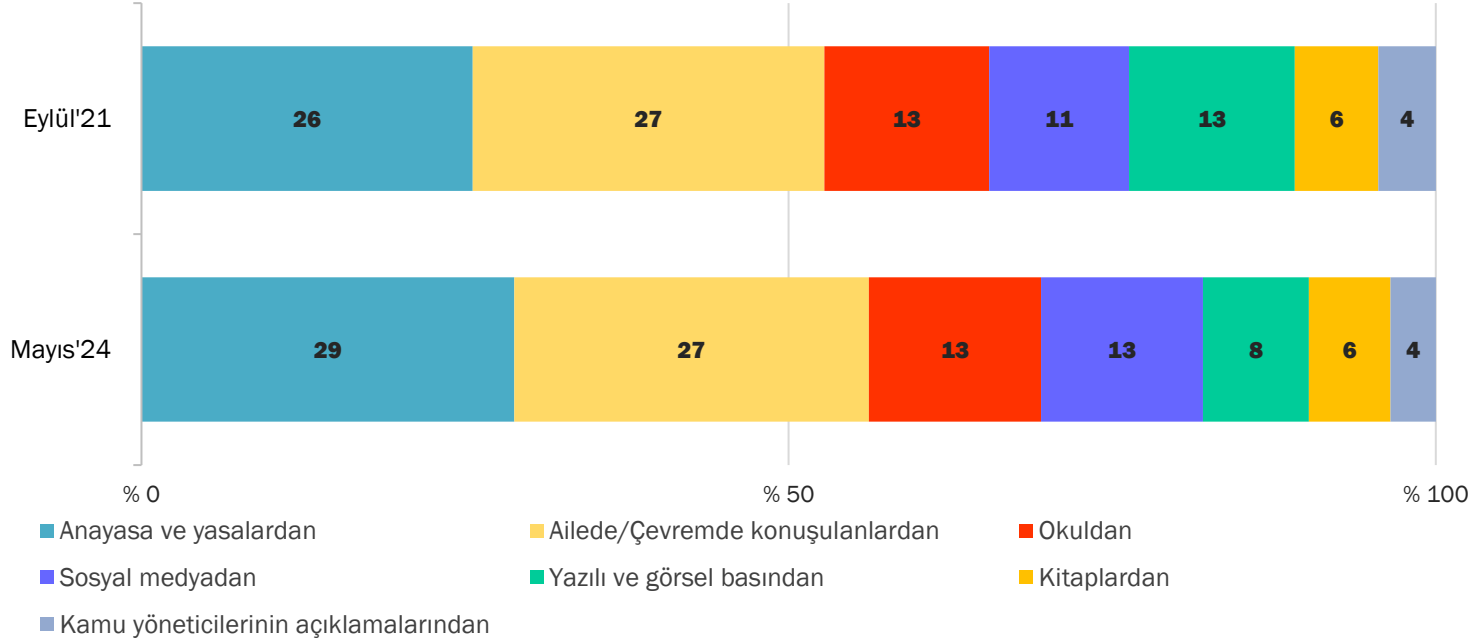
- Cinsiyete göre baktığımızda kadınlar arasında yaşam hakkı yanıtını verenlerinin oranının yüzde 30 olduğunu görüyoruz. Bu oran, erkekler arasında yüzde 23.
- Yaş gruplarına göre baktığımızda ise yaşam hakkı cevabının yaş arttıkça yükseldiğini, özgürlük yanıtının ise yaş arttıkça azaldığını görüyoruz. Özgürlük yanıtı yalnızca 15 ila 17 yaş arasındaki kimselerde yüzde 30'un üzerinde.

Sizce insan haklarını şimdi söyleyeceğim kavramlardan hangisi EN İYİ ifade ediyor?

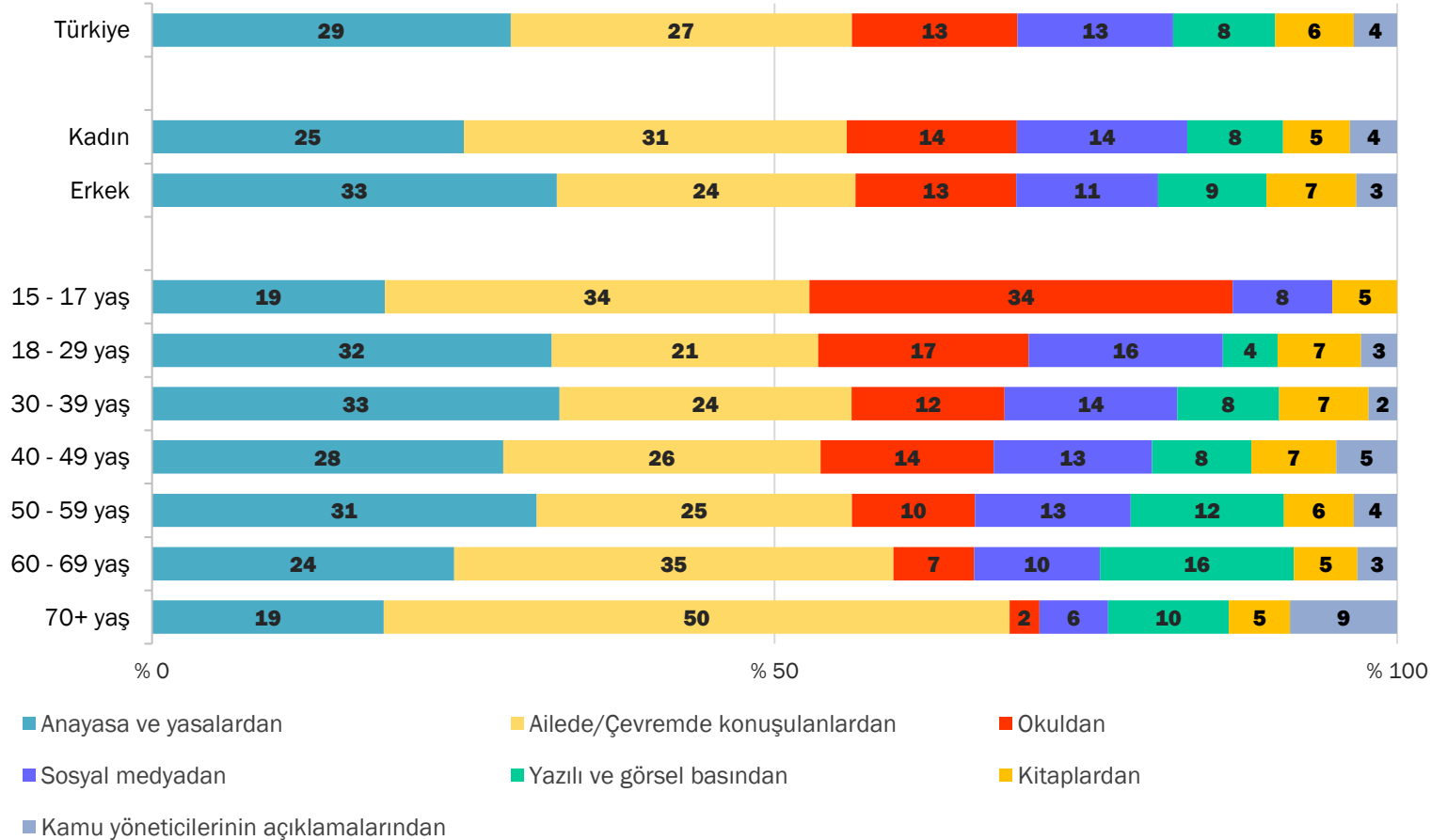
- Etnik kökene göre baktığımızda yaşam hakkı Türkler arasında yüzde 28'ken, Kürtler arasında yüzde 23 olduğunu görüyoruz. Özgürlük yanıtı ise Türkler arasında yüzde 21'ken, Kürtler arasında yüzde 23. Öte yandan, eşitlik cevabını veren Kürtlerin oranı, Türklerden 4 puan daha yüksek.
- Sünni Müslümanların yüzde 27'sinin yaşam hakkı, yüzde 21'inin ise özgürlük yanıtını verdiğini görüyoruz. Alevi Müslümanlar arasında ise özgürlük yanıtı yüzde 37. Kanunla korunan haklar ise Sünni Müslümanlara nazaran oldukça düşük.

İnsan haklarını, haklarınızı öncelikli olarak nereden öğreniyorsunuz?

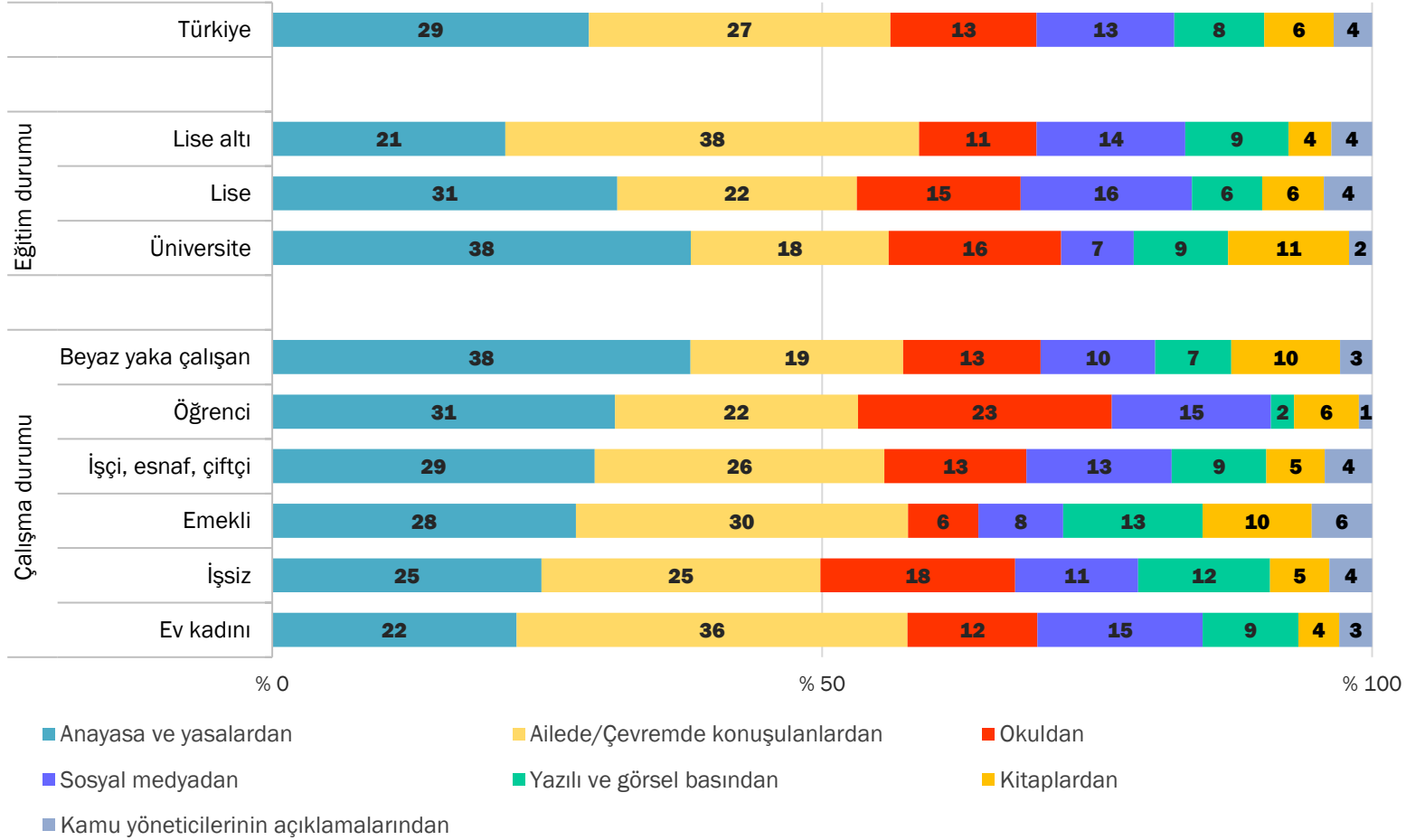
- Görüştüğümüz kişiler arasında haklarını, öncelikli olarak anayasadan ve yasalardan öğrendiğini söyleyenlerin oranı yüzde 29. Bu oran Eylül'21'e göre üç puanlık bir artış yaşamış durumda. Yüzde 27'lik bir kesim ailede/çevremde konuşulandan yanıtını verirken, yazılı ve görsel basın yanıtını verenlerin oranının yüzde 8'e geldiğini görüyoruz.

İnsan haklarını, haklarınızı öncelikli olarak nereden öğreniyorsunuz?

- Cinsiyete göre baktığımızda erkekler arasında anayasa ve yasalar yanıtını verenlerin oranının kadınlardan 8 puan daha yüksek olduğunu görüyoruz. Kadınlar arasındaki aile/çevre yanıtı ise yüzde 31'le erkeklere oranla yedi puan daha yüksek.
- Yaş gruplarına göre baktığımızda 18-29 yaş grubunda yüzde 21 olan aile/çevre yanıtının yaş arttıkça düzenli aralıklarla arttığını görüyoruz. Yaş arttıkça azalan cevaplar ise anayasa/yasalar, okul ve sosyal medya.

İnsan haklarını, haklarınızı öncelikli olarak nereden öğreniyorsunuz?

- Eğitim durumuna göre baktığımızda anayasa ve yasalar yanıtının eğitim düzeyi arttıkça yükseldiğini görüyoruz. Lise altı eğitime sahip olanlarda yüzde 21 olan anayasa/yasa yanıtı, lise mezunları arasında yüzde 31'ken, üniversite mezunları arasında yüzde 38. Öte yandan, aile/çevre yanıtı ise eğitim düzeyi arttıkça düşüş gösteriyor.
- Çalışma durumuna göre baktığımızda beyaz yakalıların yüzde 38'inin anayasa ve yasalar yanıtını verdiğini görüyoruz. Bu oran, beyaz yaka çalışanlar ve öğrenciler hariç diğer tüm meslek gruplarında yüzde 30'un altında.

Değerlendirme

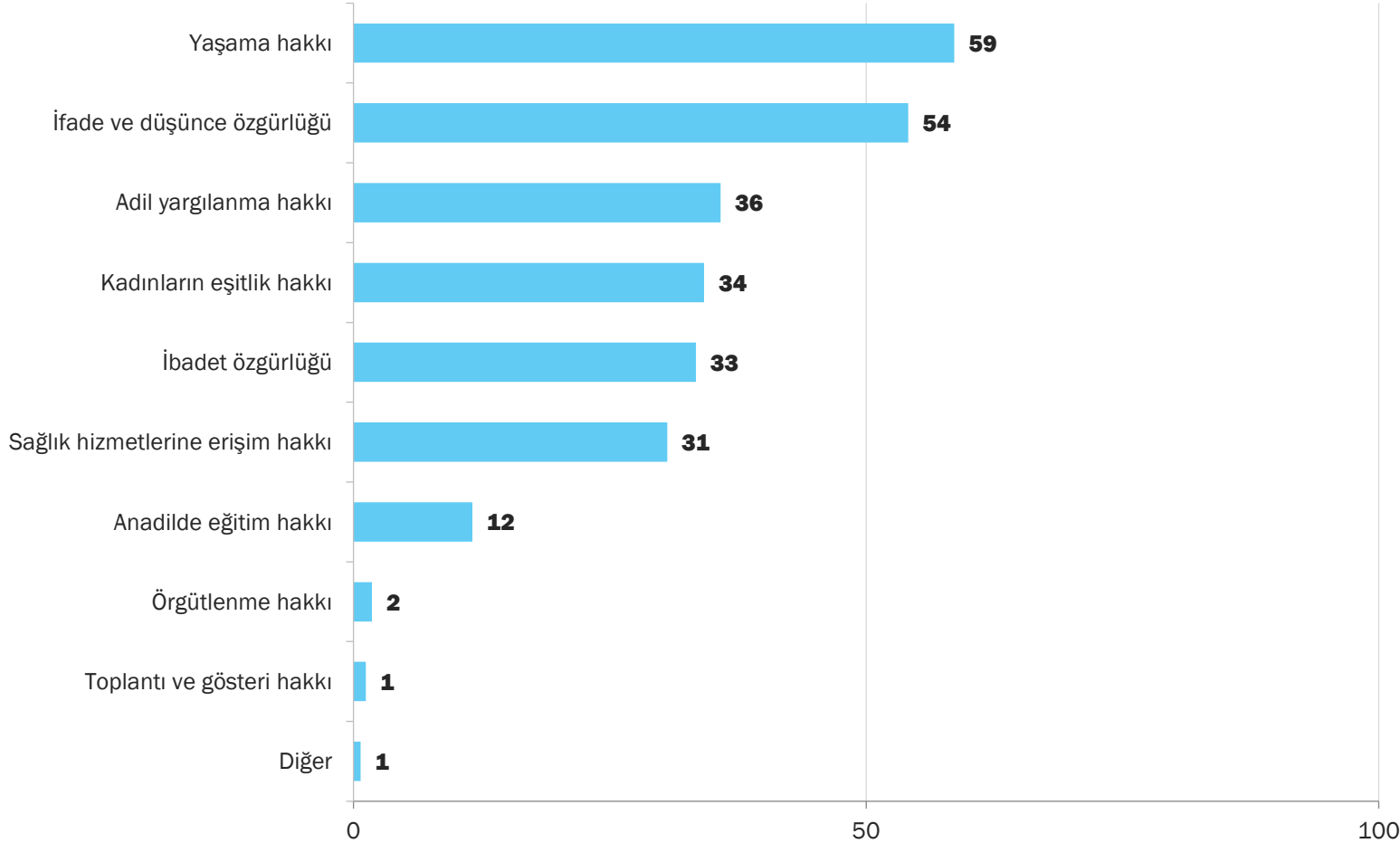
İnsan hakları tanımını yaşam hakkı, özgürlük ve eşitlik gibi modern insan hakları tanımlamasını takip ederek tanımlama eğilimi Türkiye toplumunda epey yaygın bir eğilim olarak karşımıza çıkıyor. Toplumsal kümeler ekseninde baktığımızdaysa insan hakları tanımı yapma biçiminin dahi hak ve özgürlük talebiyle ilişkili olduğu sonucuna varabiliriz. Öyle ki Kürtler ve Aleviler gibi **kırılgan grupların insan haklarını**, etnik kimliğini Türk olarak tanımlayanlar ile Sünnilere göre daha yüksek oranlarda **eşitlik ve özgürlük kavramları ile tanımlaması**, bir hak ve özgürlük talebini de yansıtıyor olabilir.

- ✓ Alevi Müslümanların yüzde 37'si insan haklarını «özgürlük» kavramı ile tanımlıyor ve bu oran Sünni Müslümanlara göre 16 puan daha fazla.
- ✓ Benzer şekilde kadınlar arasında insan hakkı kavramını «yaşam hakkı» ile tanımlayanlar, erkeklere göre 7 puan daha yüksek bulunuyor.

Bu bağlamda, toplum içinde dezavantajlı kabul edilen grupların, onları dezavantajlı duruma getiren güçsüzlük kaynaklarını, insan hakları ile daha çok ilişkilendirme eğiliminde olduklarını söyleyebiliriz.

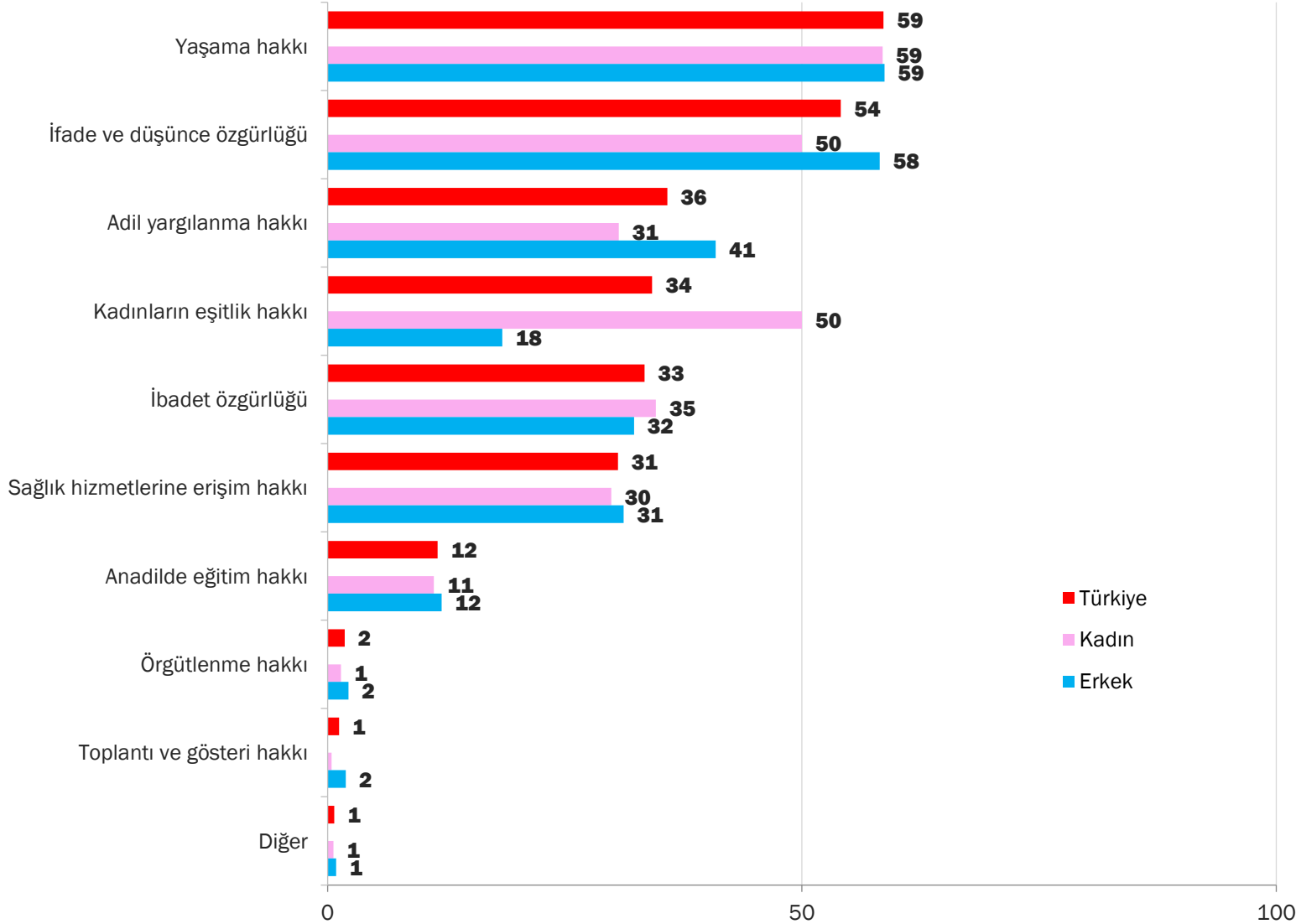
İNSAN HAKLARI ALGISI

Sizin için önemli olduğunu düşündüğünüz 3 insan hakkı hangileridir?

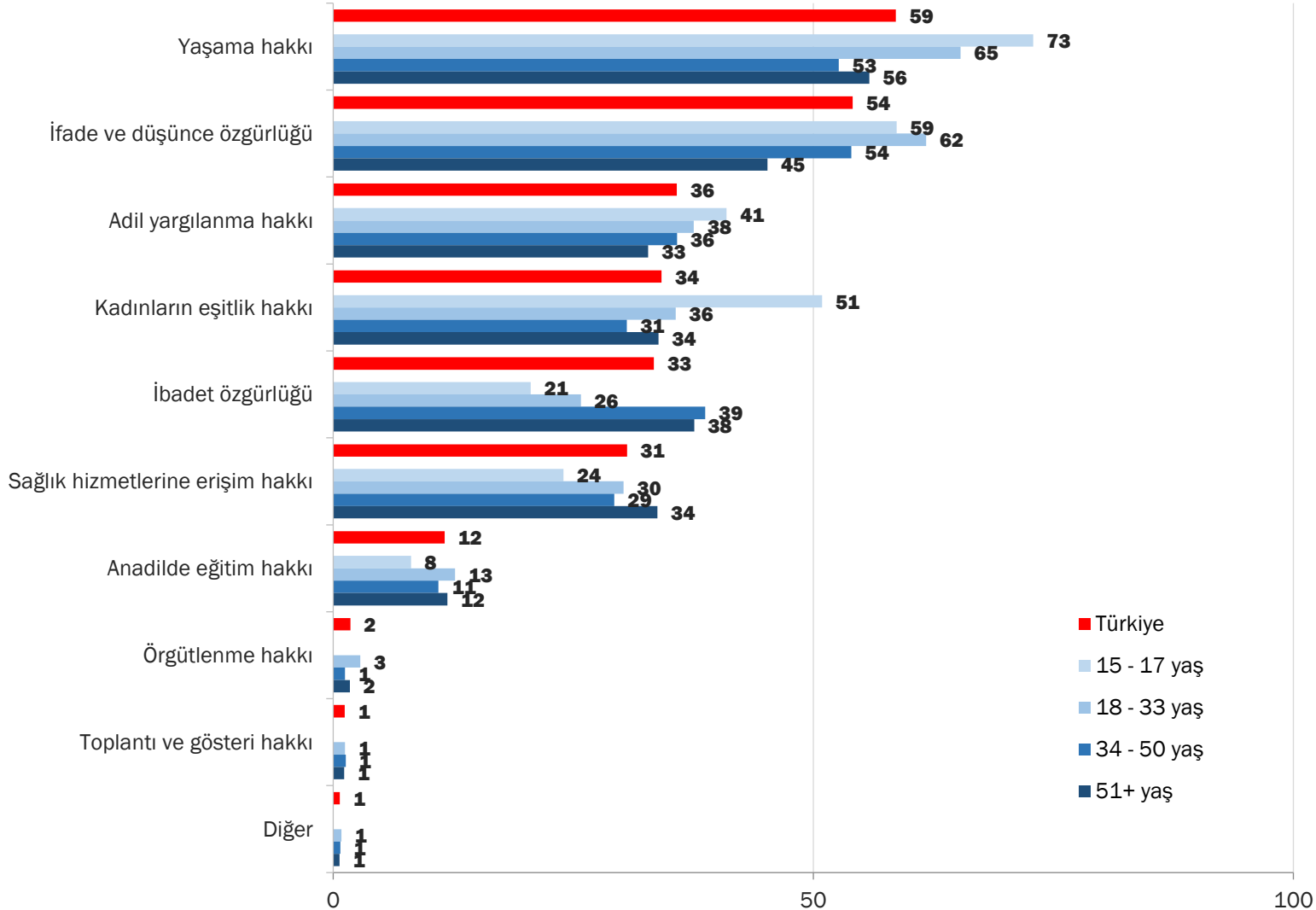
- «Sizin için en önemli olduğunu düşündüğünüz 3 insan hakkı hangileridir?» sorusu karşısında yaşama hakkının yüzde 59'luk bir karşılığının olduğunu görüyoruz. Yaşama hakkını yakından takip eden diğer insan hakkı ise yüzde 54'le ifade ve düşünce özgürlüğü. Adil yargılanma hakkı yüzde 36'yla üçüncü sıradayken, kadınların eşitlik hakkı yüzde 34'le dördüncü sırada yer almış durumda.
- Genel olarak toplumsal eğilim, insan haklarında birincil insan haklarını önceliklendirmek oluyor.

Sizin için önemli olduğunu düşündüğünüz 3 insan hakkı hangileridir?

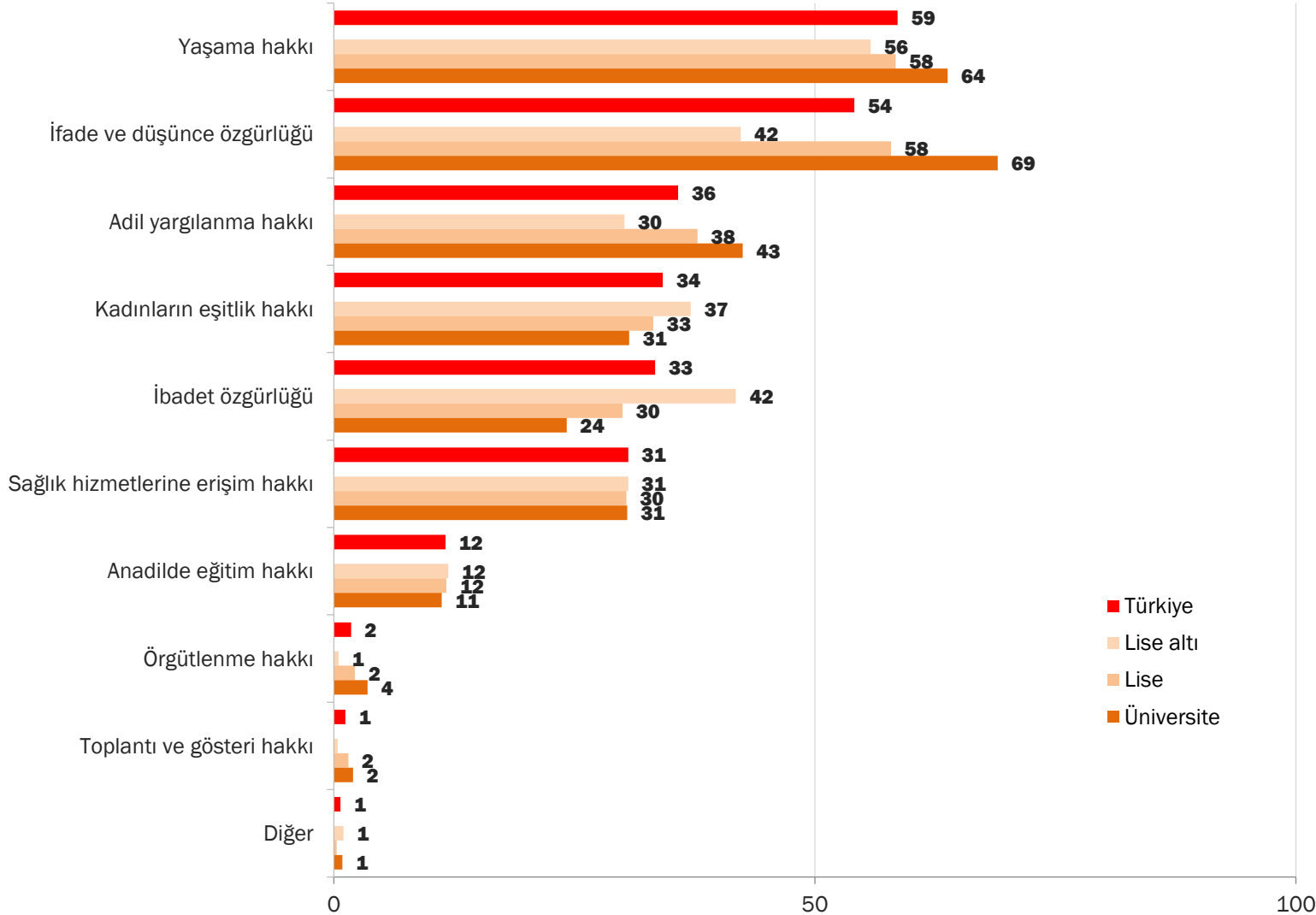
- Cinsiyete göre baktığımızda ifade ve düşünce özgürlüğü, adil yargılanma hakkı ve kadınların eşitlik hakkı gibi konularda derin farklılıklar olduğunu görüyoruz. İfade ve düşünce özgürlüğü kadınlar arasında yüzde 50'ye, erkekler arasında yüzde 58. Adil yargılanma hakkında da 10 puanlık bir fark söz konusu. En büyük fark ise kadınlar yüzde 50'yle kadınların eşitlik hakkı yanıtını verirken, erkeklerin yüzde 18'le bu yanıtı tercih etmesinde görülüyor.

Sizin için önemli olduğunu düşündüğünüz 3 insan hakkı hangileridir?

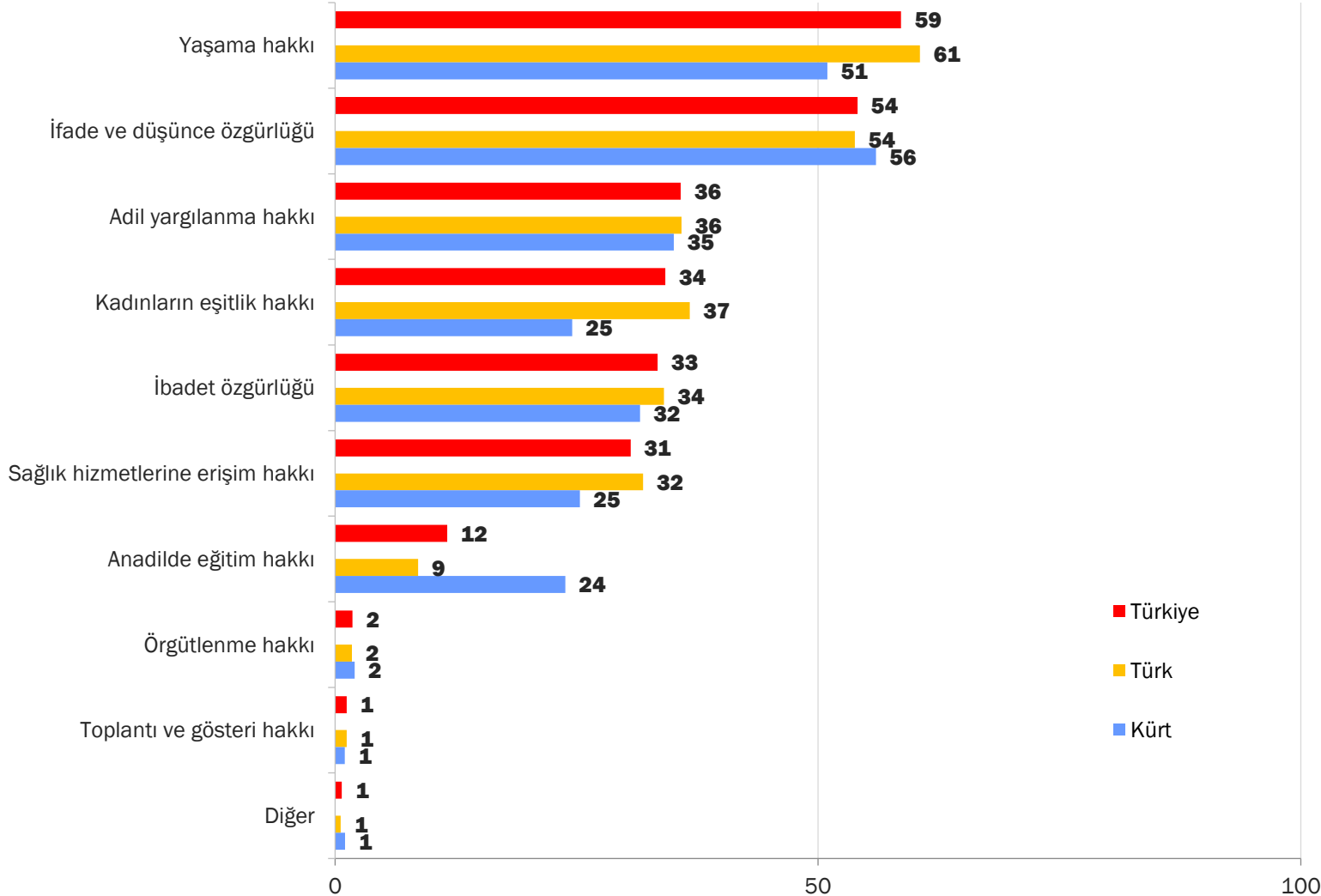
- Yaş gruplarına göre baktığımızda 15-17 yaş grubunda yüzde 73 olan yaşama hakkının, 18-33 yaş grubunda yüzde 65'e, 34-50 yaş grubunda yüzde 53'e, 51 yaşından büyük kimseler arasında yüzde 56'ya düştüğünü görüyoruz. Keza ifade ve düşünce özgürlüğü de yaş arttıkça düşüş gösteren bir başka yanıt. Yaş arttıkça düzenli olarak artış gösteren iki cevap ibadet özgürlüğü ve sağlık hizmetlerine erişim hakkı.

Sizin için önemli olduğunu düşündüğünüz 3 insan hakkı hangileridir?

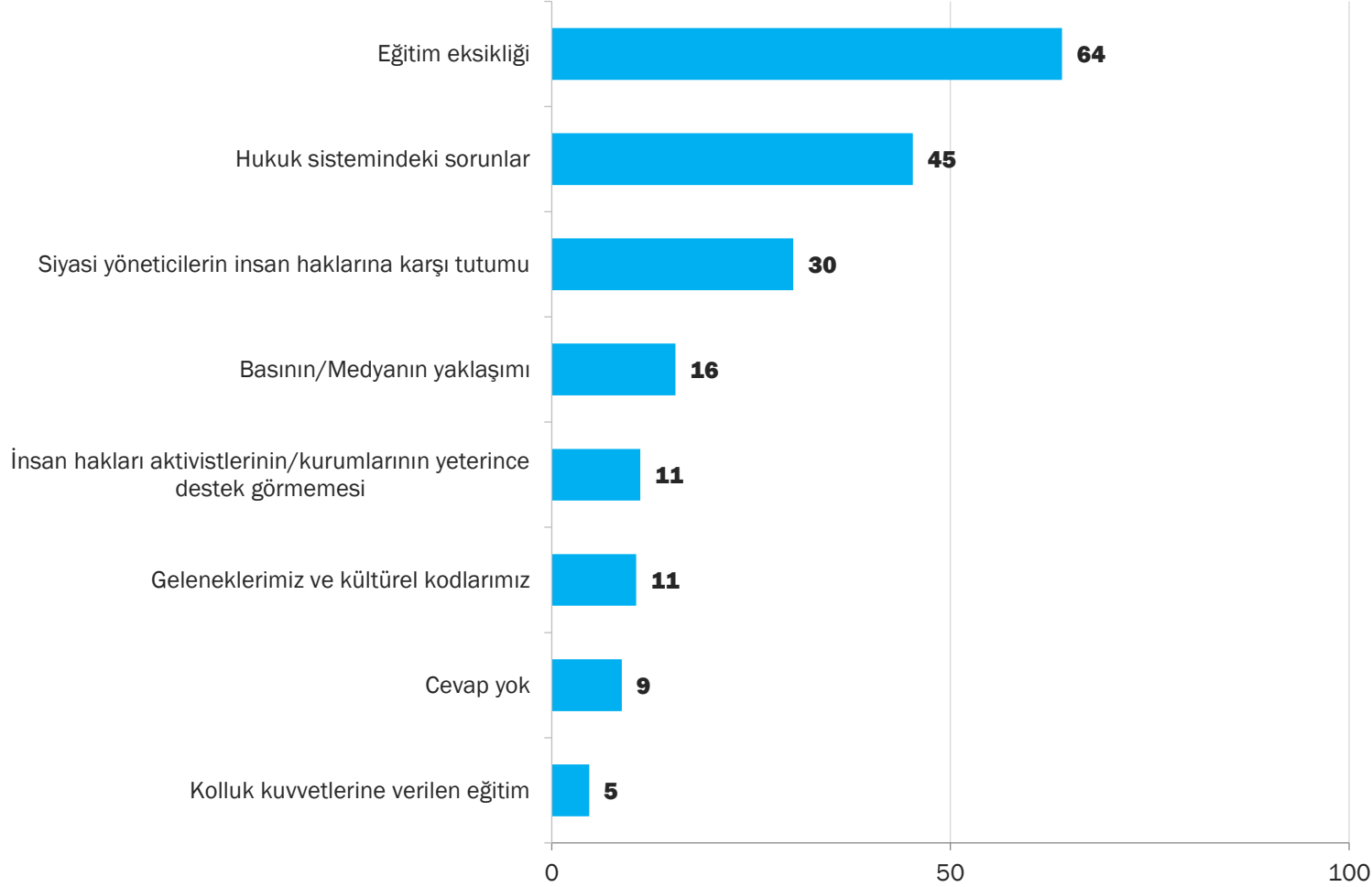
- Eğitim durumlarına göre baktığımızda lise altı eğitimliler arasında yüzde 42 olan ifade ve düşünce özgürlüğünün lise mezunları arasında yüzde 58'e, üniversite mezunları arasında yüzde 69'a yükseldiğini görüyoruz. Eğitim düzeyi arttıkça artış gösteren diğer cevaplar yaşama hakkı ile adil yargılanma hakkı. Düşüş gösterenler ise kadınların eşitlik hakkı ve ibadet özgürlüğü.

Sizin için önemli olduğunu düşündüğünüz 3 insan hakkı hangileridir?

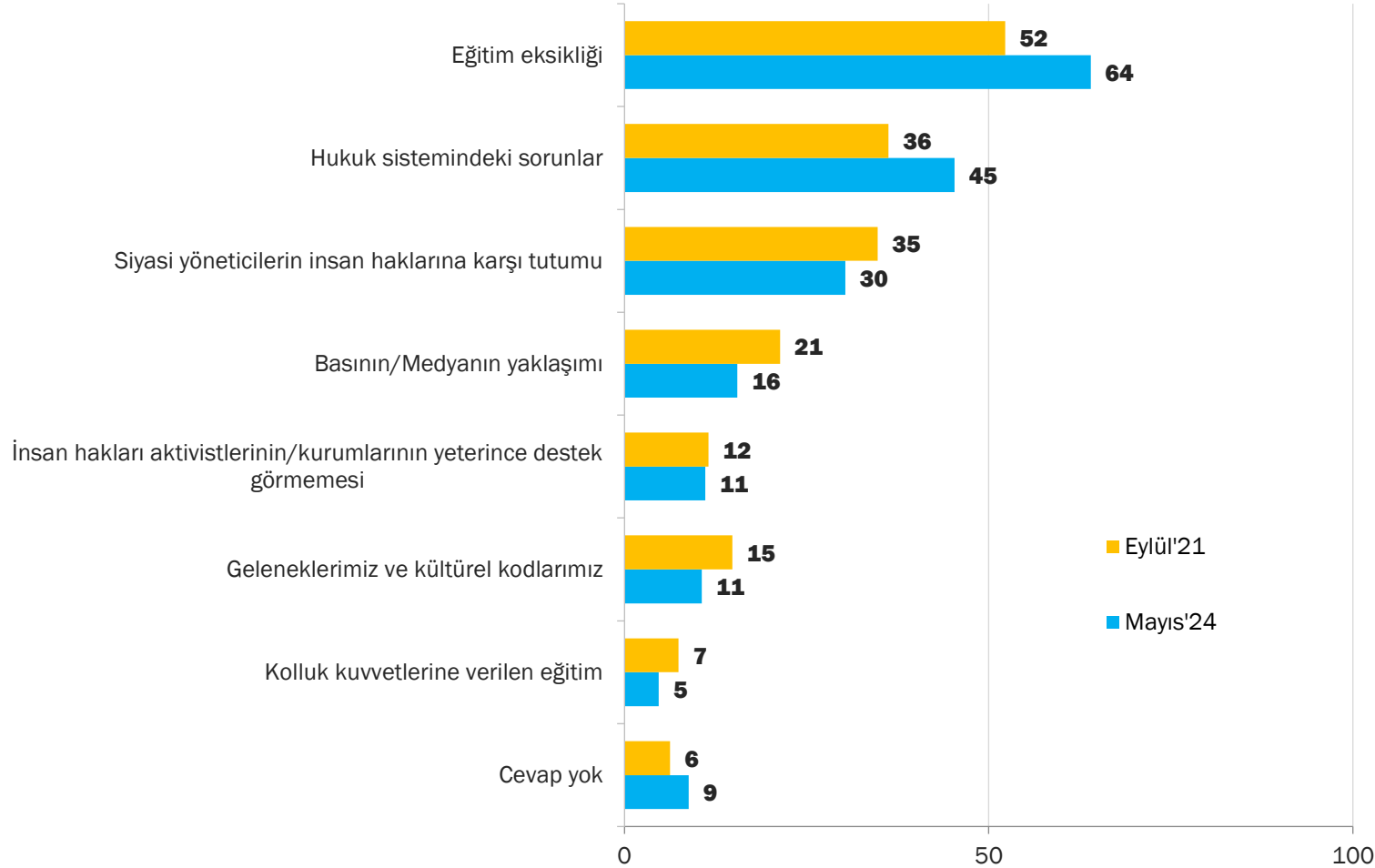
- Etnik kökene göre baktığımızda en büyük ayrımın yaşama hakkı, kadınların eşitlik hakkı ve anadilde eğitim hakkı cevapları olduğunu görüyoruz. Yaşama hakkı Türkler arasında yüzde 61'ken, Kürtler arasında yüzde 51. Kadınların eşitlik hakkı Türkler arasında yüzde 37'yken, Kürtler arasında yüzde 25. Anadilde eğitim hakkı ise Türkler arasında yüzde 9'ken, Kürtler arasında yüzde 24.

Sizce Türkiye'deki insan hakları sorunlarının kaynağında ne var?

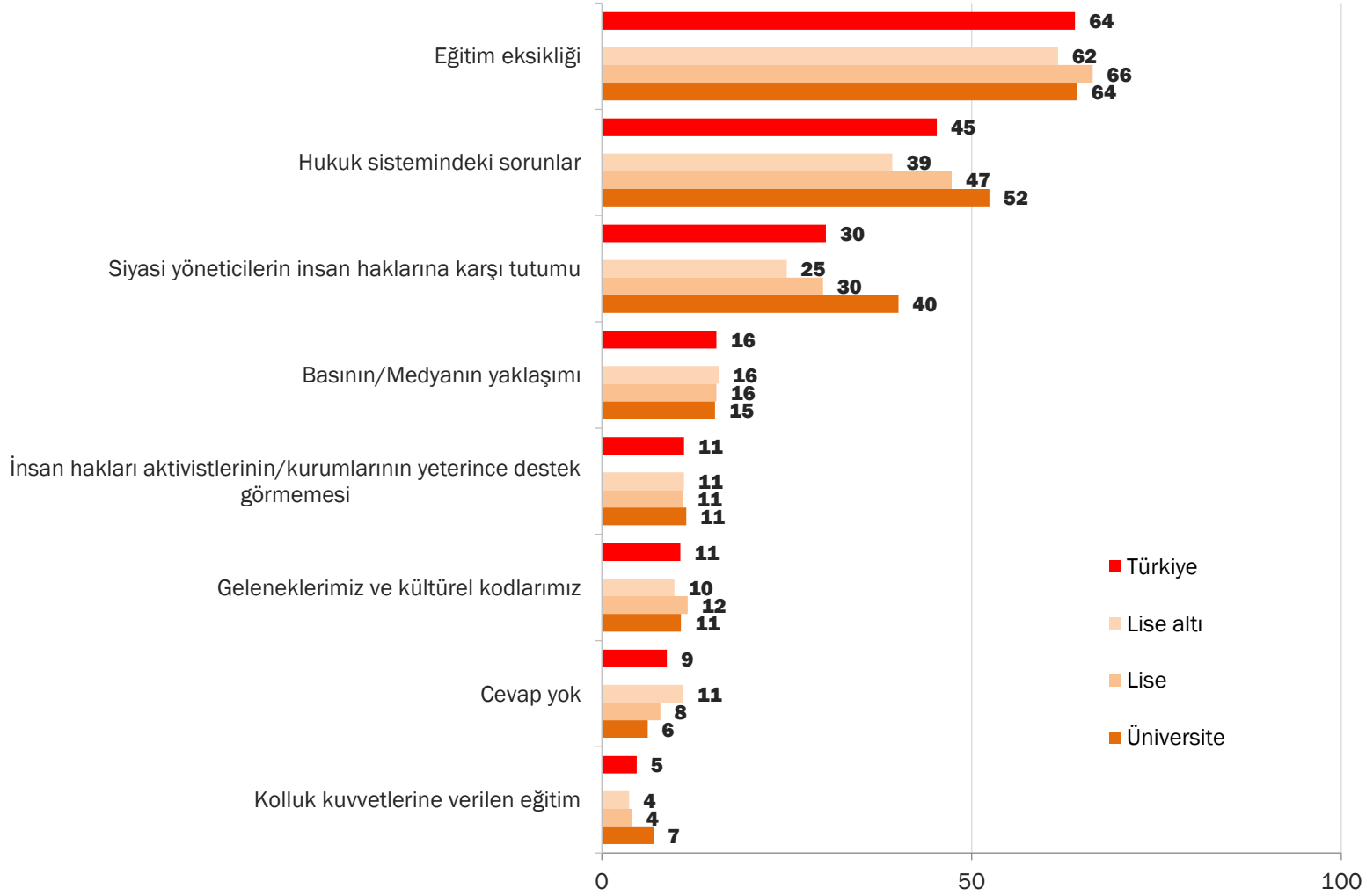
- «Sizce Türkiye’de insan hakları sorunlarının kaynağında ne var?» sorusuna verilen cevaplar arasında eğitim eksikliği yüzde 64’le öne çıkıyor. Hemen arkasından gelen yanıt ise yüzde 45’le hukuk sistemindeki sorunlar.
- İnsan haklarının kaynağındaki sorunları gelenekler ve kültürel kodlarla ilişkilendirenlerin oranı sadece yüzde 11.

Sizce Türkiye'deki insan hakları sorunlarının kaynağında ne var?

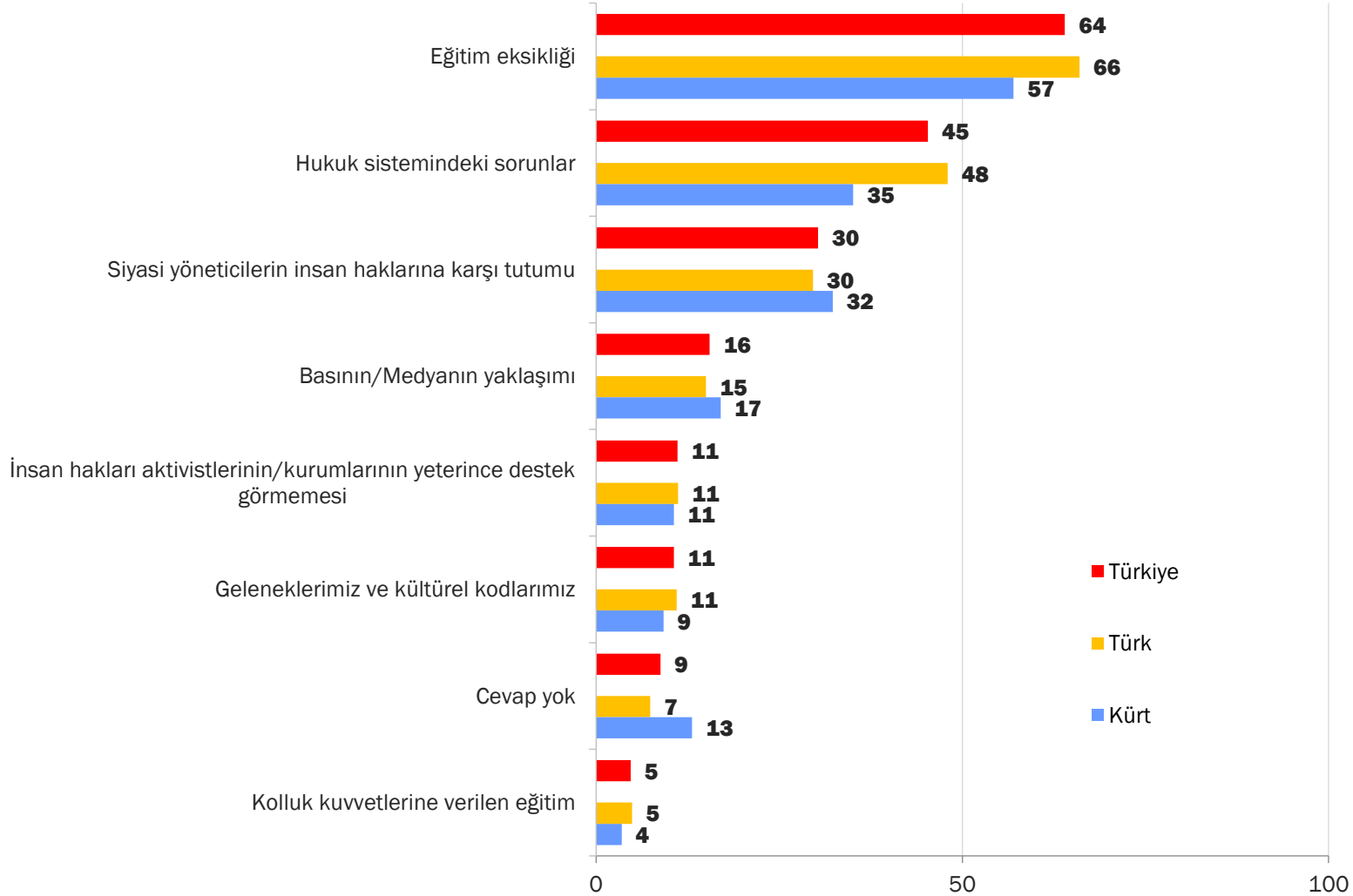
- Eylül'21'le karşılaştırmalı baktığımızda eğitim eksikliği yanıtının 12 puanlık bir artışla yüzde 52'den yüzde 64'e yükseldiğini görüyoruz. Hemen arkasından gelen yanıt ise Eylül'21'e oranla 9 puanlık bir artış yaşayarak yüzde 45'e kadar yükselen hukuk sistemindeki sorunlar.

Sizce Türkiye'deki insan hakları sorunlarının kaynağında ne var?

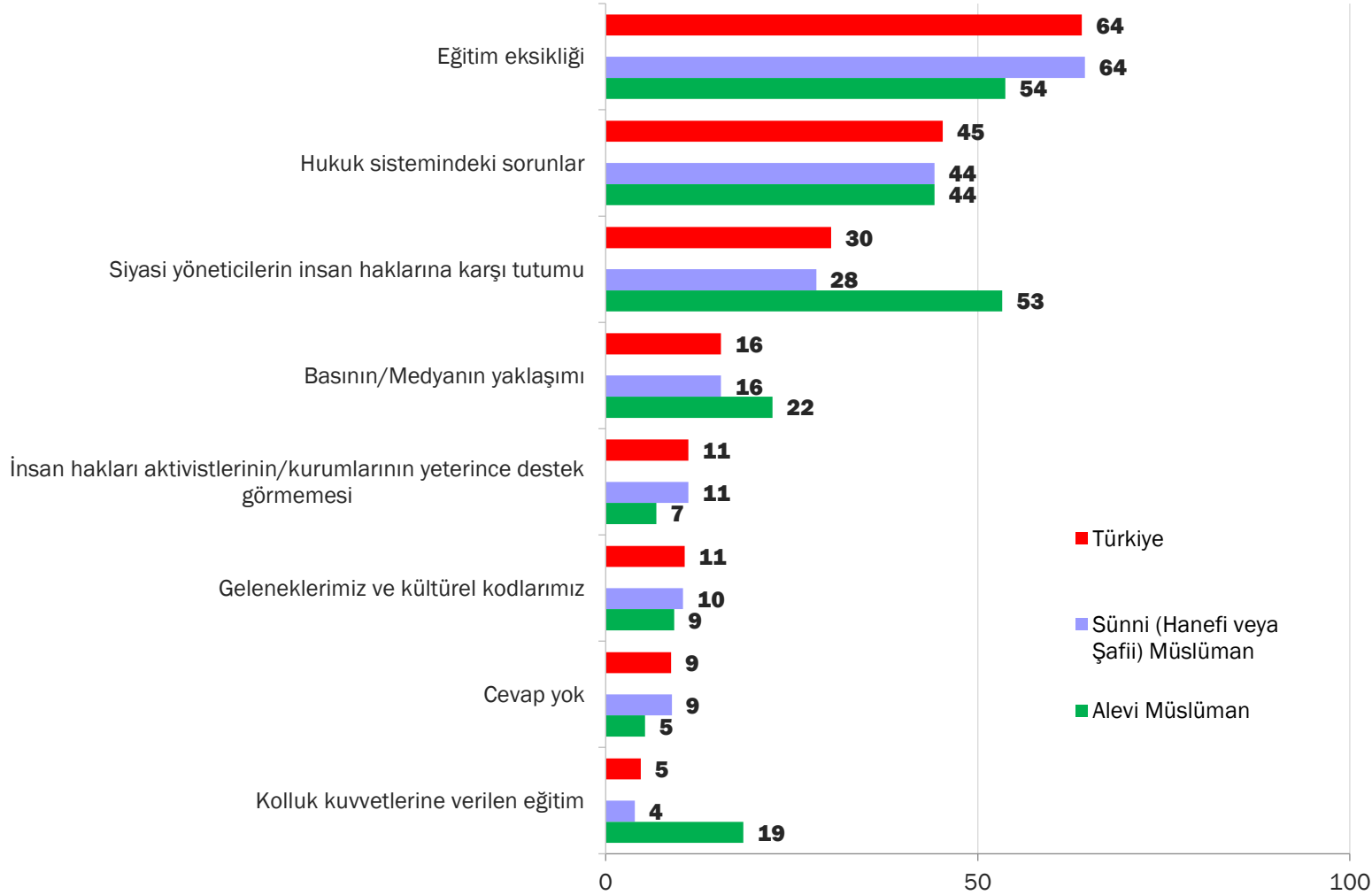
- Eğitim durumuna göre baktığımızda hukuk sistemindeki sorunlar ve siyasi yöneticilerin insan haklarına karşı tutumları yanıtlarının eğitim düzeyi arttıkça artış gösterdiğini görüyoruz. Eğitim eksikliği cevabı ise eğitim düzeyinden bağımsız şekilde kamuoyunun bulunduğu ortak noktaların başında geliyor.

Sizce Türkiye'deki insan hakları sorunlarının kaynağında ne var?

- Etnik kökene göre baktığımızda Türkler arasında verilen eğitim eksikliği cevabı yüzde 66'yken; Kürtler arasında verilen eğitim eksikliği yanıtının yüzde 57 olduğunu görüyoruz. Hukuk sistemindeki sorunlar yanıtında da Türklerin oranı yüzde 48'ken, Kürtlerin oranı yüzde 35.

Sizce Türkiye'deki insan hakları sorunlarının kaynağında ne var?

- Dini tercihlere göre baktığımızda Sünni Müslümanlar ile Alevi Müslümanların eğitim eksikliği ve siyasi yöneticilerin insan haklarına karşı tutumları gibi yanıtlarda ayrıştığını görüyoruz. Sünnilerin yüzde 64'ü eğitim eksikliği derken, Alevilerin yüzde 54'ü bu cevabı tercih etmiş durumda. Siyasilerin insan haklarına karşı tutumunu gerekçe olarak gösteren Sünnilerin oranı yüzde 28'ken, bu oran Aleviler arasında yüzde 53. Öte yandan, Aleviler arasında yüzde 19'luk bir kesim kolluk kuvvetlerine verilen eğitime de dikkat çekiyor.

Değerlendirme

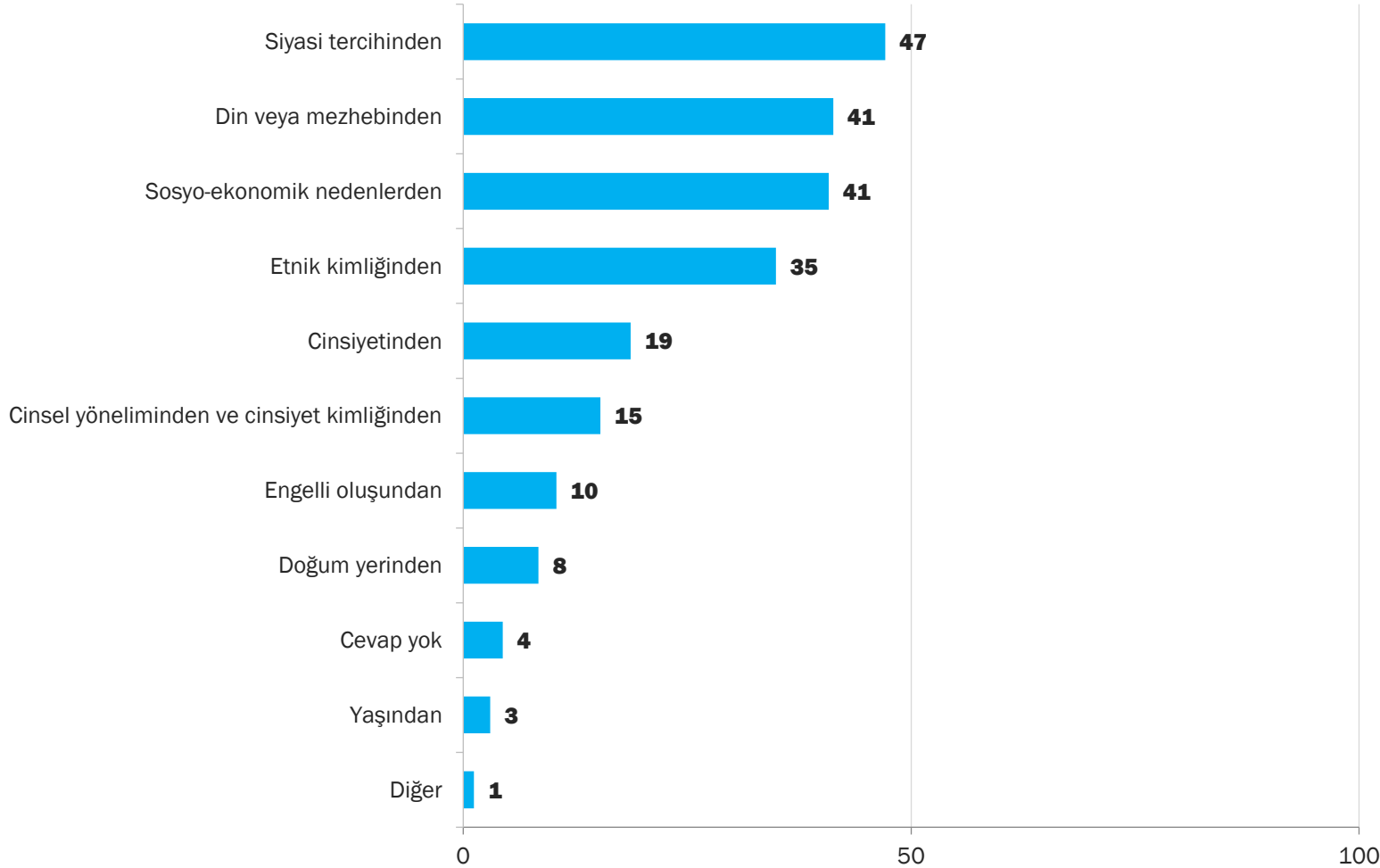
Türkiye toplumunun insan hakları algısının büyük oranda özgürlük ve siyasal hayata katılımı ifade eden birinci nesil insan haklarıyla inşa olduğunu görüyoruz. En önemli insan haklarının hangileri olduğu sorulduğunda görüştüğümüz kişiler öncelikle yaşama hakkı, ifade ve düşünce özgürlüğü hakkı ve adil yargılanma hakkına işaret ediyor. Toplum genelinde ikinci, üçüncü ve dördüncü nesil insan haklarına nazaran birinci nesil insan haklarına verilen bu ağırlıklı önem, insan hakları konusundaki sorunlara ve boşluklara işaret ediyor olabilir. Genel olarak toplumsal kesimler, ihtiyaç duydukları hak taleplerine öncelikli önem atfederek insan haklarını algılıyor ve benimsiyorlar. Bu duruma kadınların ve Kürtlerin insan hakları algıları örnek gösterilebilir:

- ✓ Kadınlar, yaşama hakkı ile ifade ve düşünce özgürlüğünün ardından en çok kadınların eşitlik hakkının en önemli insan hakkı olduğunu söylüyor.
- ✓ Anadilde eğitimin en önemli insan hakkı olduğunu söyleyenlerin oranı etnik kimliğini Kürt olarak ifade edenlerde yüzde 24, Türk olarak ifade edenlerde yüzde 9 oluyor.

İnsan hakları sorunlarının kaynağını eğitim ve hukuk sistemindeki sorunlarla ilişkilendirme eğiliminde bir artış görülüyor. İnsanlar genel olarak insan hakları sorunlarını gelenekler ve kültürel kodlarla ilişkilendirmiyor. Toplumun yarıya yakın kesimi hukuk sistemindeki sorunların, yaklaşık üçte birlik kesimi de siyasi yöneticilerin insan haklarına karşı tutumunun insan haklarının kaynağındaki sorun olduğuna işaret ediyor.

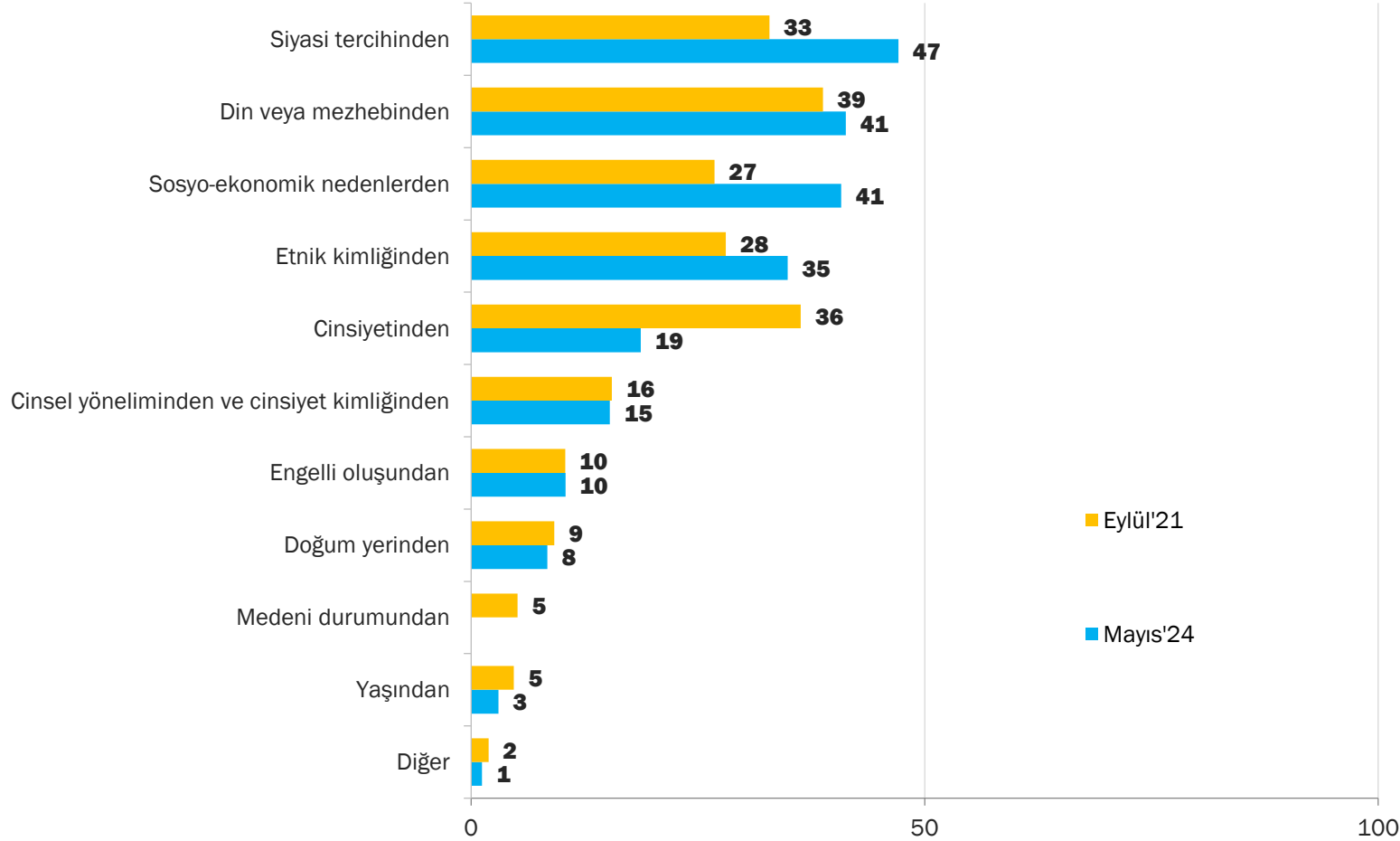
İNSAN HAKLARI İHLALI

Tüm toplumu düşündüğünüzde sizce Türkiye’de insanlar en fazla hangi sebeplerden dolayı ayrımcılığa uğruyor?

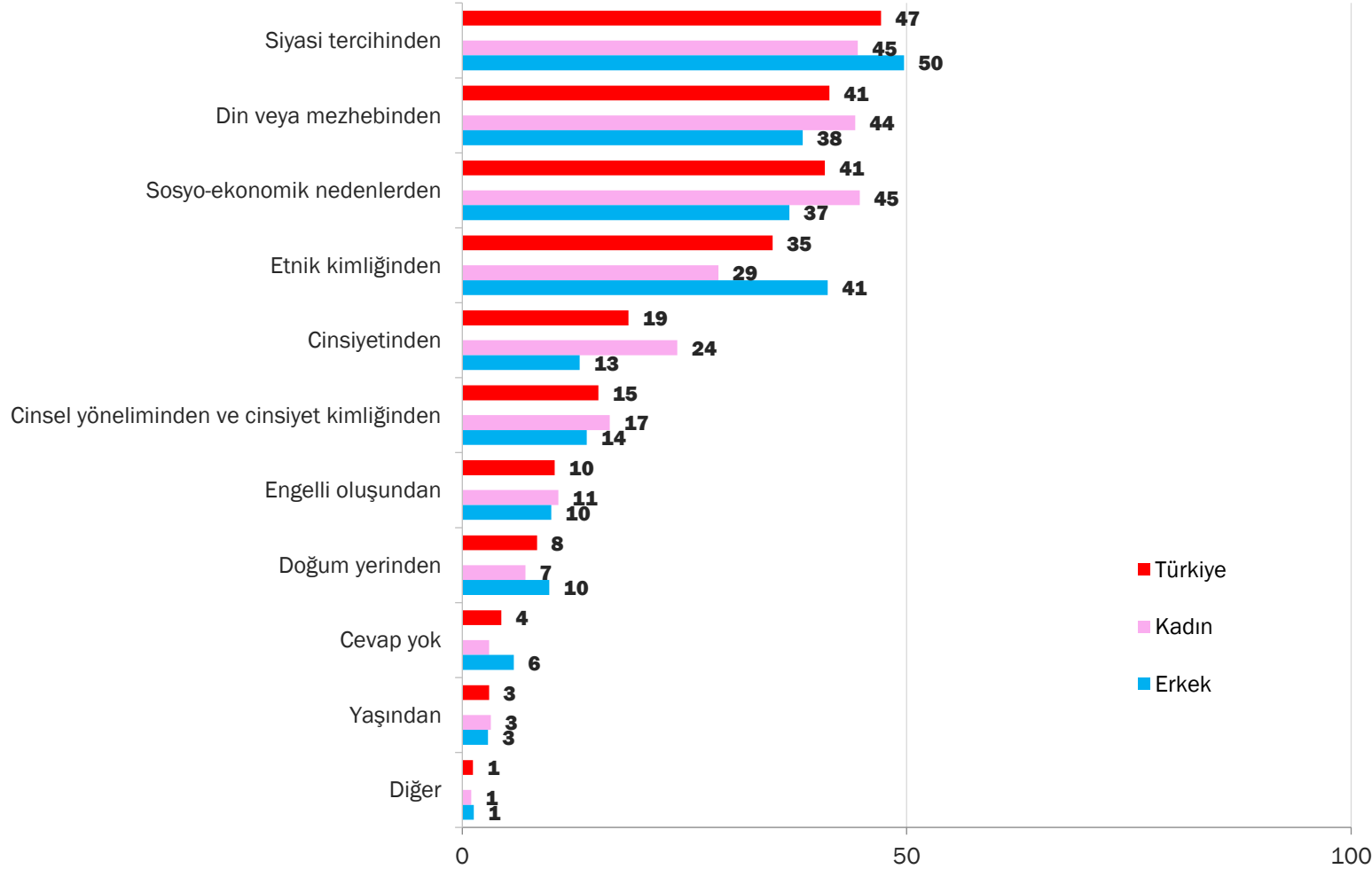
- «Tüm toplumu düşündüğünüzde sizce Türkiye’de insanlar en fazla hangi sebeplerden dolayı ayrımcılığa uğruyor?» sorusuna karşılık olarak verilen en güçlü cevapların yüzde 47’yle siyasi tercih, yüzde 41’le din/mezhep, sosyo-ekonomik nedenler ve yüzde 35’le etnik kimlik olduğunu görüyoruz.

Tüm toplumunu düşündüğünüzde sizce Türkiye’de insanlar en fazla hangi sebeplerden dolayı ayrımcılığa uğruyor?

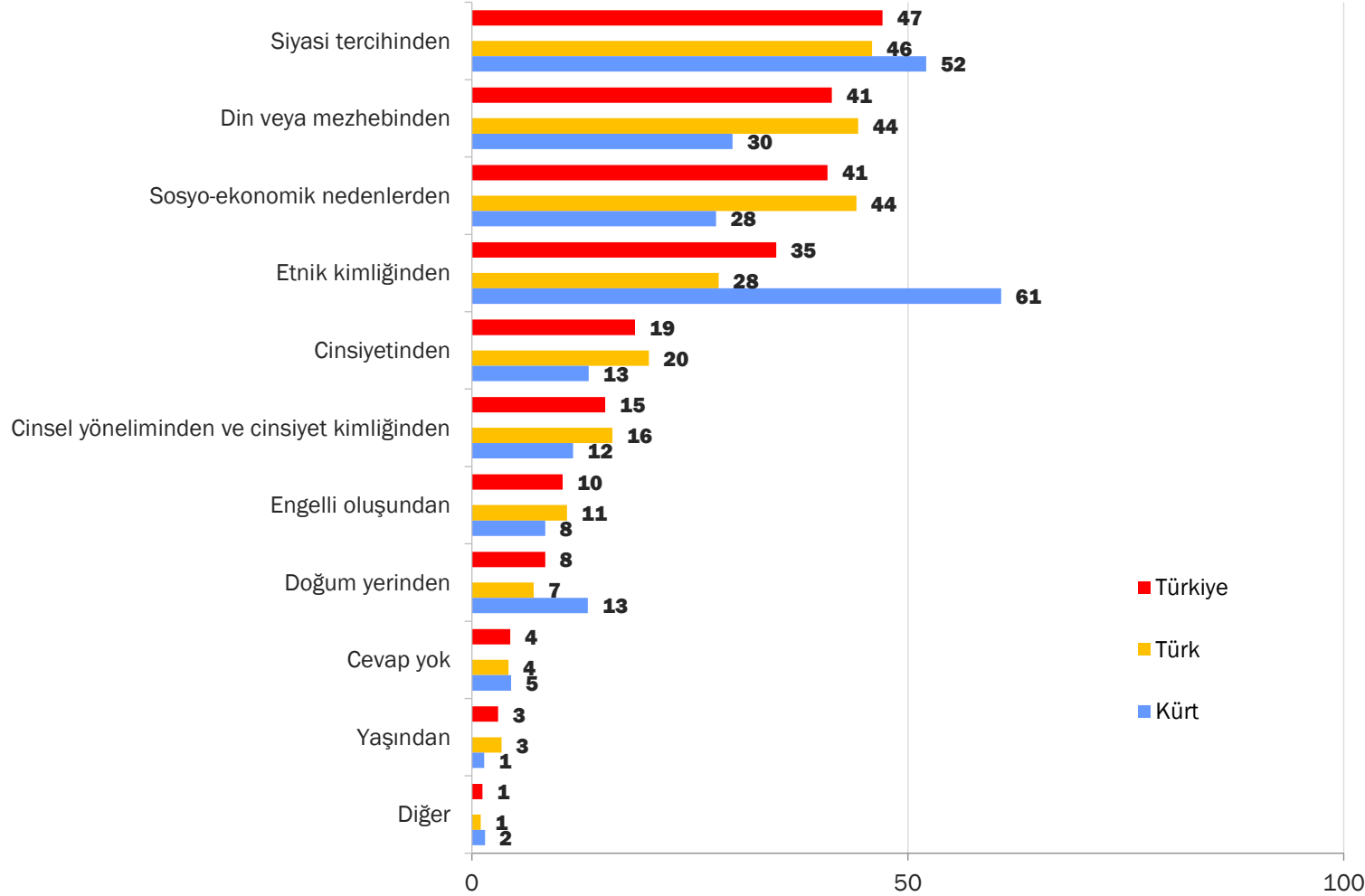
- «Sizce Türkiye’de insanlar en fazla hangi sebeplerden dolayı ayrımcılığa uğruyor?» sorusuna verilen cevaplarda siyasi tercihin 14 puanlık bir artışla yüzde 47’ye kadar yükseldiğini görüyoruz. Bir diğer büyük artış ise sosyo-ekonomik durumda yaşanmış durumda. Eylül’21’de yüzde 27 olan sosyo-ekonomik durum cevabının geçtiğimiz ay yüzde 41’e kadar yükseldiğini görüyoruz.

Tüm toplumu düşündüğünüzde sizce Türkiye’de insanlar en fazla hangi sebeplerden dolayı ayrımcılığa uğruyor?

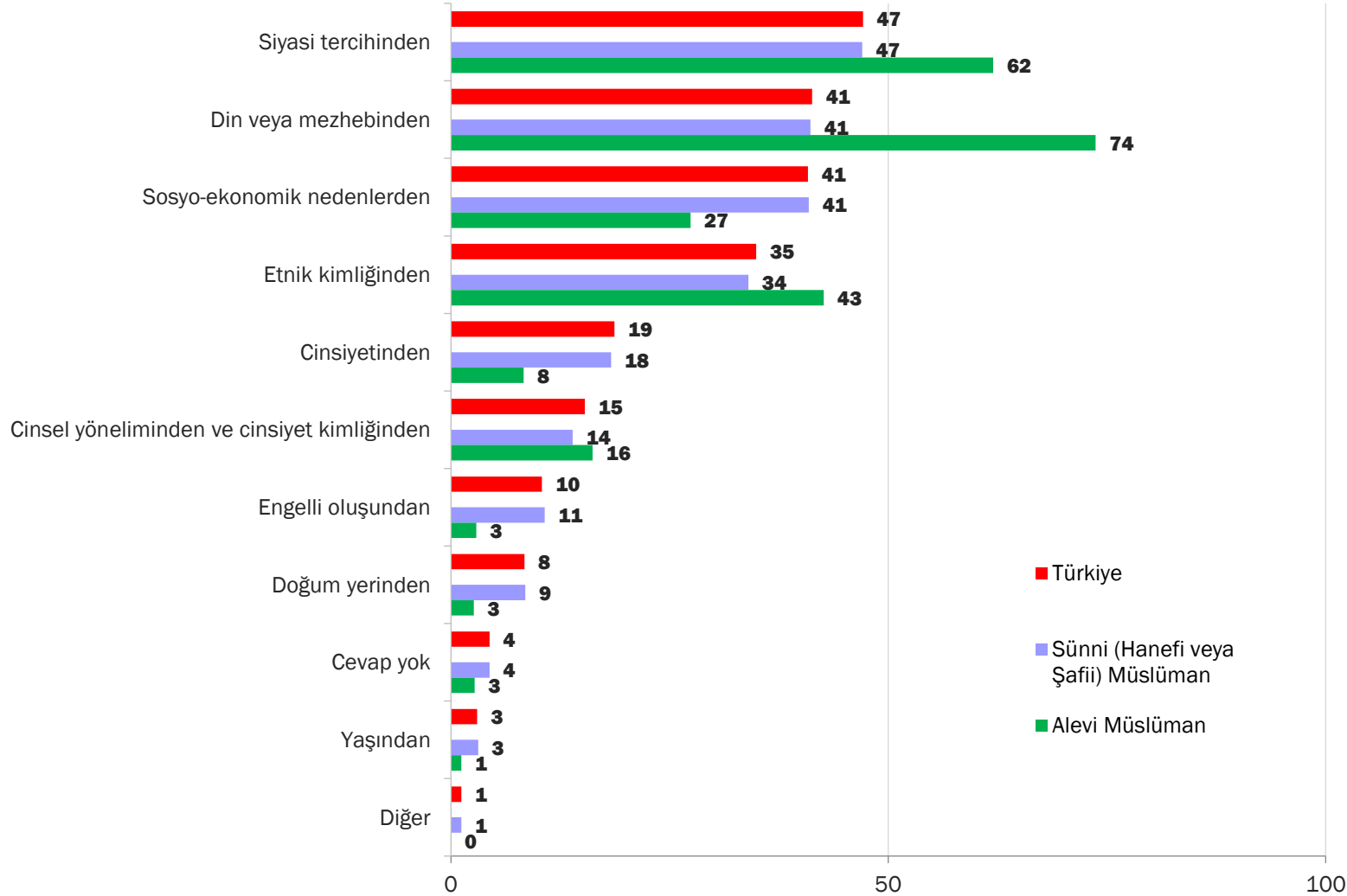
- Cinsiyete göre baktığımızda en yüksek farklılığın etnik kimlik ve cinsiyet yanıtlarında olduğunu görüyoruz. Kadınlar arasında yüzde 29 olan etnik kimlik cevabı erkekler arasında yüzde 41. Cinsiyet cevabında ise kadınlar yüzde 24’ken, erkeklerin yüzde 13 olduğunu görüyoruz.

Tüm toplumunu düşündüğünüzde sizce Türkiye’de insanlar en fazla hangi sebeplerden dolayı ayrımcılığa uğruyor?

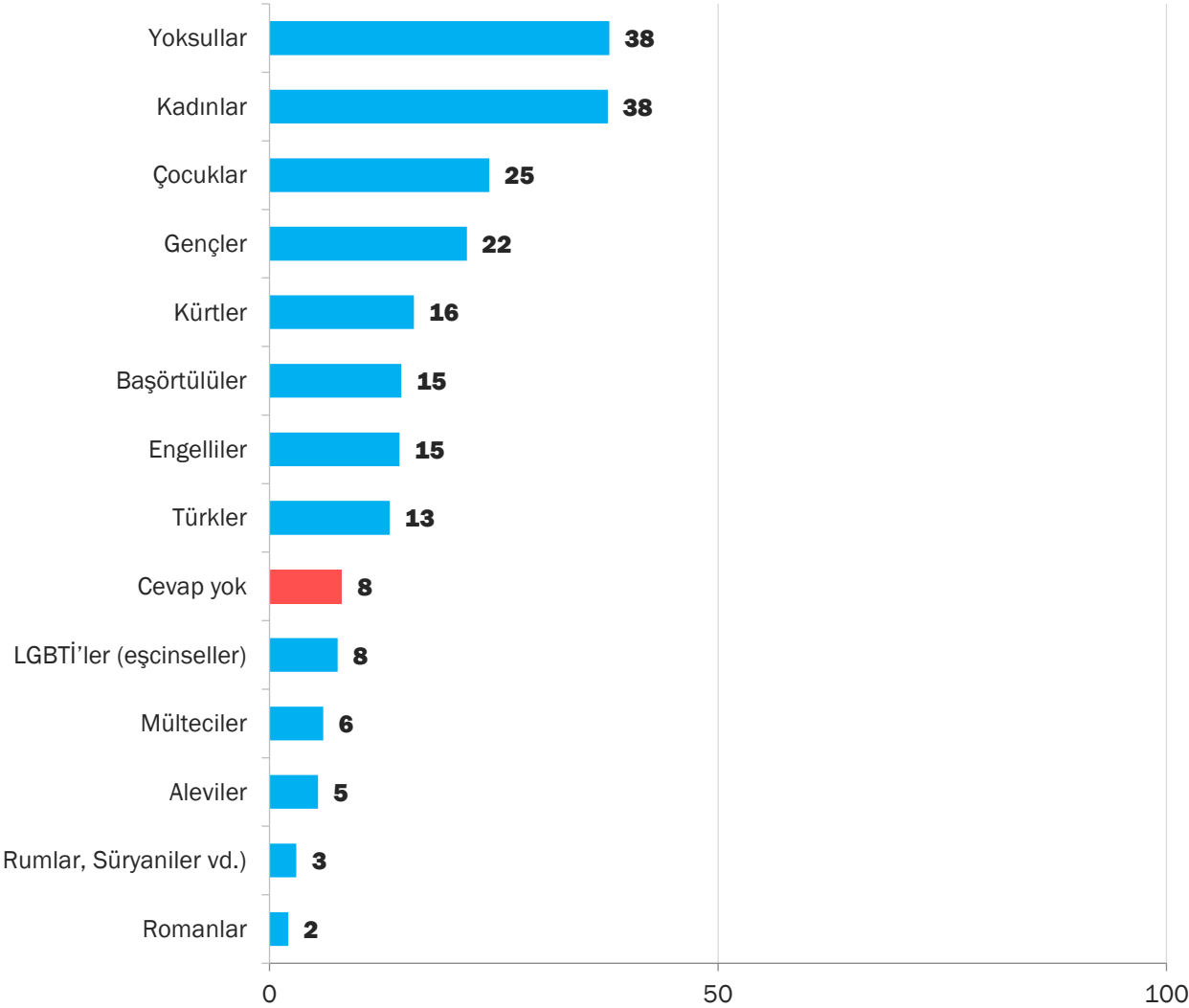
- Etnik kökene göre baktığımızda en büyük farklılığın etnik kimlik cevabında olduğunu görüyoruz. Türkler arasında etnik kimlik yanıtını verenlerin oranı yüzde 28’ken, Kürtler arasında bu oran yüzde 61. Sosyo-ekonomik nedenler yanıtında ise Türkler yüzde 44’ken, Kürtler yüzde 28.

Tüm toplumu düşündüğünüzde sizce Türkiye’de insanlar en fazla hangi sebeplerden dolayı ayrımcılığa uğruyor?

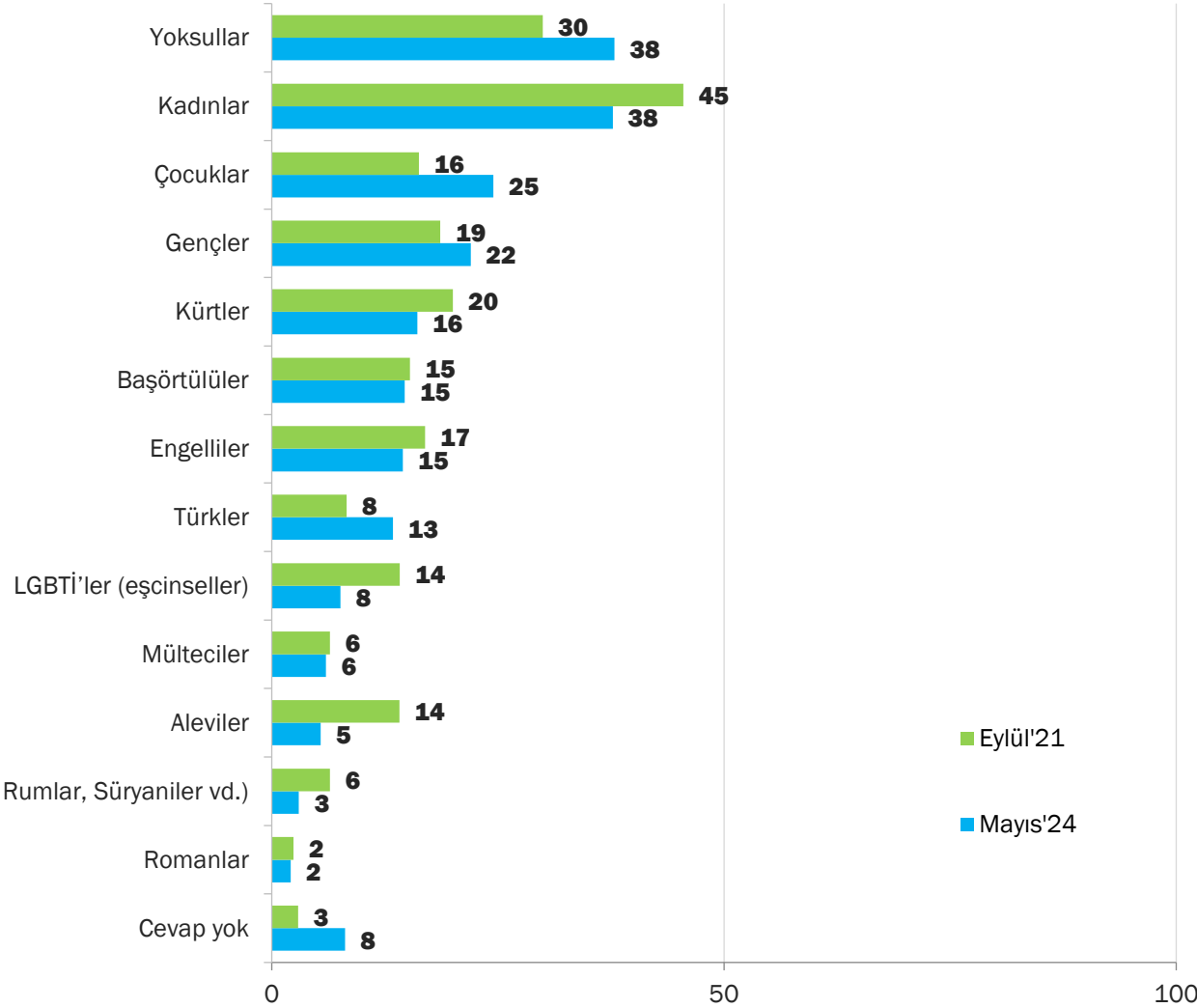
- Dini tercihlere göre baktığımızda pek çok cevapta büyük ayrımlıklar olduğunu görüyoruz. Siyasi tercihler Sünni Müslümanlar arasında yüzde 47’ken, Alevi Müslümanlar arasında yüzde 62. Din veya mezhep yanıtında 33 puanlık bir farklılık söz konusu. Sosyo-ekonomik nedenlerde ise Sünni Müslümanlar yüzde 41’ken, Alevi Müslümanlar yüzde 27.

Türkiye’de sizce en çok kimlerin/hangi grupların hakları ihlal ediliyor?

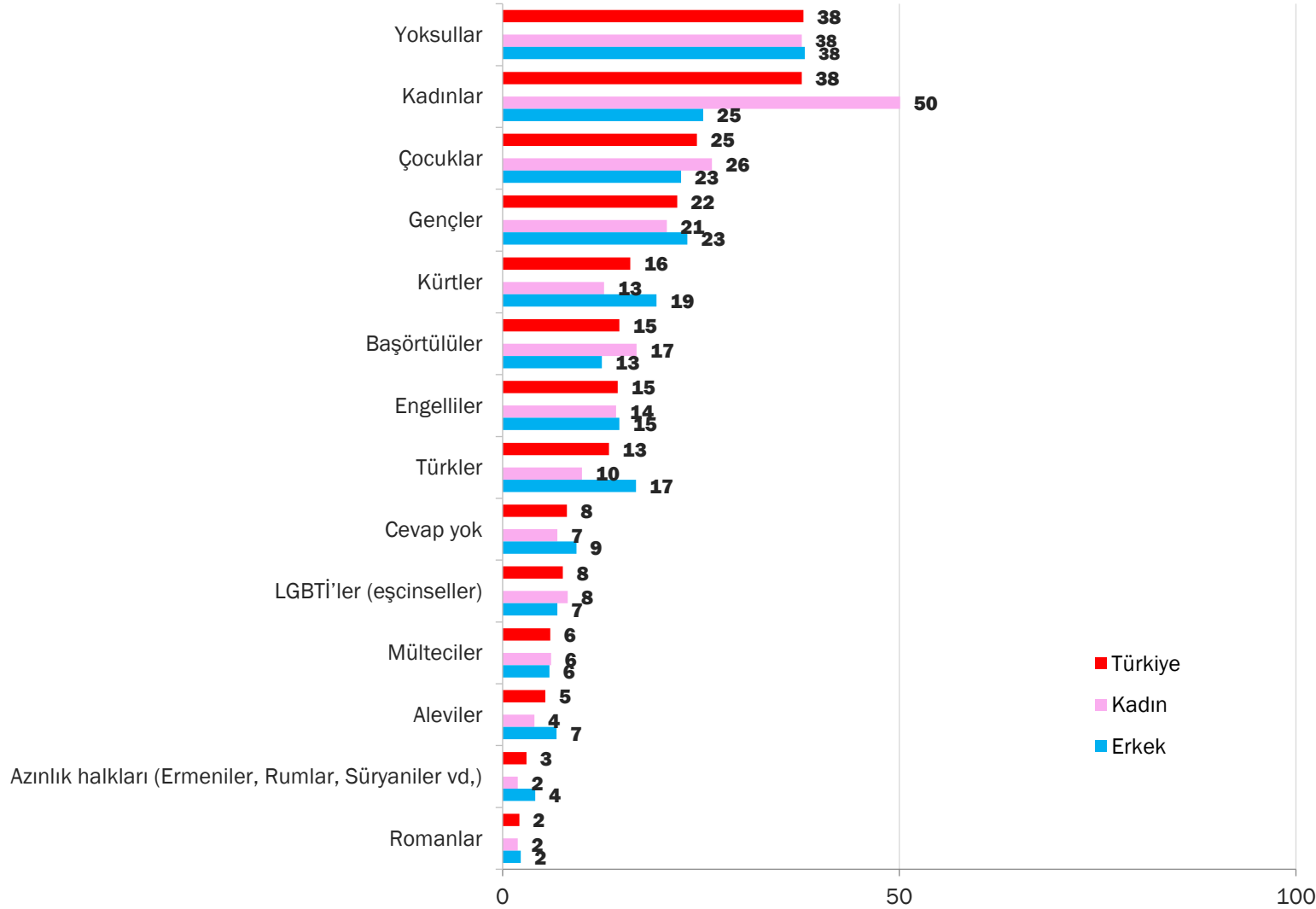
- «Türkiye’de sizce en çok kimlerin/hangi grupların hakları ihlal ediliyor?» sorusunda ön plana çıkan yanıtların yoksullar, kadınlar ve çocuklar olduğunu görüyoruz. Yoksullar ve kadınlar yüzde 38’le ilk sırada yer alırken, çocuklar yüzde 25’le üçüncü sırada.

Türkiye’de sizce en çok kimlerin/hangi grupların hakları ihlal ediliyor?

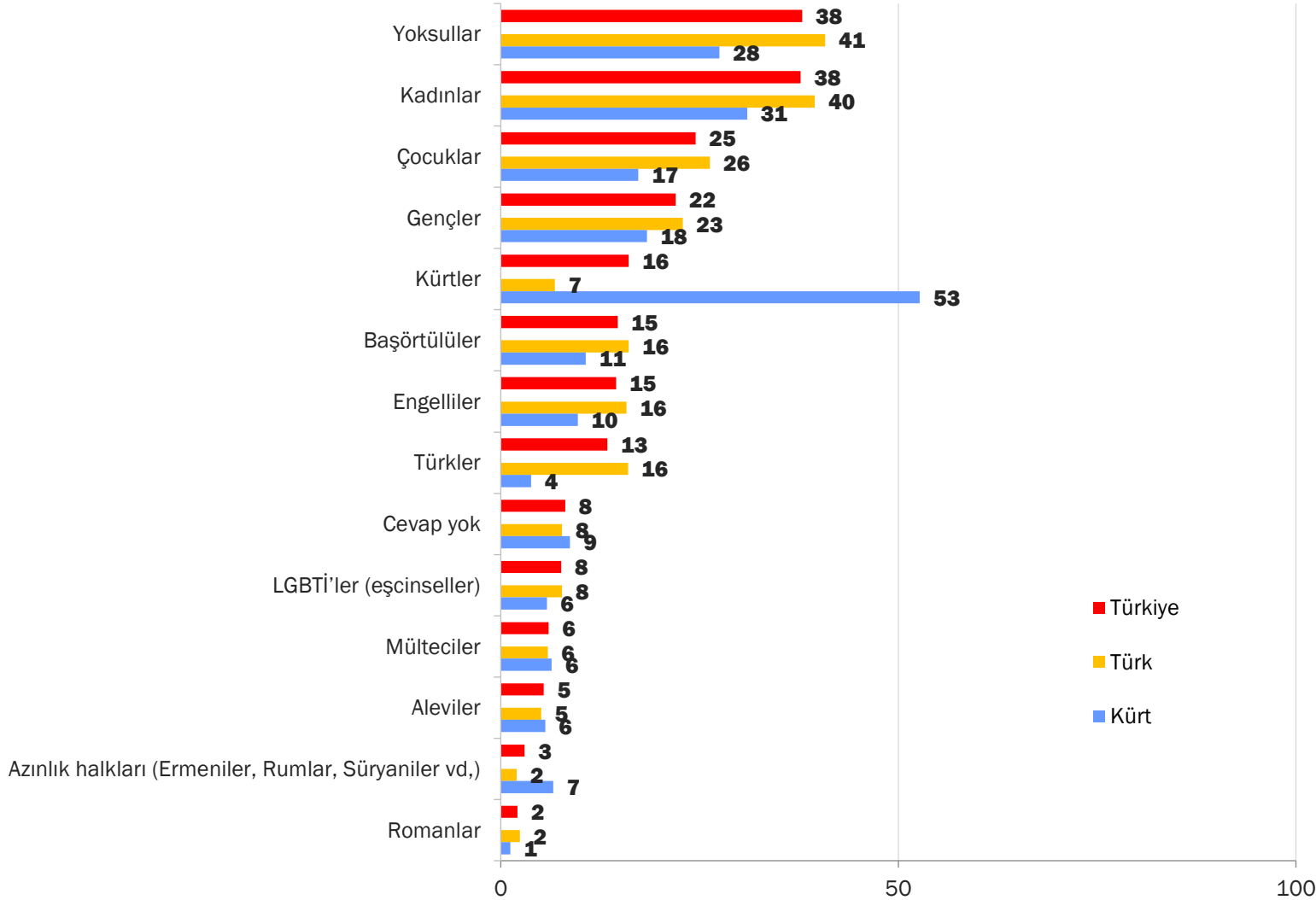
- Eylül'21'le karşılaştığımızda en büyük değişimlerin yoksullar, kadınlar ve çocuklar arasında olduğunu görüyoruz. Yoksullar yanıtını verenlerin oranı 8 puanlık bir artışla yüzde 38'e, çocuklar yanıtını verenlerin oranı ise 9 puanlık bir artışla yüzde 25'e gelmiş durumda. Kadınlar yanıtında ise 7 puanlık bir düşüş söz konusu.

Türkiye’de sizce en çok kimlerin/hangi grupların hakları ihlal ediliyor?

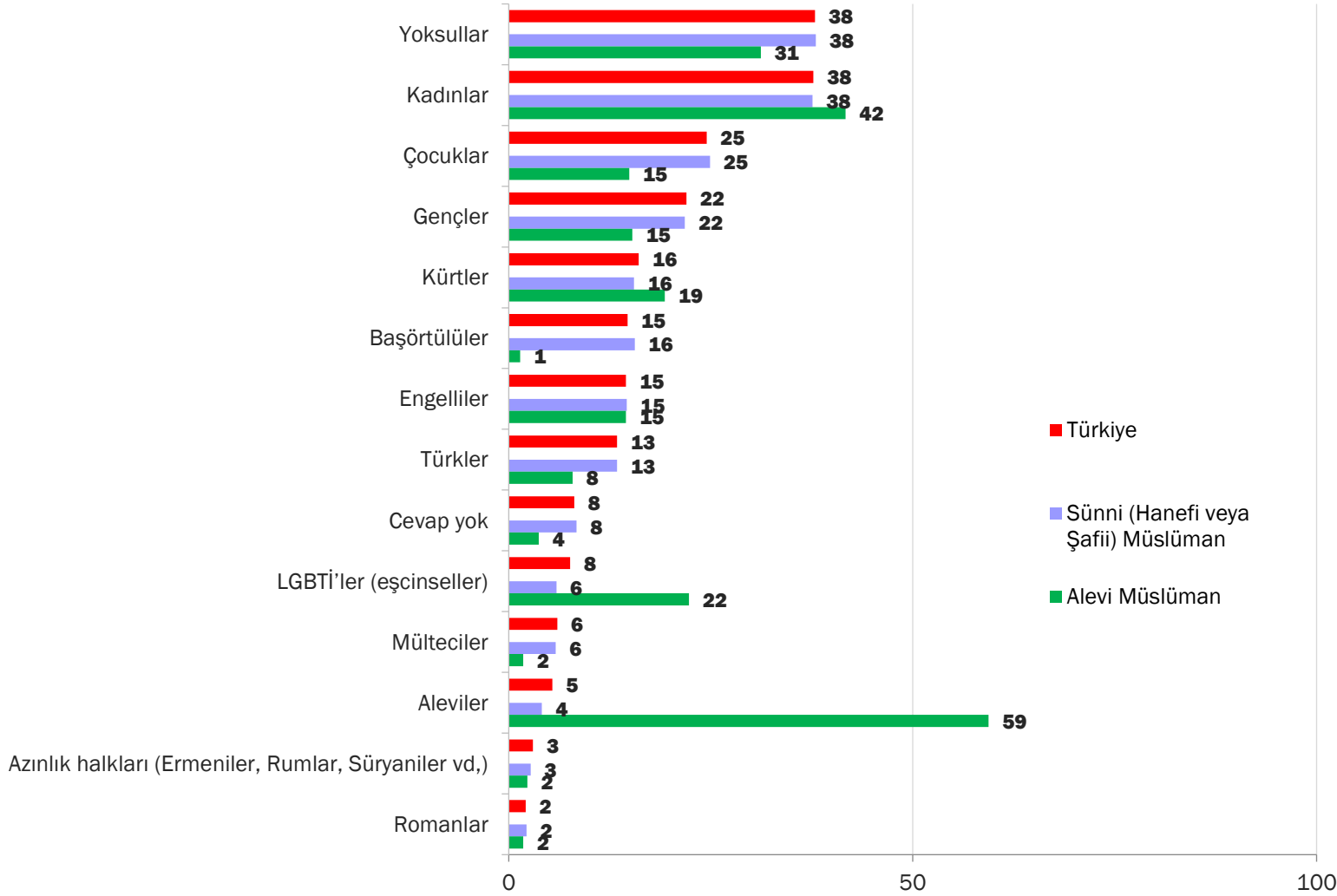
- Cinsiyete göre baktığımızda en derin farklılığın kadınlar cevabında olduğunu görüyoruz. En çok kadınların haklarının ihlal edildiğini düşünen erkeklerin oranı yüzde 25’ken, bu oran kadınlar arasında yüzde 50. Öte yandan, yoksullar, çocuklar ve gençler gibi cevaplarda benzer oranlardan söz etmek mümkün.

Türkiye’de sizce en çok kimlerin/hangi grupların hakları ihlal ediliyor?

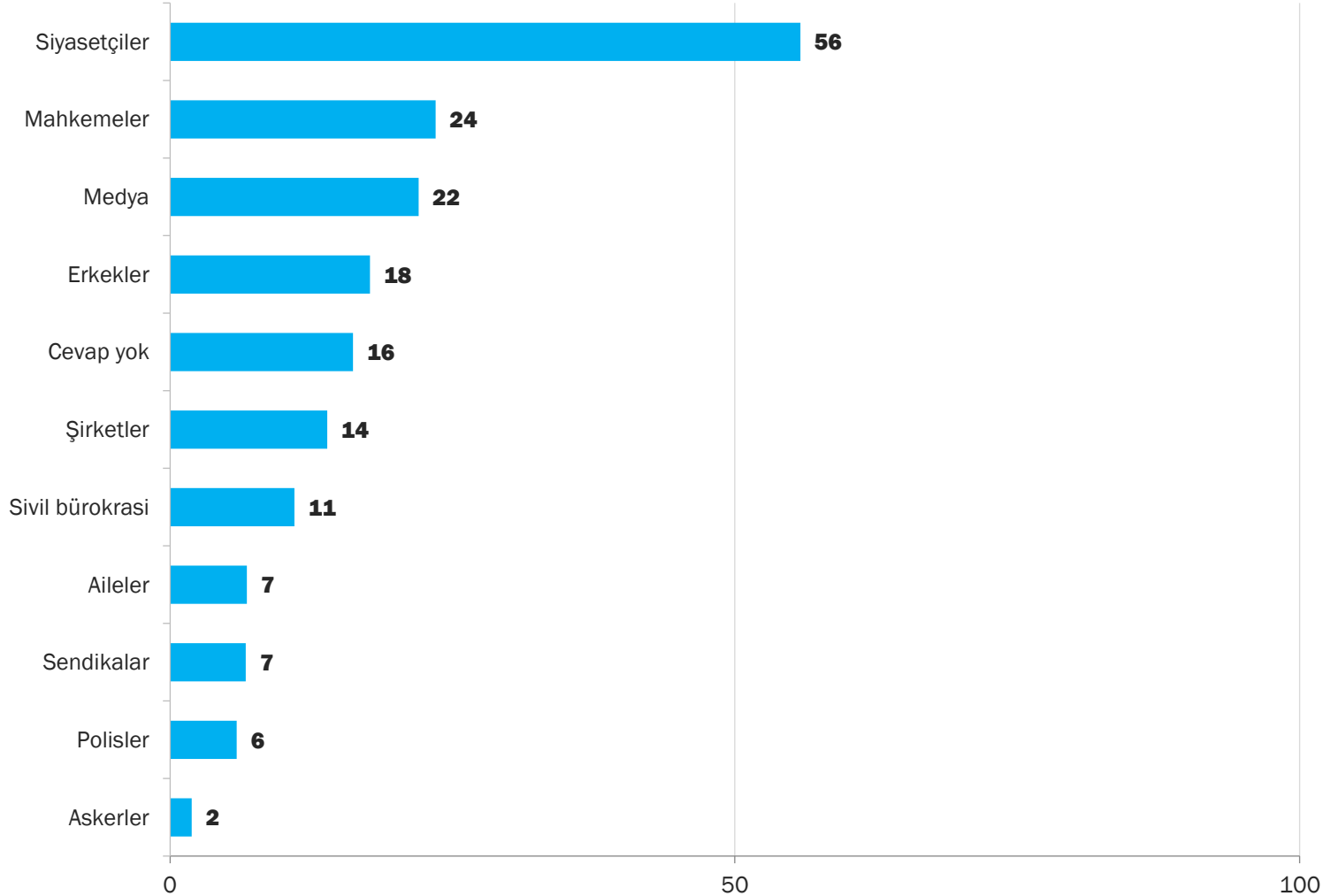
- Etnik kökene göre baktığımızda en büyük ayrımın Kürtler arasında olduğunu görüyoruz. Türkler arasında en çok Kürtlerin hak ihlaline uğradığını düşünenlerin oranı yüzde 7'yken, bu oran Kürtler arasında yüzde 53. Ek olarak, Türkler, Kürtlere oranla yoksulların, kadınların ve çocukların haklarının daha çok ihlal edildiğini düşünüyor.

Türkiye’de sizce en çok kimlerin/hangi grupların hakları ihlal ediliyor?

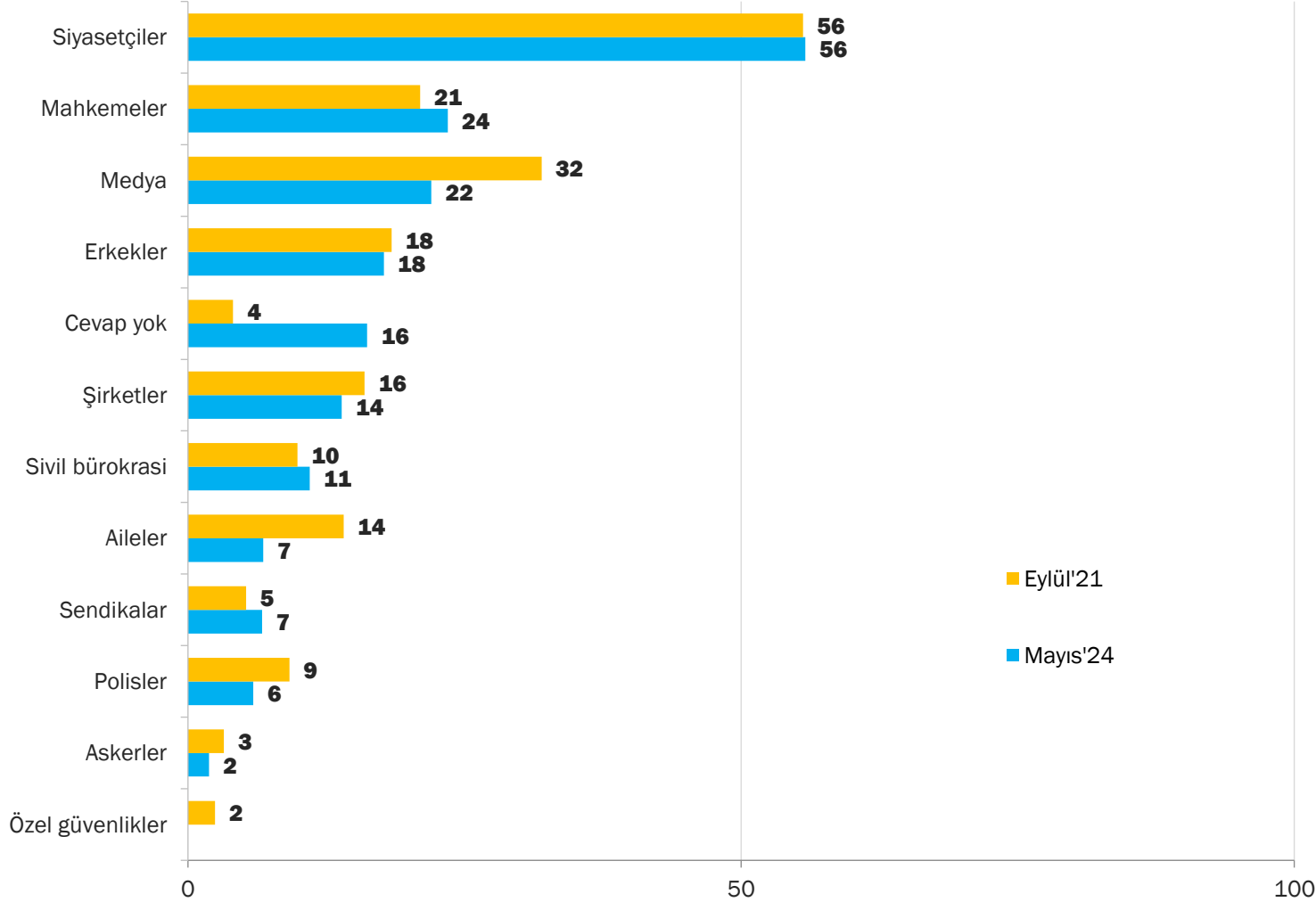
- Dini tercihlere göre baktığımızda Sünni Müslümanlar arasında verilen Aleviler cevabının yalnızca yüzde 4 olduğunu görüyoruz. Alevi Müslümanlar arasında verilen Aleviler cevabı ise 55 puan daha fazla. Başörtülüler ve LGBTİ'ler arasında farklılık da dikkat çekiyor.

Sizce en fazla kimler/hangi gruplar insan haklarını ihlal ediyor?

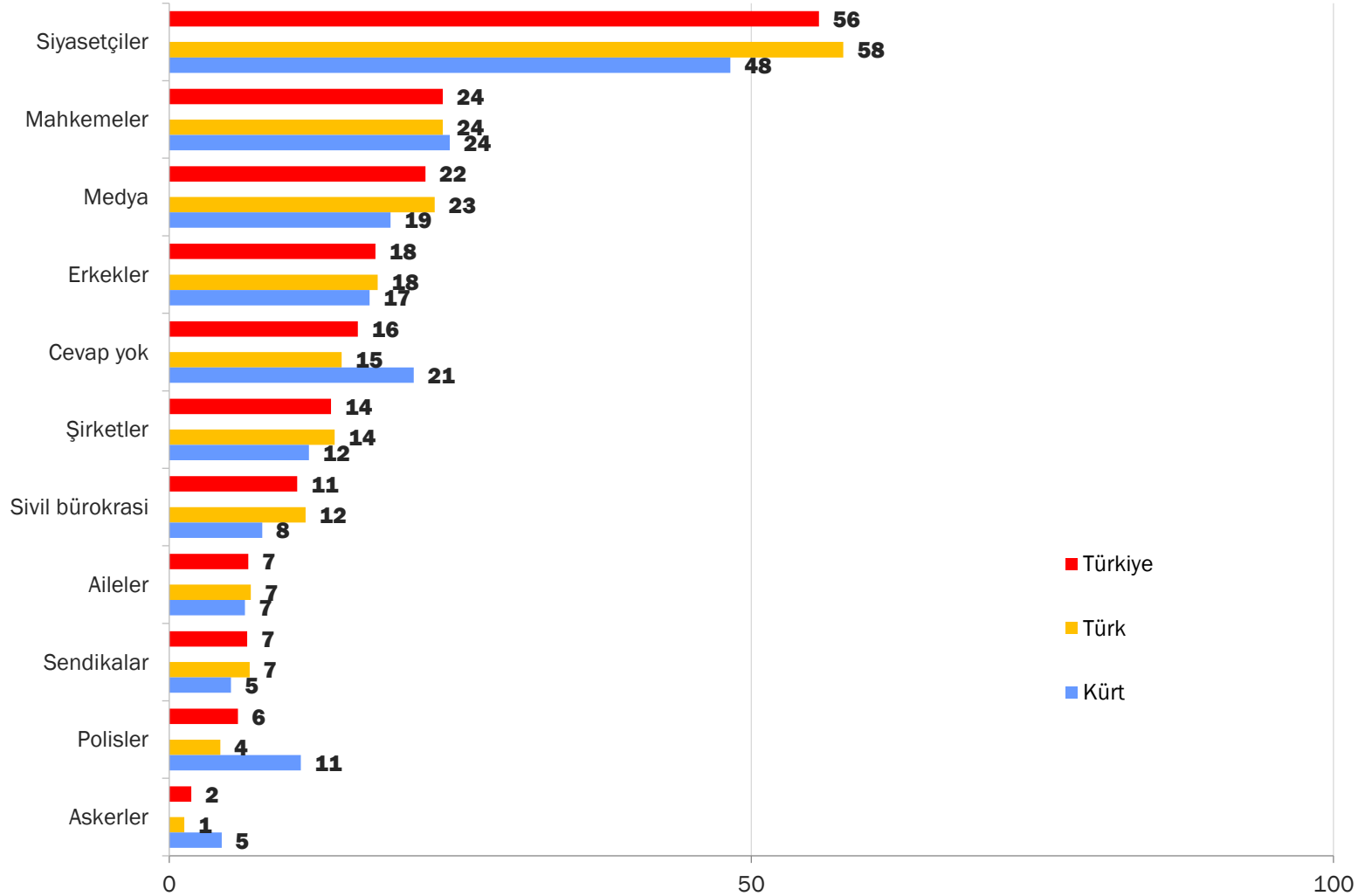
- «Sizce en fazla kimler/hangi gruplar insan haklarını ihlal ediyor?» sorusu karşısında ilk sırayı alan kesim yüzde 56'yla siyasetçiler. Yüzde 24'le mahkemeler ve yüzde 22'yle medya insan haklarını en fazla ihlal eden gruplar olarak ön plana çıkıyor.

Sizce en fazla kimler/hangi gruplar insan haklarını ihlal ediyor?

- Bu soruya Eylül'21'le karşılaştırarak baktığımızda siyasetçilerin işaret edildiği yanıtın herhangi bir değişim yaşamadığını görüyoruz. Mahkemelerin aldığı oran ise 3 puanlık bir artışla yüzde 24'e gelmiş durumda. Bir diğer dikkat çekici konu ise cevap vermeyenler. Bu soruya Eylül'21'de yüzde 4'lük bir kesim cevap vermezken, bu oranın Mart'24 tarihinde yüzde 16'ya kadar yükseldiğini görüyoruz.

Sizece en fazla kimler/hangi gruplar insan haklarını ihlal ediyor?

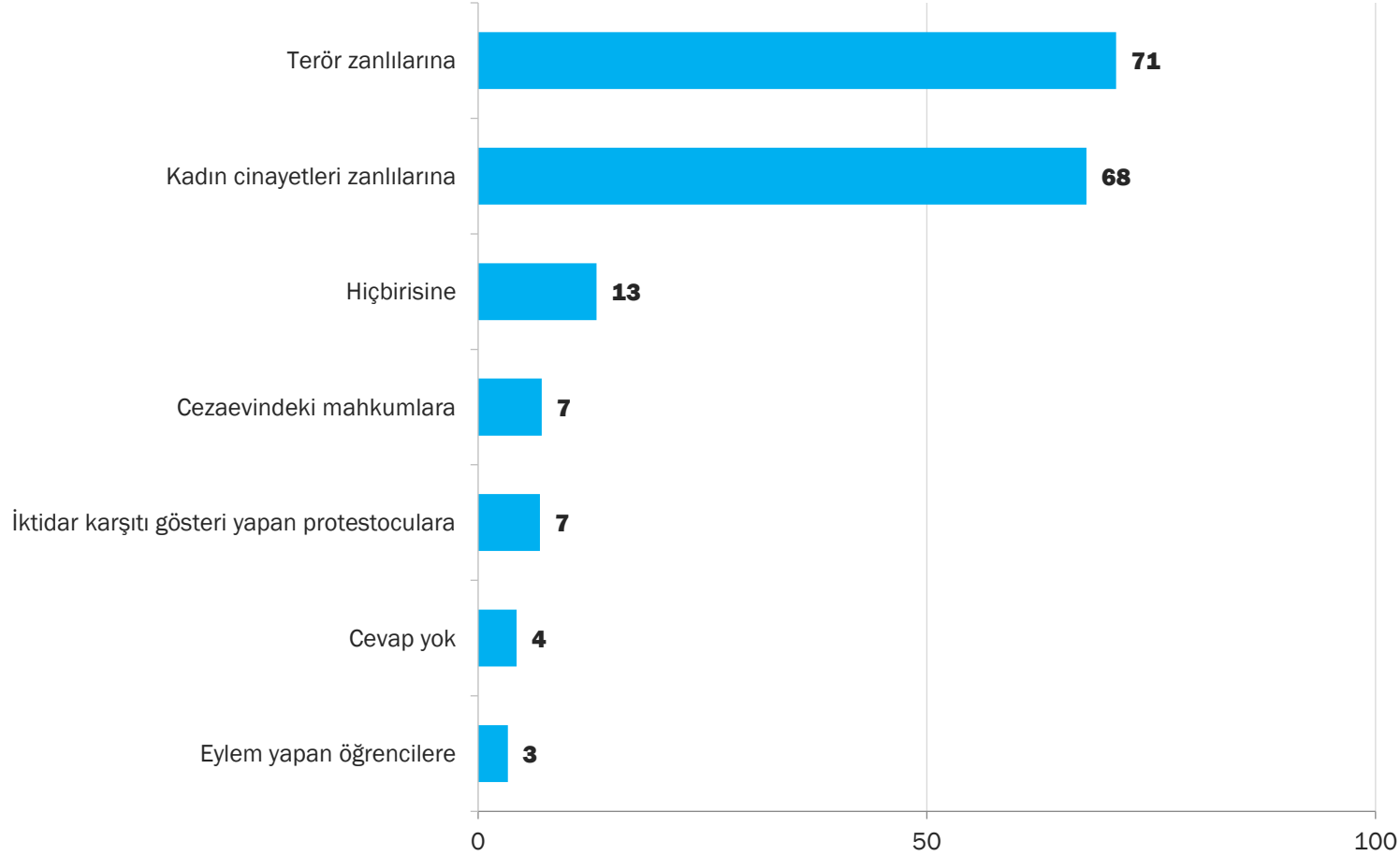
- Etnik kökene göre baktığımızda en büyük ayrılığın siyasetçiler yanıtında olduğunu görüyoruz. Türkler arasında siyasetçiler yanıtının verilme oranı yüzde 58'ken, Kürtler arasında bu oran yüzde 48. Mahkemeler, medya, erkekler gibi cevaplarda Türkler ile Kürtler ortak paydada buluşmuş görünüyor. Öte yandan, Kürtler arasında verilen 11 puanlık polisler yanıtı da dikkat çekici.

Değerlendirme

- ✓ İdeolojik pozisyonlanma Türkiye’de insanların en çok ayrımcılığa uğradıkları neden olarak gösteriliyor. Etnisite, mezhep ve sosyo-ekonomik konumların, ideolojik pozisyonların ardından gelmesi Türkiye’de son yıllarda artan siyasal kutuplaşmanın bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Türkiye’de toplumsal yarılmaların merkezine siyasi ve ideolojik konumların yerleştirilmesi, etnisite ve mezhep gibi yarılmaları ikincilleştirmeye başlıyor.
- ✓ Yine de Türkiye’nin daha yerleşik toplumsal yarılmaları güncelliğini koruyor. Kürtlerde etnik kimliğinden, Alevilerde din ve mezhebenden dolayı ayrımcılığa uğradığını düşünenler daha çok bulunuyor.
- ✓ Türkiye’de en çok yoksulların insan hakkı ihlaline uğradığını düşünenlerin oranı son 3 yılda artmış görünüyor. Bu da bir başka kırılma, son yıllarda yükselen ekonomik darboğazın bir sonucu olarak üretiliyor. Bu kırılma, yoksulların dezavantajlı kimliğe sahip olduğunu gösterirken, bunun insan hakları ihlali üretecek kadar toplumsal bir yarılma ortaya çıkardığını da gösteriyor.
- ✓ Toplumun yarısından fazlası siyasetçilerin insan haklarını ihlal ettiğini düşünüyor. Burada dikkat çekici olan «Sizce en fazla kimler/hangi gruplar insan haklarını ihlal ediyor?» sorusuna herhangi bir yanıt vermeyenlerin oranının yıllar içinde artmış olması. Bu durum, bu konuda toplum genelindeki bir suskunluk sarmalına işaret ediyor olabilir.

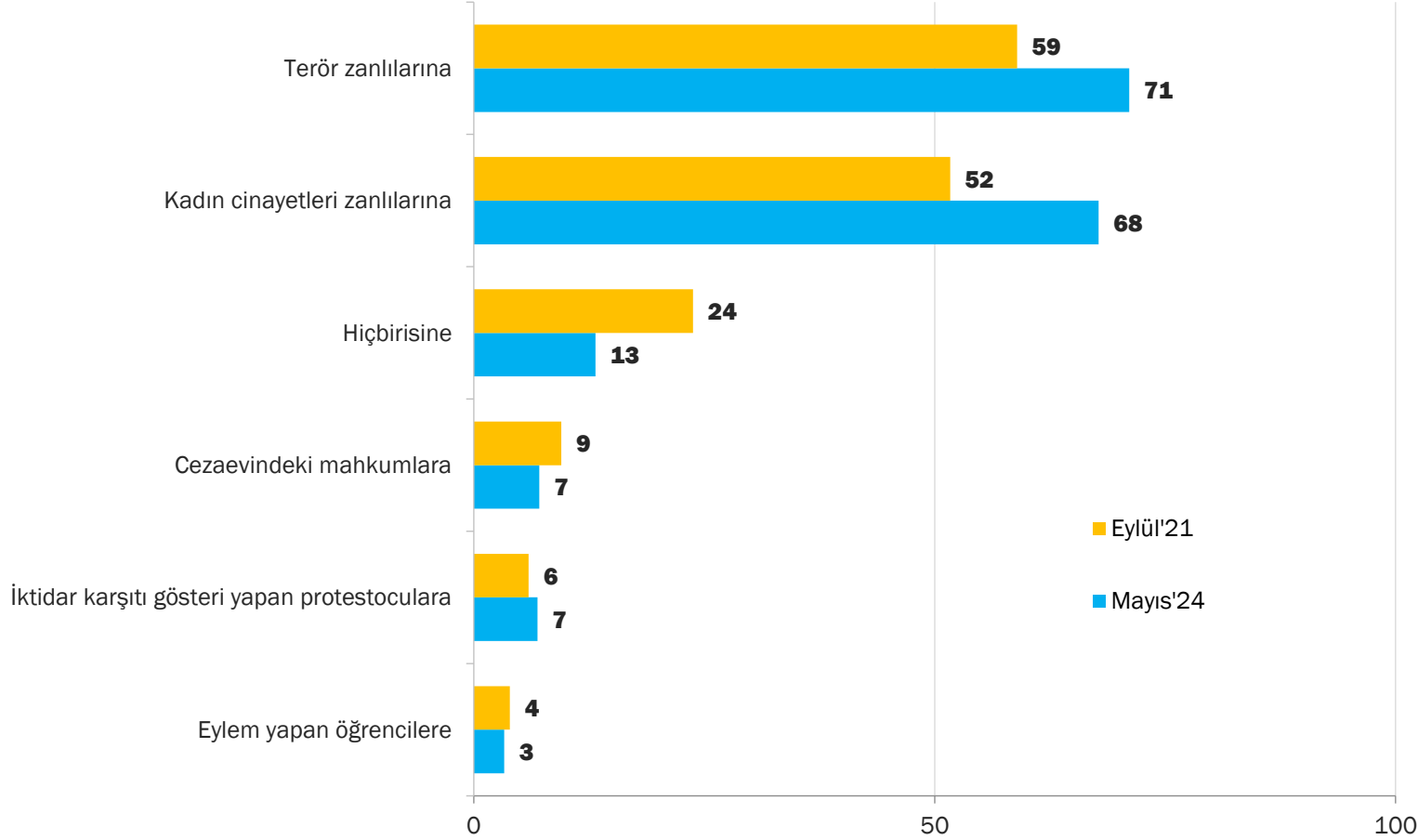
DEVLETİN GÜÇ KULLANMA DURUMU

Polis ve kolluk kuvvetlerinin aşağıdakilerden hangilerine güç/şiddet kullanmasını KABUL EDİLEBİLİR buluyorsunuz?

- Görüştüğümüz her 10 kişiden 7'si polis ve kolluk kuvvetlerinin terör zanlılarına şiddet uygulamasını kabul edilebilir buluyor. Bu oranın kadın cinayetleri zanlıları için de, yüzde 68 oranında, bir hayli yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Yaklaşık her 10 kişiden 1'i ise polislerin kimseye şiddet uygulamasını doğru bulmuyor.

Polis ve kolluk kuvvetlerinin aşağıdakilerden hangilerine güç/şiddet kullanmasını KABUL EDİLEBİLİR buluyorsunuz?

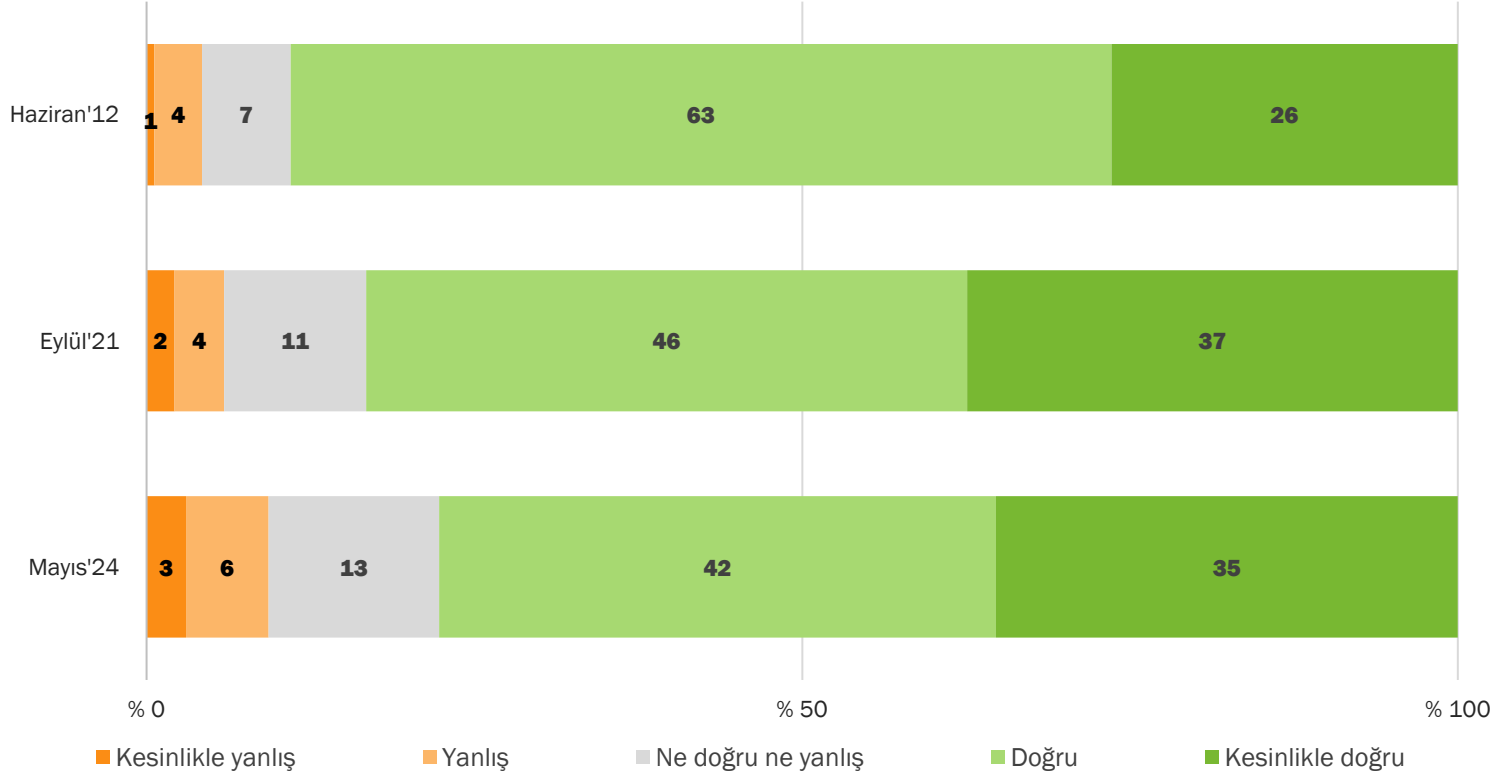
- Görüştüğümüz kişiler arasında polisin ve kolluk kuvvetlerinin terör zanlılarına güç/şiddet kullanmasını kabul edilebilir görenlerin oranının 12 puanlık bir artışla yüzde 71'e kadar yükseldiğini görüyoruz. Kadın cinayeti zanlılarına seçeneği ise 16 puanlık bir artışla yüzde 68'e yükselmiş durumda. Hiçbirisine diyenlerin oranının ise 11 puanlık bir düşüşle yüzde 13'e kadar gerilediğini görüyoruz.

Değerlendirme

Eylül'21 tarihli araştırmamızla kıyasladığımızda, devletin güç ve şiddet kullanımını onaylama eğiliminin arttığını görüyoruz. Bu durum, toplum genelinde psikolojik olarak artan öfkenin devletin güç kullanımını meşrulaştırma aracına dönüştürdüğünü gösteriyor olabilir. Öyle ki toplum en çok terör zanlıları ile kadın cinayeti zanlılarına karşı devletin kolluk kuvvetlerinin güç ve şiddet uygulayabileceğini söylüyor. Devlet söyleminde de güç kullanımının bu failer üzerinden meşrulaştırma çabası göz önünde bulundurulduğunda, toplumun buna pozitif yönlü bir yanıt ürettiğini düşünebiliriz.

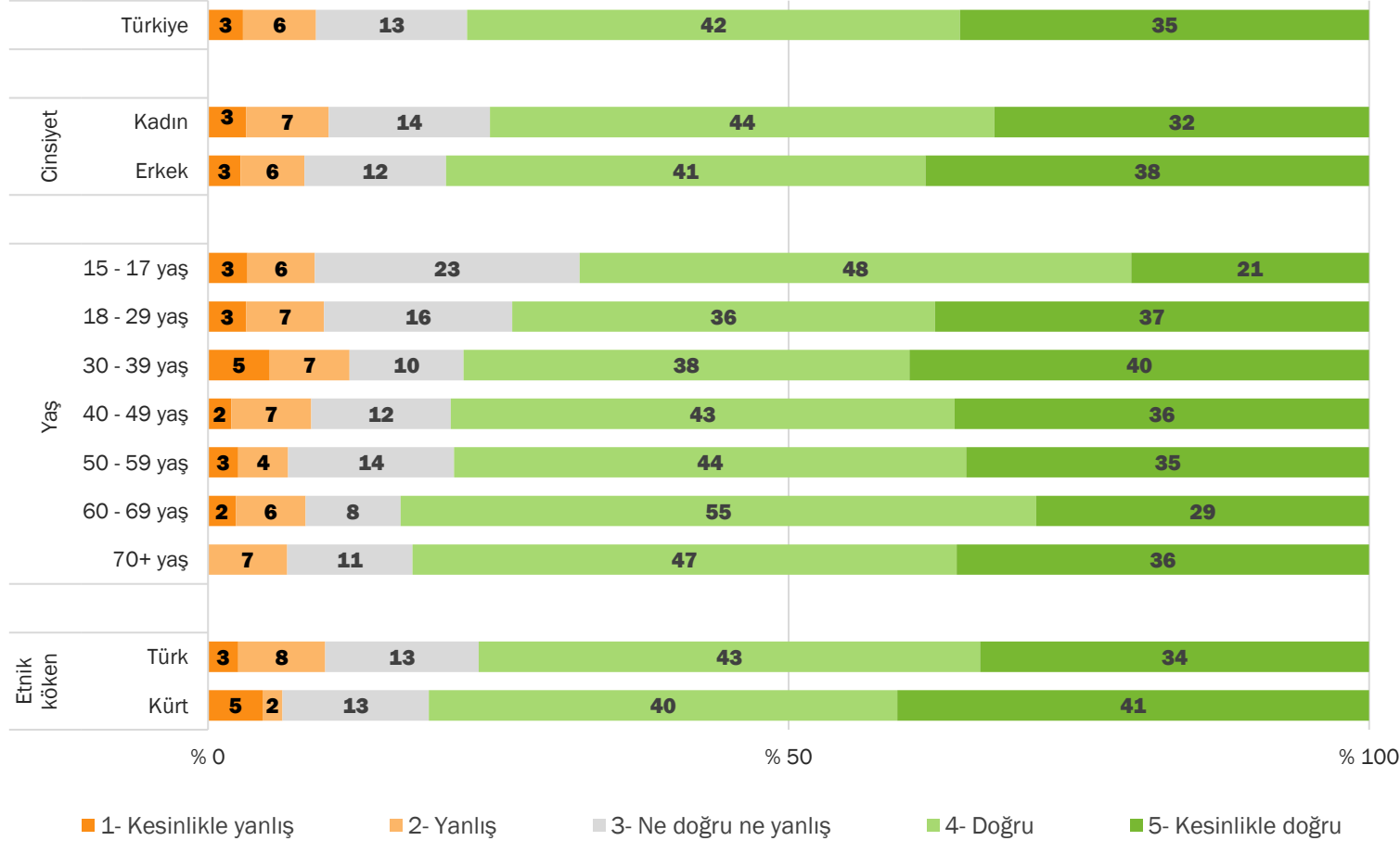
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE BAKIŞ

Şiddeti övmedikçe, herkes fikrini istediği gibi ifade edebilmeli, bundan dolayı cezalandırılmamalıdır.

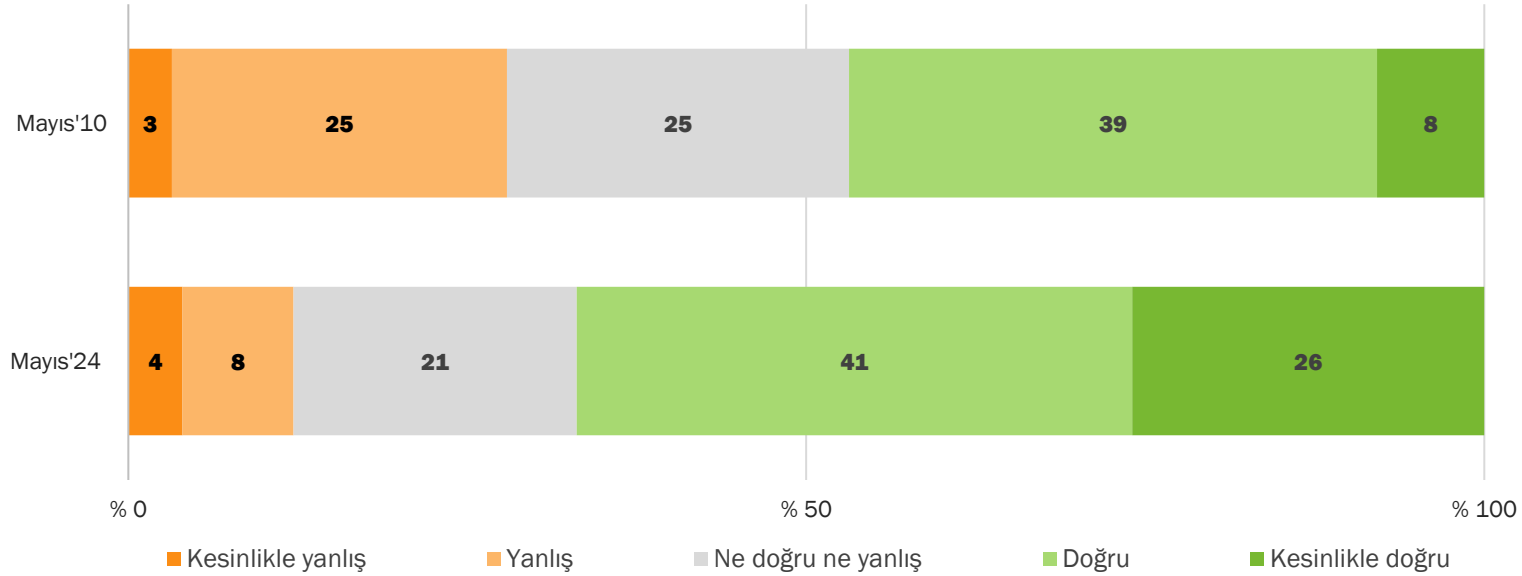
- «Şiddeti övmedikçe herkes fikrini istediği gibi ifade edebilmeli, bundan dolayı cezalandırılmamalıdır» cümlesini doğru bulanların oranı Haziran 12'de yüzde 89, Eylül'21'de yüzde 83'ken, geçtiğimiz ay yüzde 77 olduğunu görüyoruz. Kesinlikle yanlış ve yanlış diyenlerin oranı ise Eylül'21'e oranla yüzde 6'dan yüzde 9'a yükselmiş durumda.

Şiddeti övmedikçe, herkes fikrini istediği gibi ifade edebilmeli, bundan dolayı cezalandırılmamalıdır.

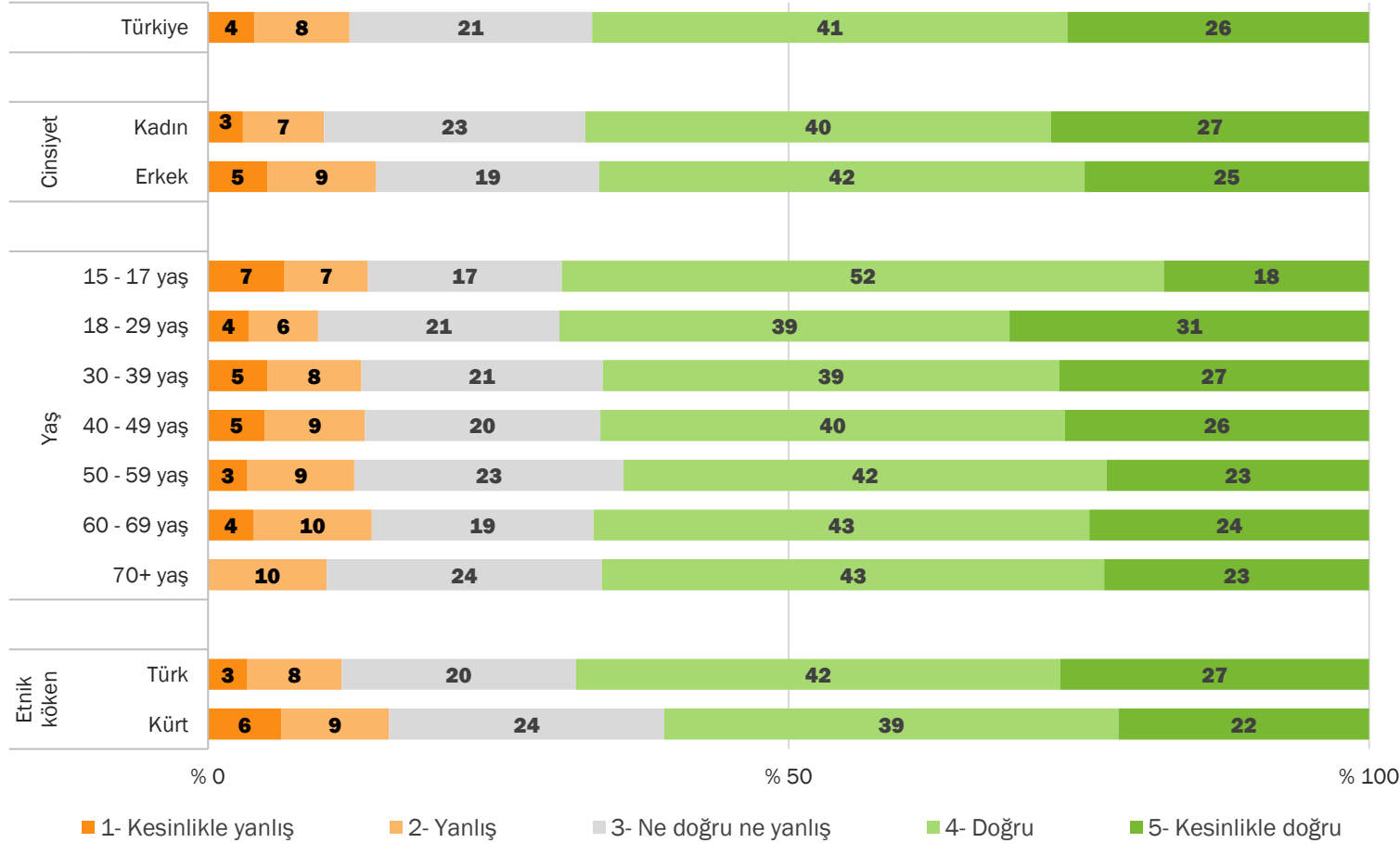
- Cinsiyete göre baktığımızda kadınlar arasında bu cümleyi doğru bulanların oranının erkeklere oranla 3 puan daha yüksek olduğunu görüyoruz.
- Yaş gruplarına göre baktığımızda söz konusu cümleyi doğru bulanların oranının yaş arttıkça artış gösterdiğini görüyoruz. 18-29 yaş aralığında yüzde 73 olan oran, 30-39 yaş grubunda yüzde 78'e, 60-69 yaş grubunda ise yüzde 84'e dek yükseliyor.
- Kürtlerdeyse bu cümleyi doğru bulanların oranının Türklerden daha yüksek olduğunu görüyoruz. Özellikle Kürtlerin yüzde 41'i bu cümleyi kesinlikle doğru bulurken, Türklerde bu oran yüzde 34.

Mahkemeye düşsem adil karar çıkmayacağından korkarım.

- «Mahkemeye düşsem adil karar çıkmayacağından korkarım» cümlesine kesinlikle doğru diyenlerin oranının yüzde 26 olduğunu görüyoruz. Bir başka deyişle, her 4 kişiden 1'i mahkemeye düşse adil karar çıkmayacağından korktuğunu beyan ediyor. Bu cümleye doğru diyenlerin oranı ise yüzde 41. Görüştüğümüz kişiler arasında yalnızca 12'lik bir kesim bu cümleyi kesinlikle yanlış veya yanlış diyerek değerlendirmiş durumda.

Mahkemeye düşsem adil karar çıkmayacağından korkarım.

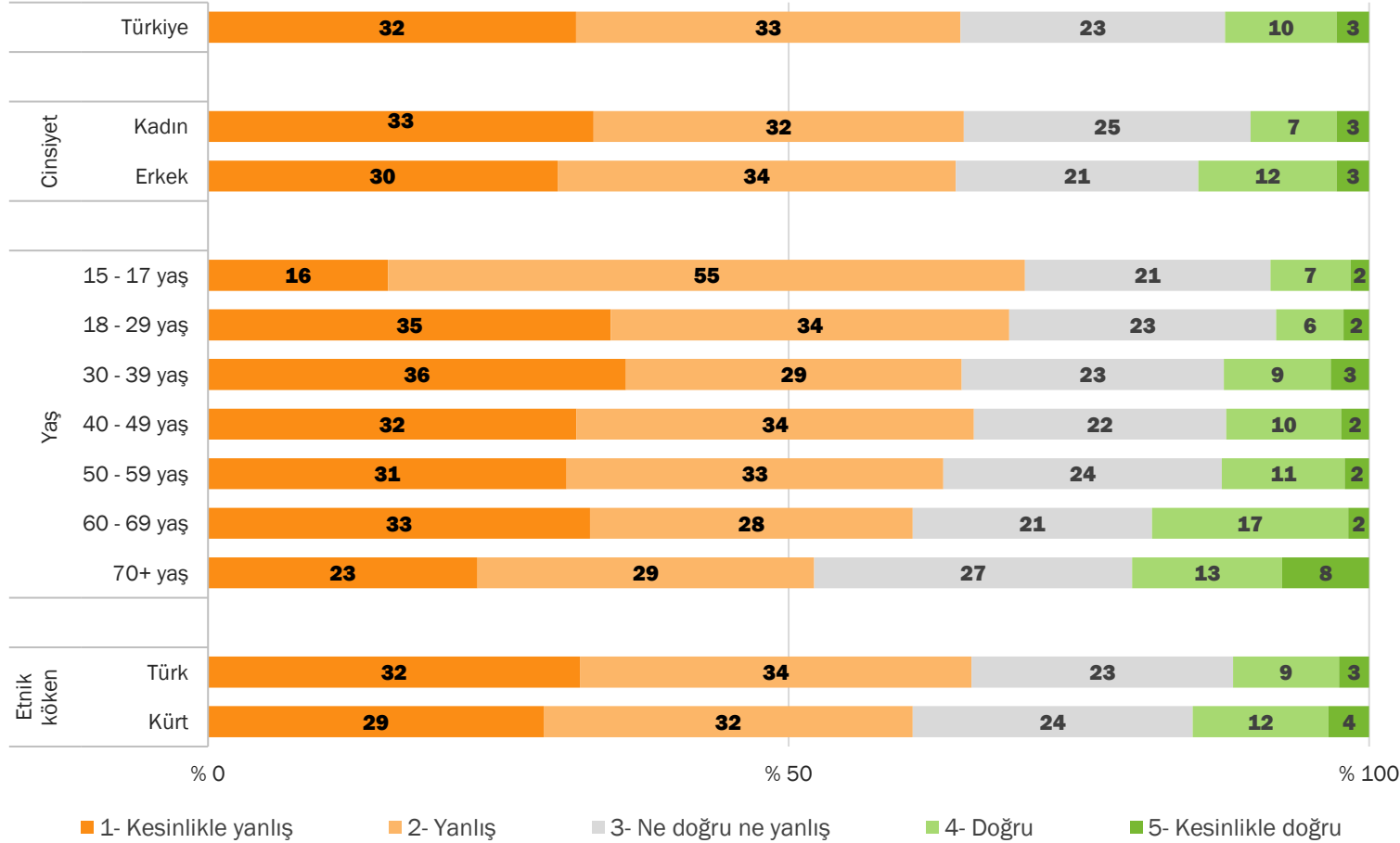
- Cinsiyete göre baktığımızda yanlış veya kesinlikle yanlış diyen erkeklerin oranının kadınlardan 4 puan daha yüksek olduğunu görüyoruz.
- Yaş gruplarına göre, 29 yaş ve altındakilerde bu yargıyı doğru bulanların oranının üst yaş gruplarına göre daha yüksek olduğunu görüyoruz.
- Mahkemeye düşse adil karar çıkmayacağından korktuğunu beyan eden Türklerin oranı ise Kürtlerden 8 puan daha fazla.

Türkiye'de hukukun ve yargının işleyişinden memnunum.

- «Türkiye’de hukukun ve yargının işleyişinden memnunum» cümlesini kesinlikle doğru veya doğru diyerek değerlendirenlerin oranının yalnızca yüzde 13 olduğunu görüyoruz. Görüştüğümüz kişiler arasında bu cümleyi kesinlikle yanlış veya yanlış diyerek yanıtlayanların oranı ise yüzde 65.

Türkiye'de hukukun ve yargının işleyişinden memnunum.

- Cinsiyete göre baktığımızda yargının işleyişinden memnun olan erkeklerin oranının kadınların oranından 5 puan daha yüksek olduğunu görüyoruz.
- Yaş gruplarında ise yaş arttıkça hukukun ve yargının işleyişinden memnun olduğunu beyan edenlerin oranının arttığını görüyoruz.
- Hukukun ve yargının işleyişinden memnun olmadığını belirten Türklerin oranı ise Kürtlerin oranından 4 puan daha yüksek.

Değerlendirme

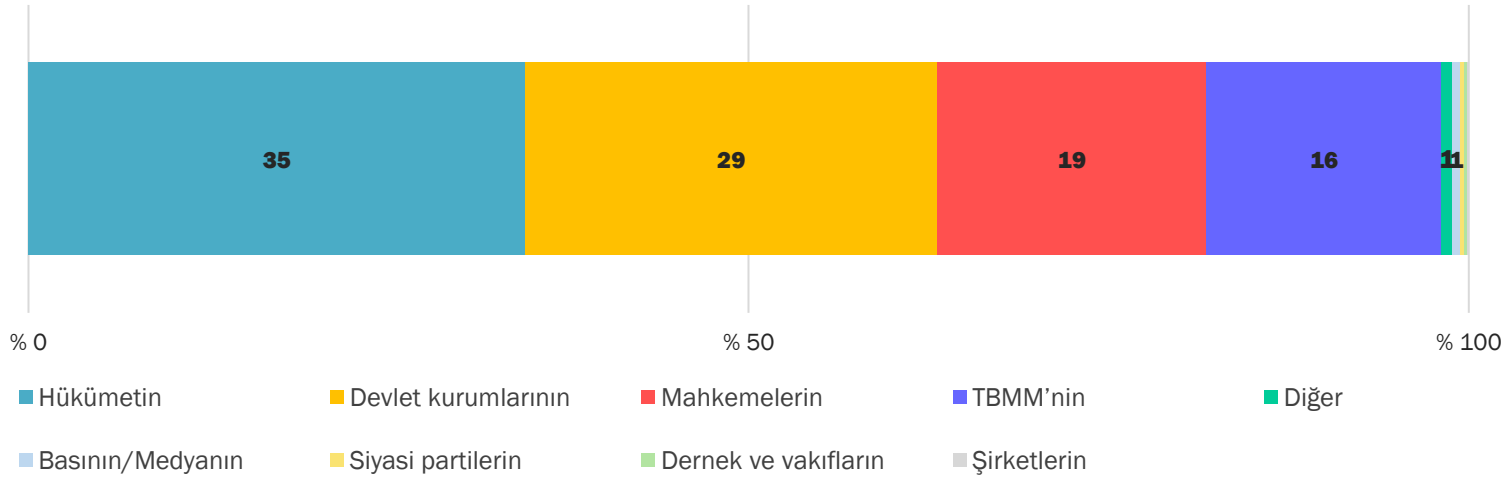
Toplum genelinde hukuk kurumuna güvenin oldukça düşük olduğunu görüyoruz. Toplumun yüzde 65'i hukukun ve yargının işleyişinden memnun değil. Yüzde 67'si de mahkemeye düşerse adil karar çıkmayacağından korkuyor. Üstelik bu oran yıllar içinde de yükselmiş görünüyor.

Hukuk kurumuna olan güven eksikliğine rağmen, toplum genelinde şiddeti övmek için hiç kimsenin fikrini ifade etmesinden dolayı cezalandırılmaması gerektiğini söyleyenlerin oranı yıllar içinde azalmış görünüyor. Toplumun dörtte üçlük bir kesimi, bu düşünceye ılımlı yaklaşmıyor.

Bu bağlamda, toplumun ifade özgürlüğüne bakışında çelişkili bir durumun varlığından söz edilebileceği gibi, ifade özgürlüğü önündeki engelin «şiddeti övmek» olarak görüldüğü de söyleyebilir. Şiddet, ifade özgürlüğü ile çelişen bir durum olarak değerlendirilebildiği gibi, insanların fikirlerini ifade etmeleri dolayısıyla cezalandırılmalarının meşruluk kaynaklarından birine de dönüşebilir.

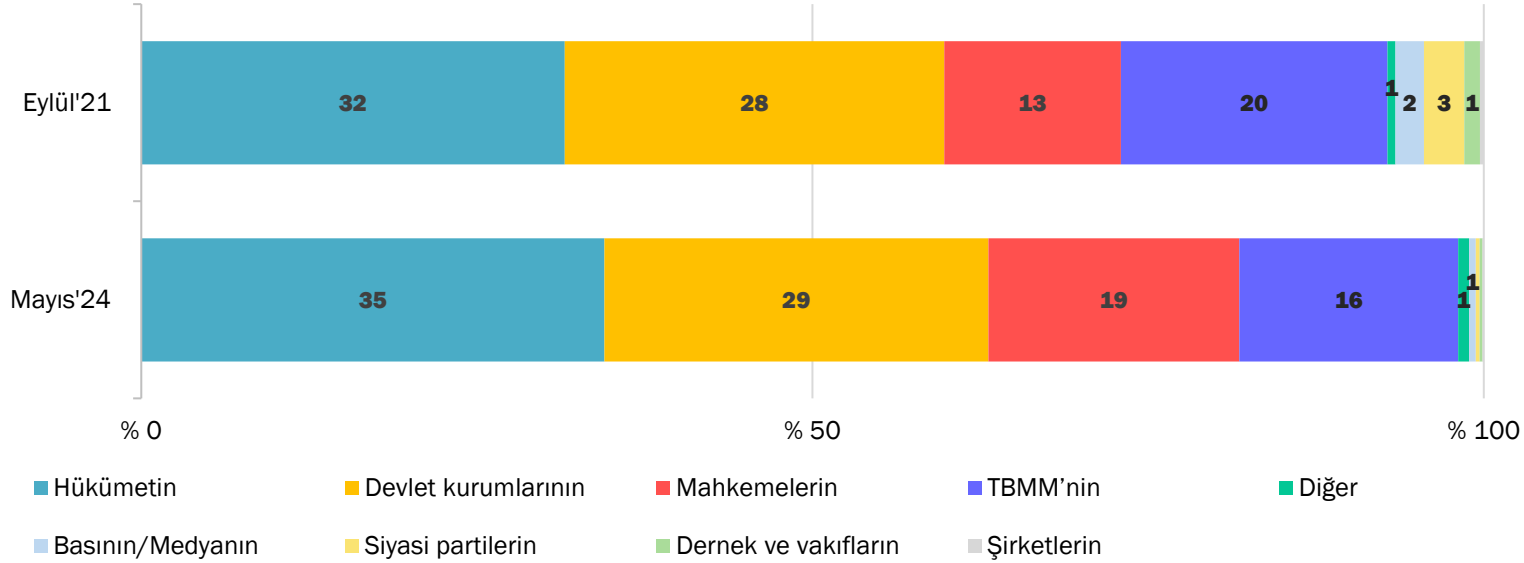
İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARINA YÖNELİK ALGI VE TUTUMLAR

İnsan haklarınızı temin etme ve koruma görevi ESASEN kimin, hangi kurumun ana sorumluluğudur?

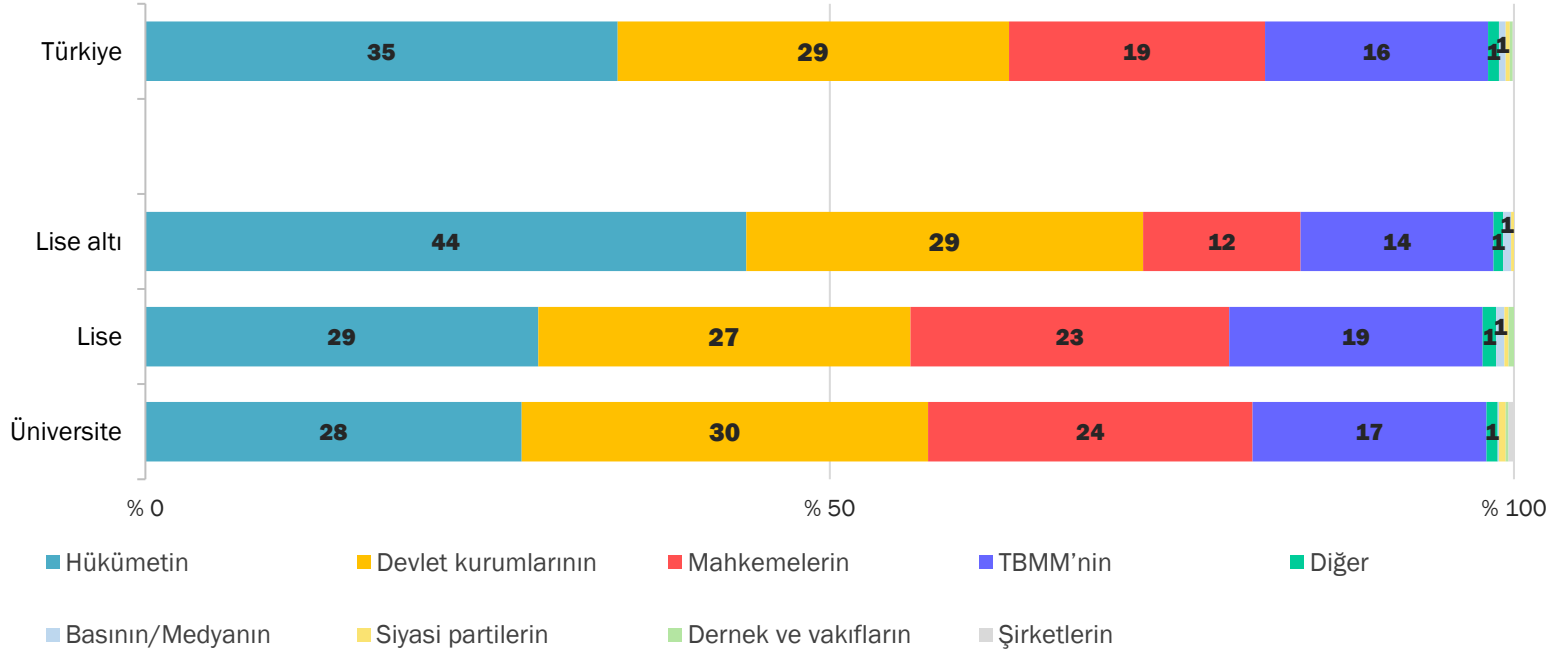
- İnsan haklarımızı temin etme ve koruma görevinin esasen hükümete ait olduğunu düşünenlerin oranı yüzde 35 ile en yüksek oranda. Bu oranı, yüzde 29 ile devlet kurumları, ardından yüzde 19 ile mahkemeler takip etmekte.

İnsan haklarınızı temin etme ve koruma görevi ESASEN kimin, hangi kurumun ana sorumluluğudur?

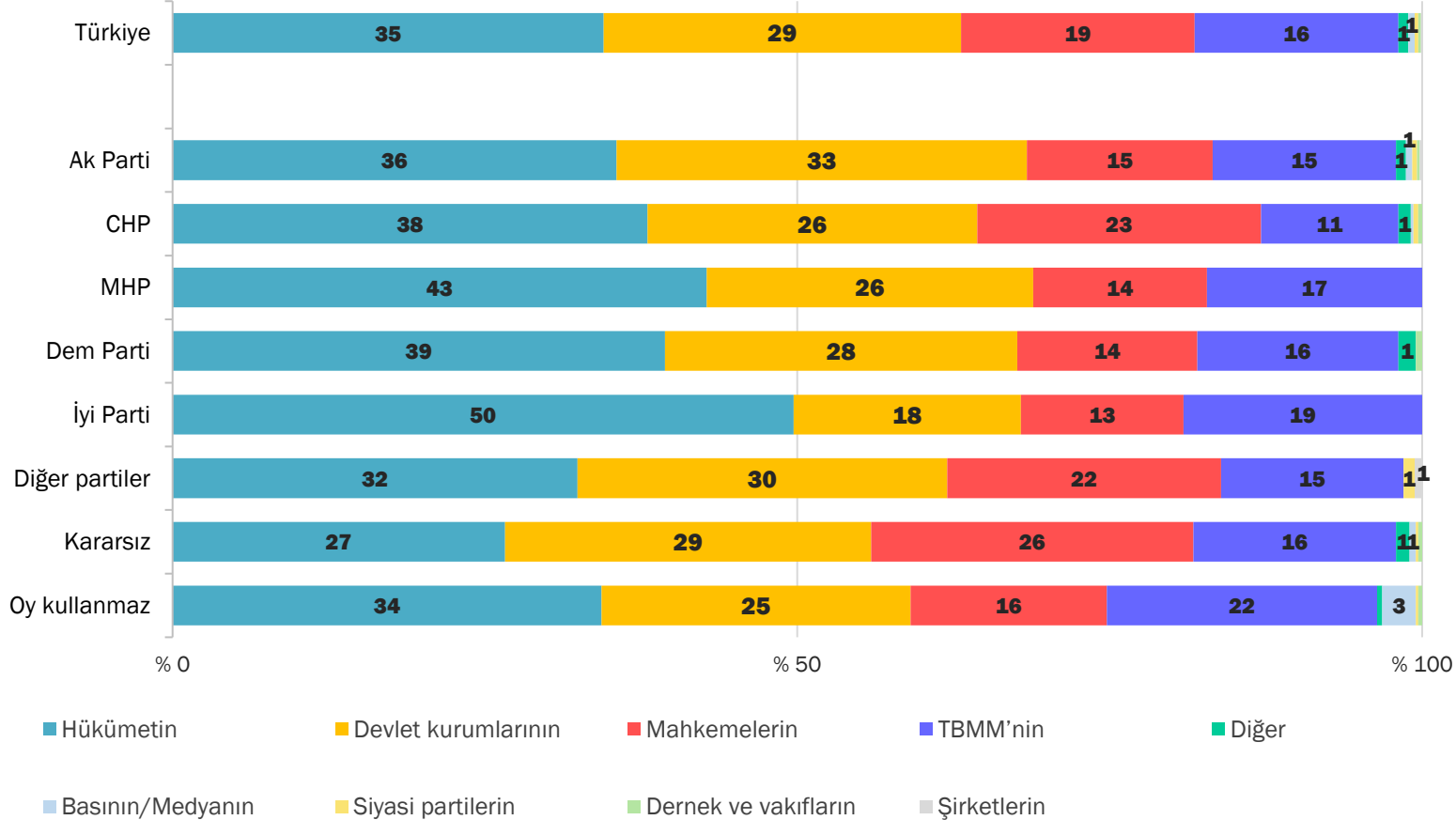
- «İnsan haklarını temin etme ve koruma görevi esasen kimin, hangi kurumun sorumluluğundandır?» sorusuna verilen cevaplar arasında hükümet yanıtının Eylül'21'e oranla yüzde 32'den yüzde 35'e, mahkemeler yanıtının ise yüzde 13'ten yüzde 19'a geldiğini görüyoruz. Bu süre zarfında etkisini kaybeden kurum ise TBMM. Meclis yanıtını verenlerin oranı yüzde 20'den yüzde 16'ya gerilemiş durumda.

İnsan haklarınızı temin etme ve koruma görevi ESASEN kimin, hangi kurumun ana sorumluluğudur?

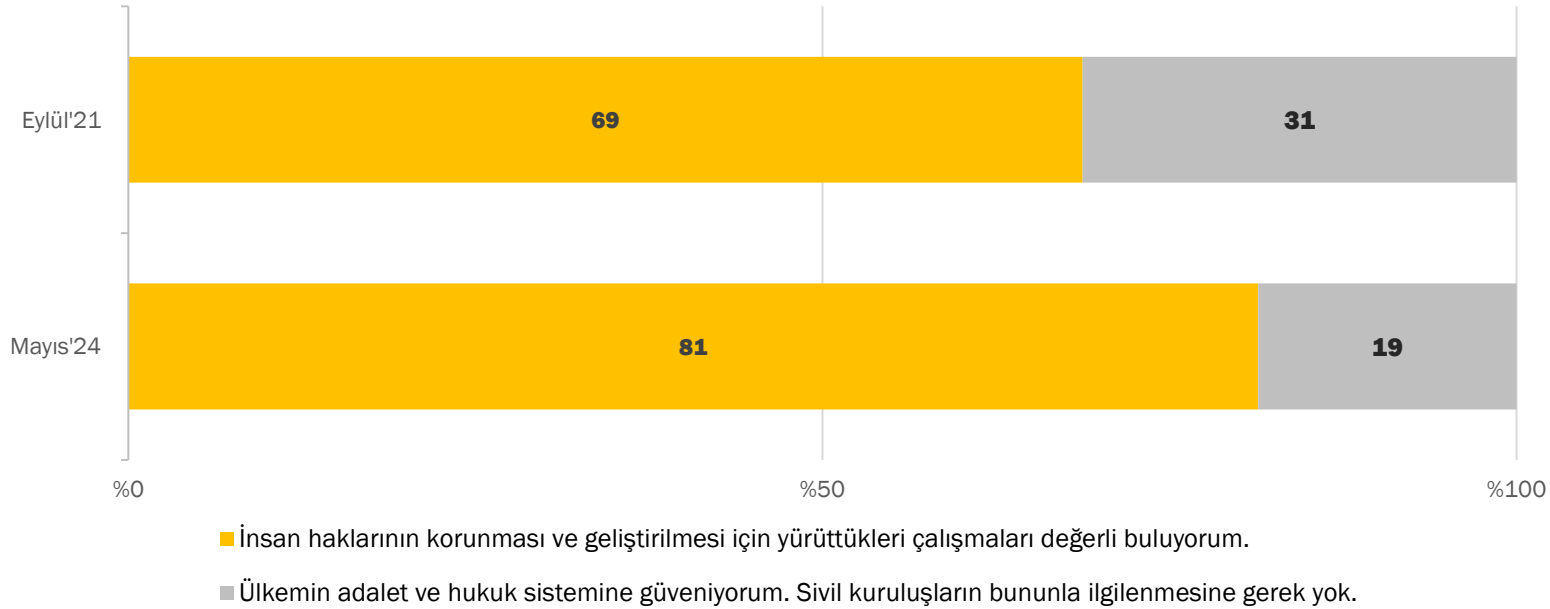
- Eğitim durumuna göre baktığımızda liseden mezun olmayanlar arasında hükümet yanıtının yüzde 44 olduğunu görüyoruz. Lise mezunlarının yüzde 29'u bu soruya hükümet yanıtını verirken, üniversite mezunlarının yüzde 28'i bu şekilde görüş belirtiyor.
- En büyük ayrımlardan bir diğeri ise liseden mezun olmayanlar arasında yüzde 12 olan mahkemeler yanıtının lise mezunları arasında yüzde 23, üniversite mezunları arasında ise yüzde 24 olması.

İnsan haklarınızı temin etme ve koruma görevi ESASEN kimin, hangi kurumun ana sorumluluğudur?

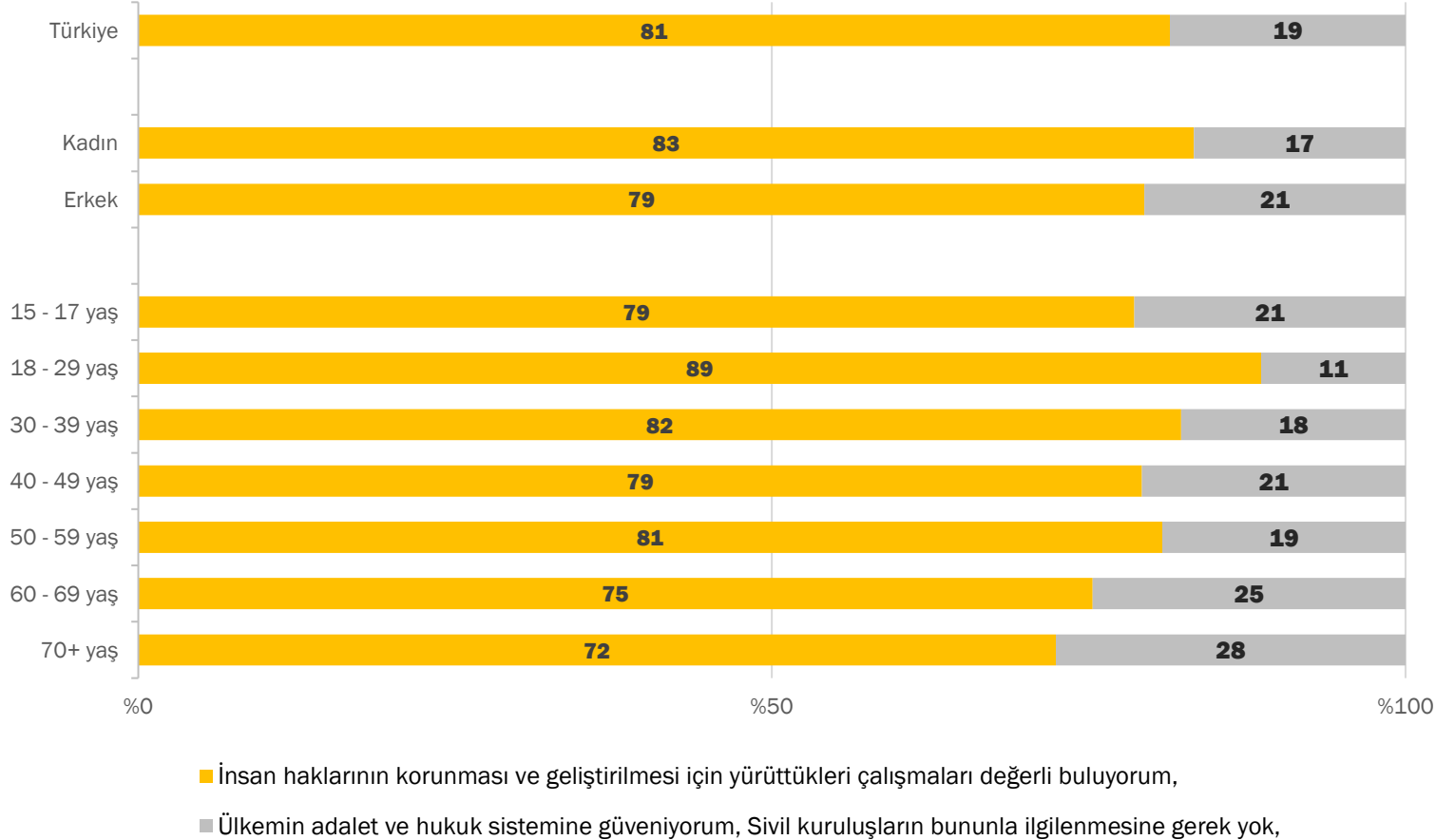
- Siyasi parti tercihlerine göre, Ak Parti seçmenlerinin yüzde 36'sının, MHP seçmenlerinin ise yüzde 43'ünün hükümet yanıtını verdiğini görüyoruz. Ek olarak, devlet kurumlarının yüzde 30'un üstünde gösterildiği tek seçmen grubu Ak Parti seçmenleri.
- CHP seçmenlerinin yüzde 23'ü mahkemeler yanıtını verirken, her 2 İyi Parti seçmeninden 1'inin hükümet yanıtını verdiğini görüyoruz.

Ülkemizdeki insan haklarını savunan kurumlar ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi sizin görüşünüzü en iyi açıklar?

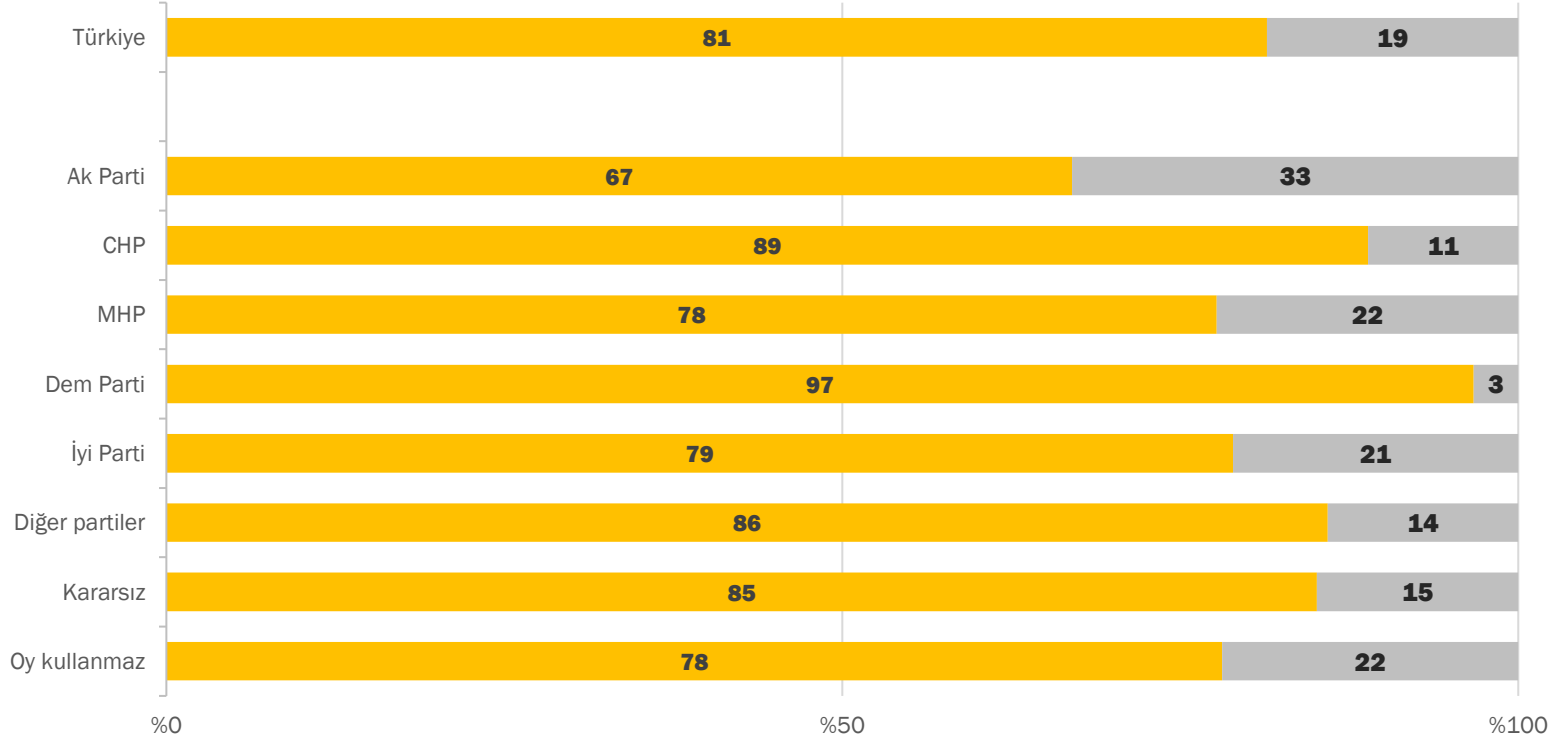
- Görüştüğümüz kişilere insan haklarını savunan kurumlarla alakalı düşüncelerini sorduğumuzda «İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi için yürüttükleri çalışmalarını değerli buluyorum» yanıtını tercih edenlerin oranının yüzde 69'dan yüzde 81'e yükseldiğini görüyoruz. «Ülkemin adalet ve hukuk sistemine güveniyorum. Sivil kuruluşların bununla ilgilenmesine gerek yok» yanıtını tercih edenlerin oranı ise yüzde 31'den yüzde 19'a gerilemiş durumda.

Ülkemizdeki insan haklarını savunan kurumlar ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi sizin görüşünüzü en iyi açıklar?

- Cinsiyete göre baktığımızda «İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi için yürüttükleri çalışmalarını değerli buluyorum» cümlesini tercih eden kadınların oranının erkeklerin oranından 4 puan daha yüksek olduğunu görüyoruz.
- Yaş gruplarında ise aynı cümlenin 18-29 yaş grubunda yüzde 89'la tercih edildiğini görüyoruz. Ancak bu oran, 30-39 yaş grubunda yüzde 82'ye, 40-49 yaş grubunda yüzde 79'a, 70 yaş ve üzerindekiyle yüzde 72'lere kadar düşüyor.

Ülkemizdeki insan haklarını savunan kurumlar ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi sizin görüşünüzü en iyi açıklar?

- İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi için yürüttükleri çalışmaları değerli buluyorum,
- Ülkemin adalet ve hukuk sistemine güveniyorum, Sivil kuruluşların bununla ilgilenmesine gerek yok,

- Siyasi parti tercihlerine göre baktığımızda Ak Parti seçmenlerinin yüzde 33'ünün «Ülkemin adalet ve hukuk sistemine güveniyorum. Sivil kuruluşların bununla ilgilenmesine gerek yok» cümlesini tercih ettiğini görüyoruz. CHP seçmeninin yüzde 89'u, Dem Parti seçmeninin ise yüzde 97'si görüşünü «İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi için yürüttükleri çalışmaları değerli buluyorum» cümlesiyle açıklamayı tercih ediyor. Bu oran MHP seçmenlerinde yüzde 78'ken, İyi Parti seçmenlerinde yüzde 79.

Değerlendirme

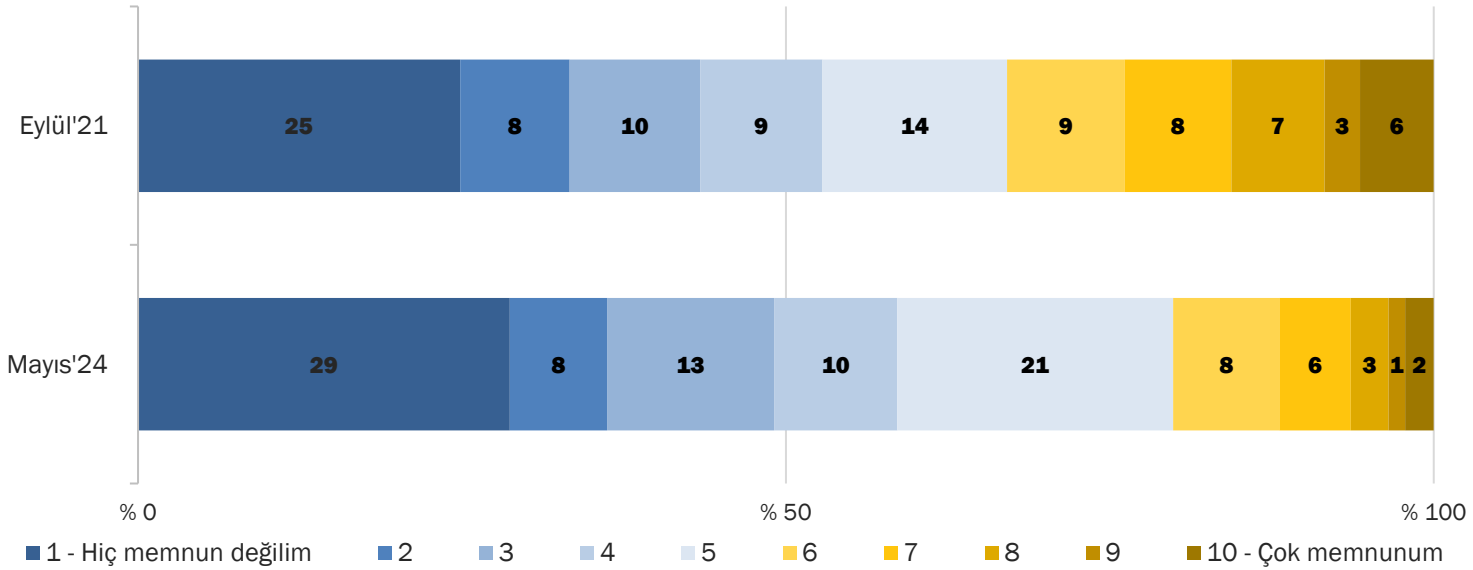
Toplumun insan hakları algısında, insan haklarını temin etme ve koruma görevi daha çok devlet kurumlarına veriliyor. Türkiye toplumunun zihninde baskı gruplarının siyasal süreçlere etki etme fonksiyonuna duyulan güven oldukça zayıf. «İnsan haklarınızı temin etme ve koruma görevi ESASEN kimin, hangi kurumun ana sorumluluğudur?» sorusuna dernek ve vakıf, şirketler, siyasi partiler, basın ve medya diyenlerin oranı yüzde 1 ile sınırlı. Toplum genelinde esasen TBMM'nin insan haklarını temin etme ve koruma sorumluluğu olduğunu söyleyenlerin oranı dahi yüzde 16 düzeyinde ölçülüyor.

Toplum geneli, insan haklarını koruma konusunda da devlet gücünden bağımsız hareket etmiyor. Bu konuda asıl sorumlunun yargı erki olduğunu düşünenler de yüzde 19 oranıyla sınırlı. Ancak eğitim seviyesinin yükselmesiyle devlet ve hükümet yanıtı verme eğilimi azalmaya başlıyor. Toplumsal algıda insan haklarını koruma görevinin öncelikle devlet ve hükümet kurumlarıyla ilişkilendirilmesi iki farklı sonuçtan kaynaklanabilir:

- ✓ Toplum geneli, insan haklarını temin etme ve korumanın yasal ve anayasal zorunluluklar nedeniyle öncelikle devlet ve hükümet kurumlarında olması gerektiğini düşünüyor olabilir.
- ✓ Toplum geneli, insan haklarını temin etme ve koruma konusunda **otoriter bir güç olarak** devlet gücünden bağımsız düşünmüyor olabilir. Bu da baskı gruplarının toplumsal algıdaki zayıflığına yol açıyor olabilir.

SİYASAL TERCİHLER

Genel olarak Türkiye’de demokrasinin işleyişinden ne kadar memnunsunuz?

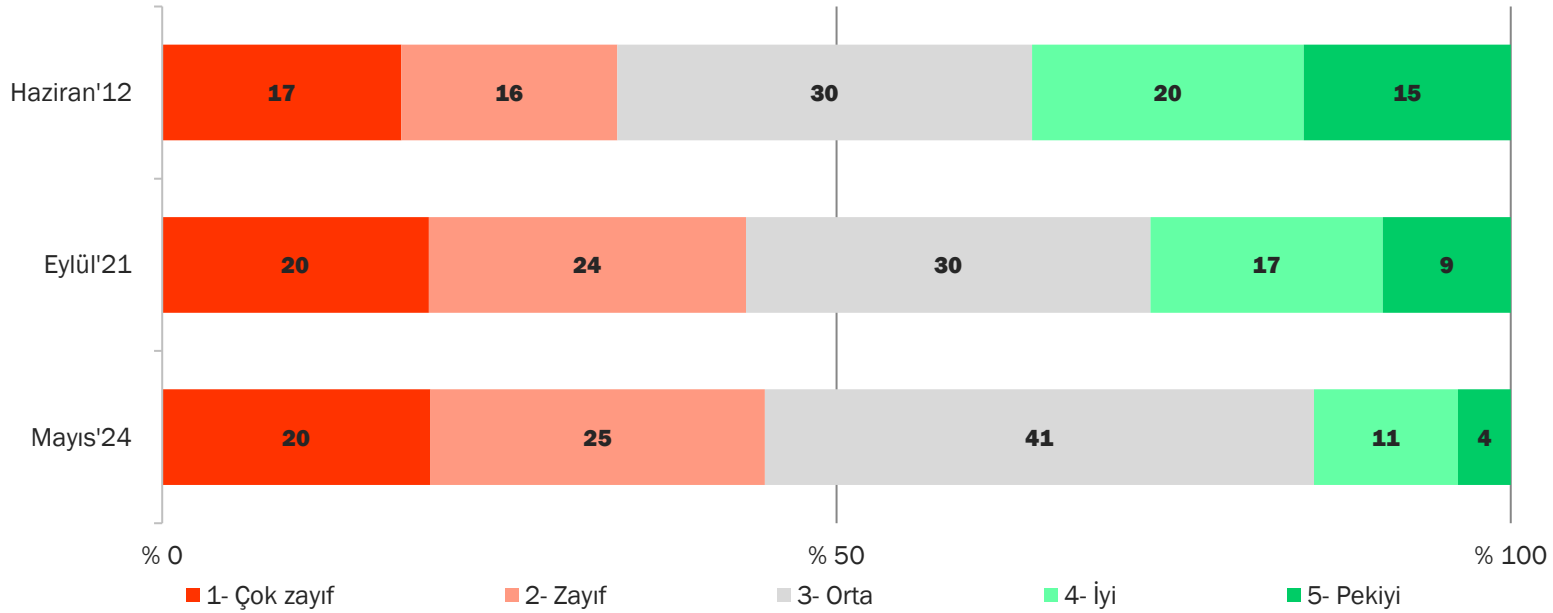
- «Genel olarak Türkiye’de demokrasinin işleyişinden ne kadar memnunsunuz?» diye sorduğumuzda 1 ila 5 arasında notlandıranların oranının Eylül’21’e oranla yüzde 66’dan yüzde 81’e kadar yükseldiğini görüyoruz. 6 ila 10 arasında puanlayanların oranı ise yüzde 34’den yüzde 19’a gerilemiş durumda. Hiç memnun değilim ve çok memnunum yanıtını verenlerin oranlarındaki değişim de dikkat çekici.

Genel olarak Türkiye’de demokrasinin işleyişinden ne kadar memnunsunuz?

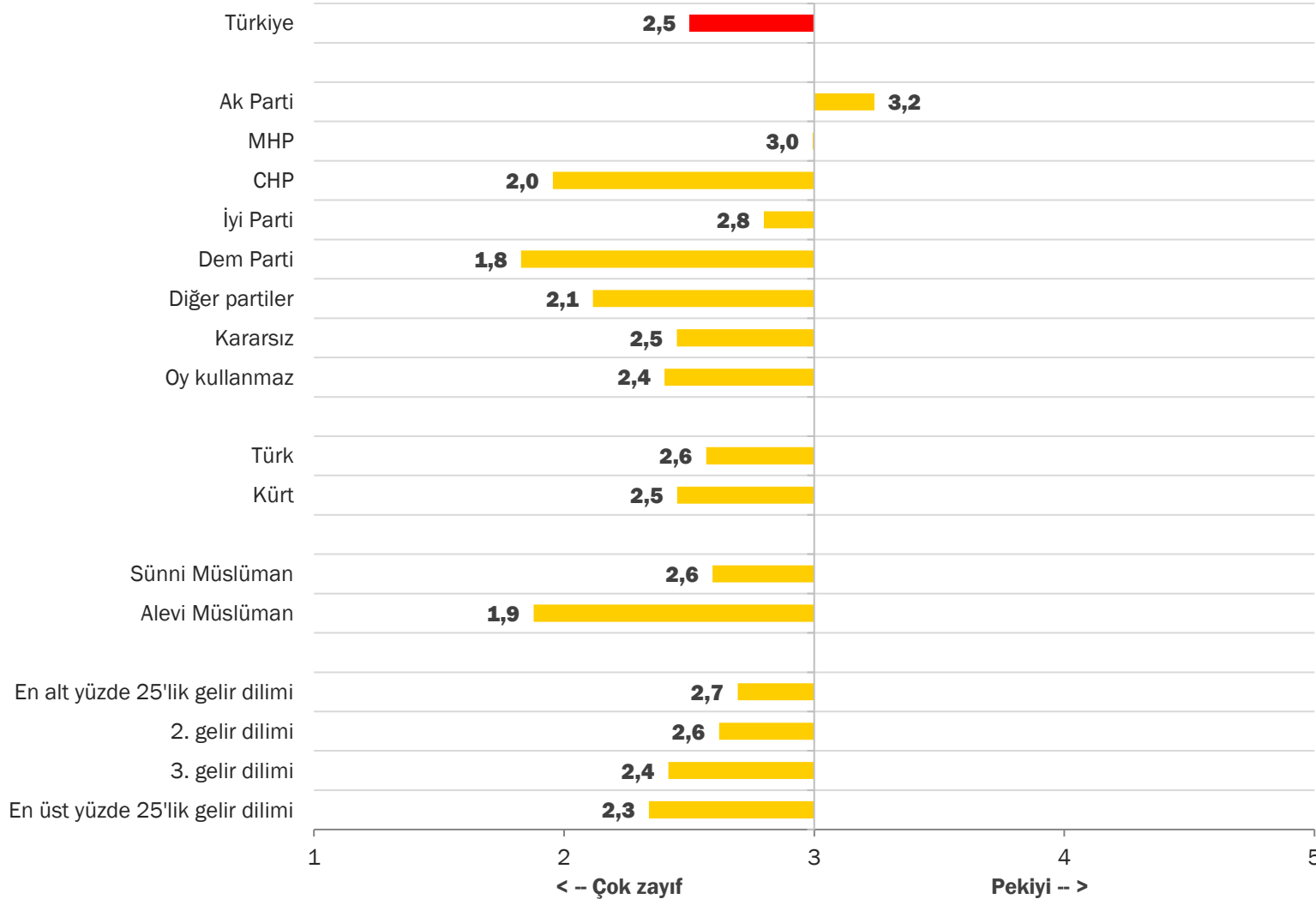
- Siyasi parti tercihlerine göre baktığımızda Ak Parti seçmeninin 5,3, MHP seçmeninin ise 4,4'lük bir memnuniyet notu verdiğini görüyoruz. CHP seçmeninin ülkemizdeki demokrasi işleyişine dair notu 2,5'ken, Dem Parti seçmenleri 2,3'le en düşük notu vermiş durumda.
- Etnik kökene ve dini tercihe göre, Kürtlerin ve Alevi Müslümanların Türklere ve Sünni Müslümanlara oranla çok daha düşük notlar verdiğini görüyoruz.
- Gelir dilimine göre baktığımızda da gelir düzeyi arttıkça memnuniyet notu az da olsa düşüş gösteriyor.

Devletin insan haklarını tanıması, koruması ve geliştirmesi gerekir. Bu bakımdan devletin kurumlarına not verecek olsanız 5 üzerinden kaç not verirsiniz?

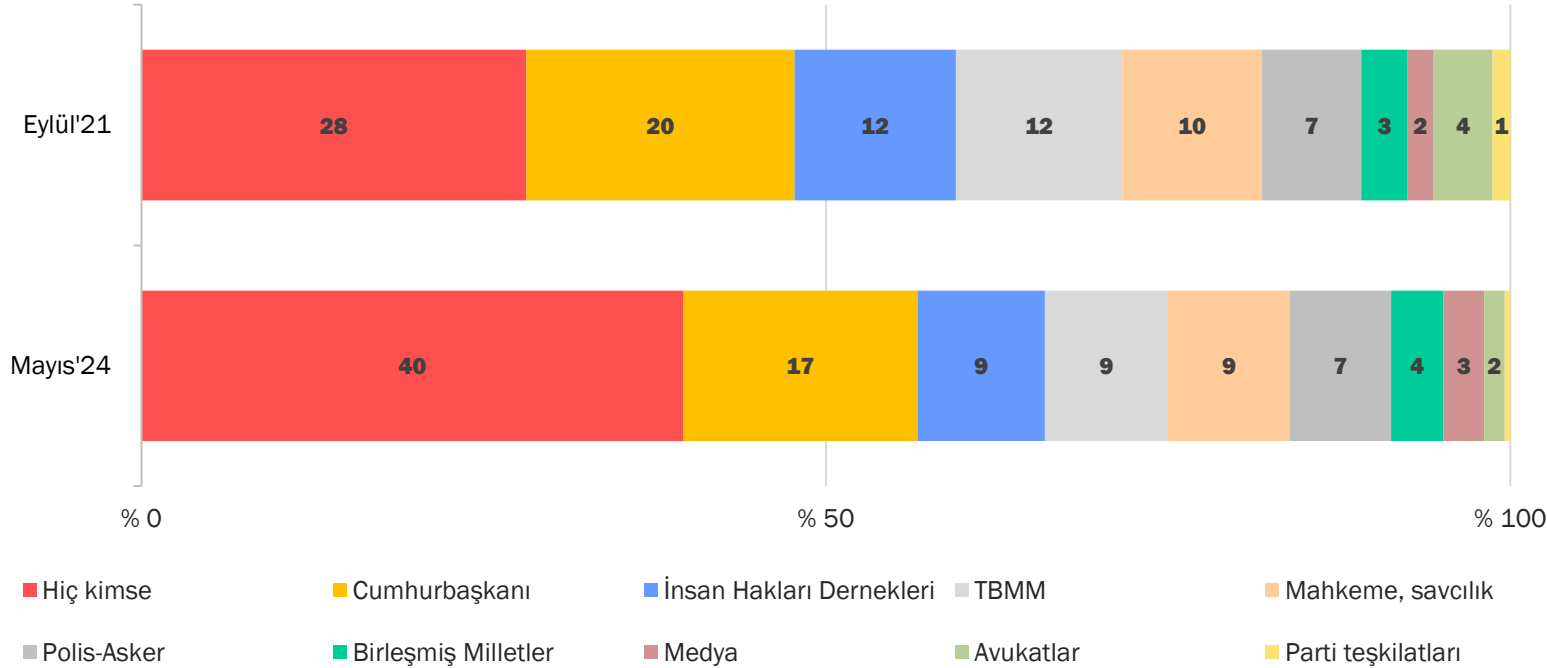
- Görüştüğümüz kişilere «Devletin insan haklarını tanıması, koruması ve geliştirmesi gerekir» cümlesini devletin kurumlarıyla beraber düşünerek 1-çok zayıf, 5-pekiyi olmak üzere 5'li ölçekte bir not vermesini istedik. Haziran'12'de görüştüğümüz kişilerin yüzde 35'i iyi not verirken, bu oranın Eylül'21'de yüzde 26'ya, Mayıs'24'te ise yüzde 15'e düştüğünü görüyoruz.

Devletin insan haklarını tanıması, koruması ve geliştirmesi gerekir. Bu bakımdan devletin kurumlarına not verecek olsanız 5 üzerinden kaç not verirsiniz?

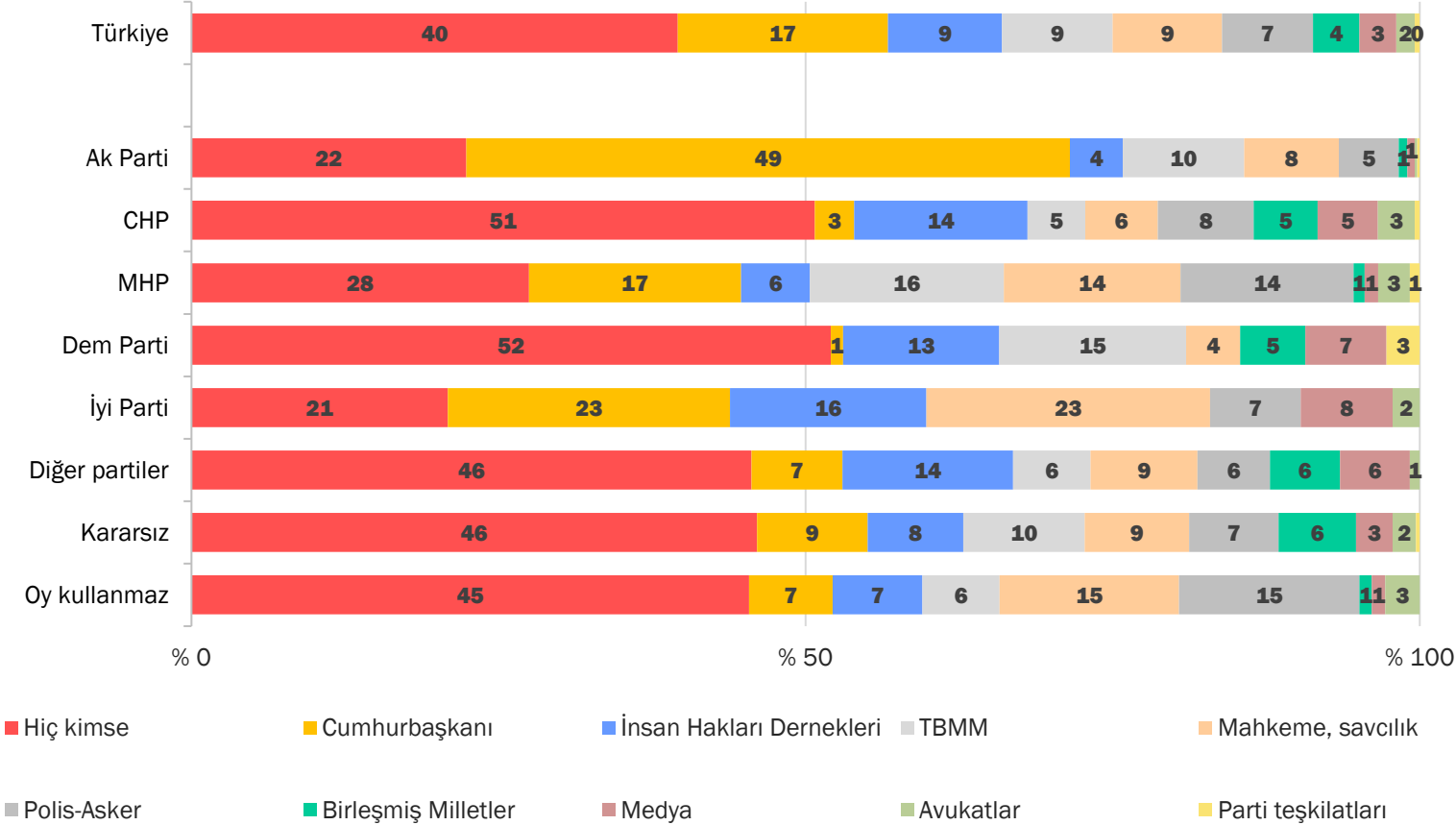
- Siyasi parti tercihlerine göre, yalnızca Ak Parti seçmeni 3'ten daha yüksek bir not veriyor. MHP seçmeni devletin kurumlarına ortalama 3 puan verirken CHP seçmenleri 2, Dem Parti seçmenleri ise 1,8 puan not vermiş durumda.
- Alevi Müslümanların Sünni Müslümanlara oranla çok daha düşük notlar verdiğini görüyoruz. Alevilerin devletin kurumlarına verdiği not 1,9 puan ile oldukça düşük.
- Gelir düzeyi arttıkça devletin kurumlarına verilen ortalama notun düzenli olarak düşüş gösterdiğini görüyoruz.

İnsan haklarının korunması ve teşvik edilmesi bakımından Türkiye’de EN ÇOK hangi kişi/kuruma güveniyorsunuz?

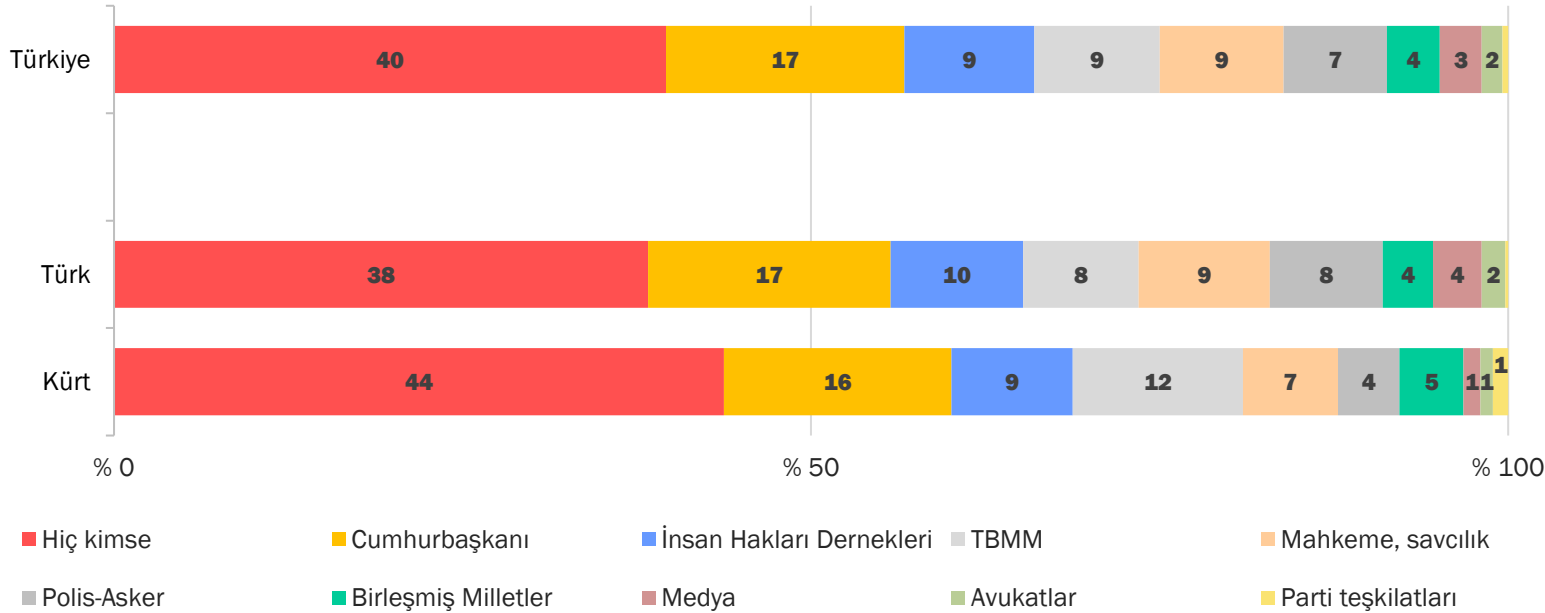
- «İnsan haklarının korunması ve teşvik edilmesi bakımından Türkiye’de en çok hangi kişi/kuruma güveniyorsunuz?» sorusunun en güçlü yanıtı bir kez daha **hiç kimse** oldu. Eylül’21’de bu soruya verilen «hiç kimse» yanıtı yüzde 28’ken, bu oran Mayıs’24’te yüzde 40’a kadar yükselmiş durumda. «Cumhurbaşkanı» diyenlerin oranı yüzde 17’ye, «insan hakları dernekleri» veya «TBMM» diyenlerin oranı yüzde 9’a kadar düşmüş durumda.

İnsan haklarının korunması ve teşvik edilmesi bakımından Türkiye’de EN ÇOK hangi kişi/kuruma güveniyorsunuz?

- Neredeyse her 2 Ak Parti seçmeninden 1'inin cumhurbaşkanına güvendiğini görüyoruz. Her 5 Ak Parti seçmeninden 1'i ise bu soruya «hiç kimse» diyerek yanıt veriyor.
- CHP seçmenleri arasında hiç kimseye güvenmediğini söyleyenlerin oranı yüzde 51'ken, Dem Parti seçmenleri arasında bu oran yüzde 52 ile en yüksek seviyede.
- İyi Parti seçmenleri ise bölünmüş durumda. Her 5 İyi Parti seçmeninden 1'i hiç kimseye güvenmediğini beyan ederken; 1'i cumhurbaşkanına, 1'i ise mahkemelere ve savcılığa karşı güven duyduğunu ifade ediyor.

İnsan haklarının korunması ve teşvik edilmesi bakımından Türkiye’de EN ÇOK hangi kişi/kuruma güveniyorsunuz?

- Etnik kökene göre baktığımızda hiç kimseye güvenmediğini beyan eden Kürtlerin oranının Türklerden 6 puan daha fazla olduğunu görüyoruz. TBMM'ye güvendiğini söyleyen Kürtlerin oranı Türklerden 4 puan daha yüksekken, polise ve askere güvendiğini belirten Türklerin oranı Kürtlere göre 4 puan daha fazla.

Değerlendirme

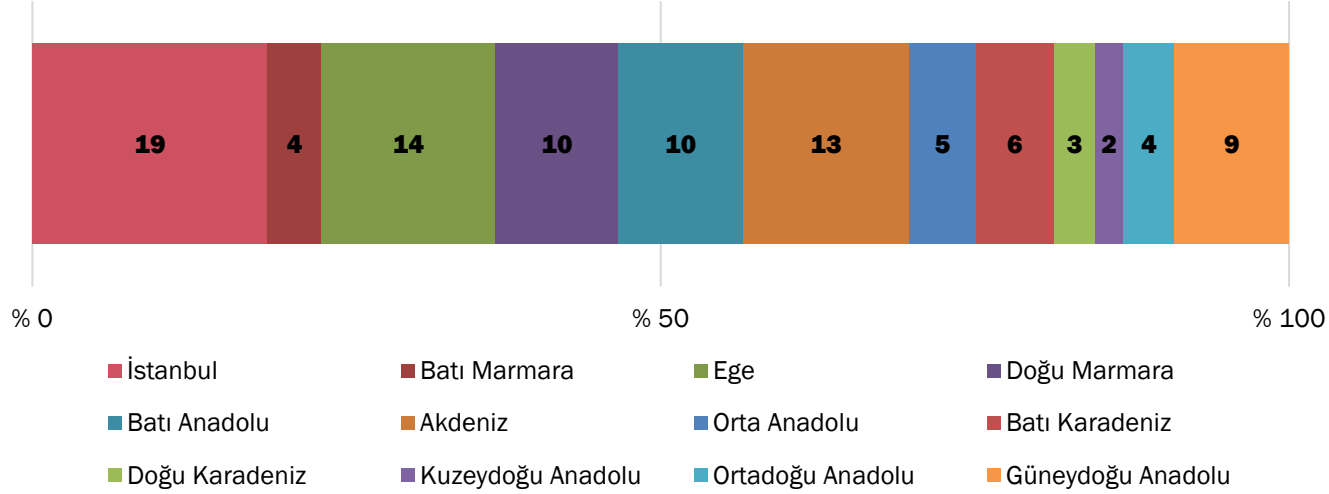
Bir önceki başlıkta, toplumsal algıda devlet gücüne verilen öneme dikkat çekmiş olsak da Türkiye toplumunun insan hakları konusunda devlete duyduğu güven yıllar içinde azalıyor. İktidar bloku seçmenleri dışında tüm seçmen kümeleri ve toplumsal gruplarda insan haklarını koruma konusunda devlete orta-altı not veriliyor. İnsan haklarını tanıma, koruma ve geliştirmesi bakımından toplumun sadece yüzde 15'i devlete «iyi» ve «pekiyi» not veriyor. Bu oran 12 yıl içinde 20 puan azalmış durumda.

Toplumun yüzde 40'ı insan haklarının korunması ve teşvik edilmesi bakımından hiç kimseye güvenmediğini beyan ediyor. Bu oran da 3 yıl içinde 12 puan yükselmiş görünüyor.

Genel olarak Türkiye toplumunun insan hakları konusunda devlete ve hükümete olduğu kadar kendi seçtiği siyasal temsilcilere de güvenmemesi, bir sorun alanı olarak insan haklarını tanıma, temin etme ve koruma gibi konularda bir aracının eksikliğini hissetmesini beraberinde getirebilir.

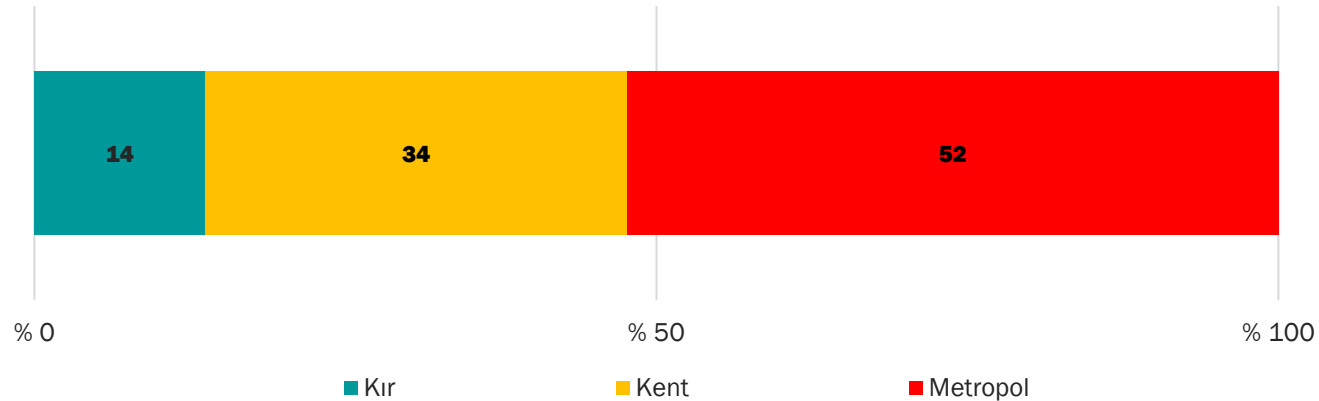
GÖRÜŞÜLEN KİŞİLERİN PROFİLİ

Anketin Yapıldığı Bölge

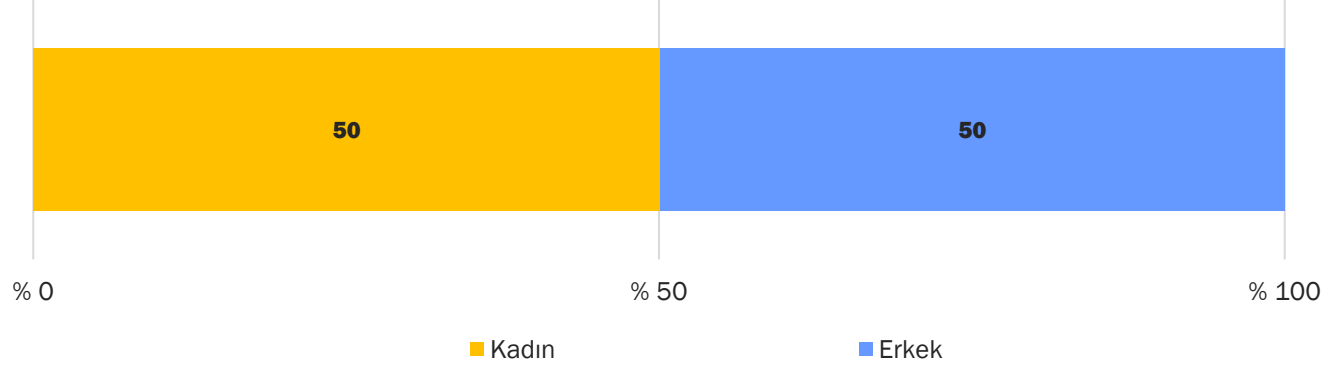
NOT: Demografi bölümünde yer vereceğimiz tablolar ve grafikler, araştırmanın yapıldığı tarihlerde görüşülen deneklerin profilini yansıtmaktadır.

Yerleşim Yeri

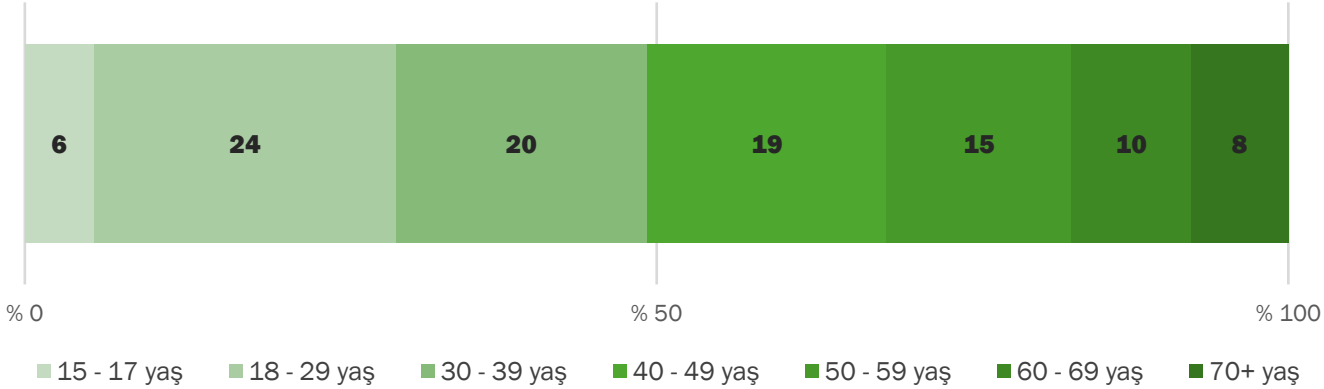

- Araştırmayı gerçekleştirdiğimiz bölgelerin oransal dağılımını soldaki grafikte görebilirsiniz. Buna göre anketlerin yüzde 19 ile en yüksek oranda İstanbul'da, ardından yüzde 14 ile Ege'de ve yüzde 13 ile Akdeniz'de gerçekleştirildiğini söyleyebiliriz.
- Aynı zamanda, gerçekleştirdiğimiz anket görüşmelerinin yüzde 14'ü kıra, yüzde 34'ü kente, yüzde 52'si ise metropole ait.

Cinsiyet

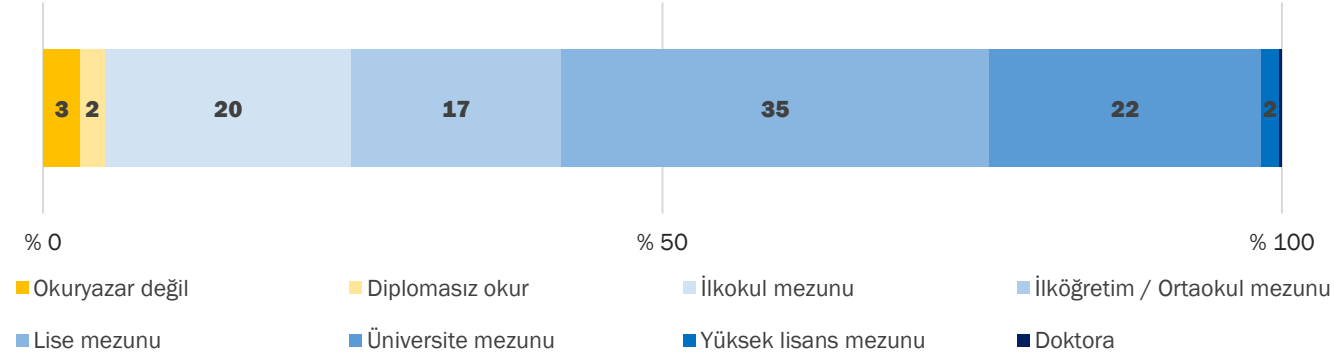

Yaş (10'lu gruplama)

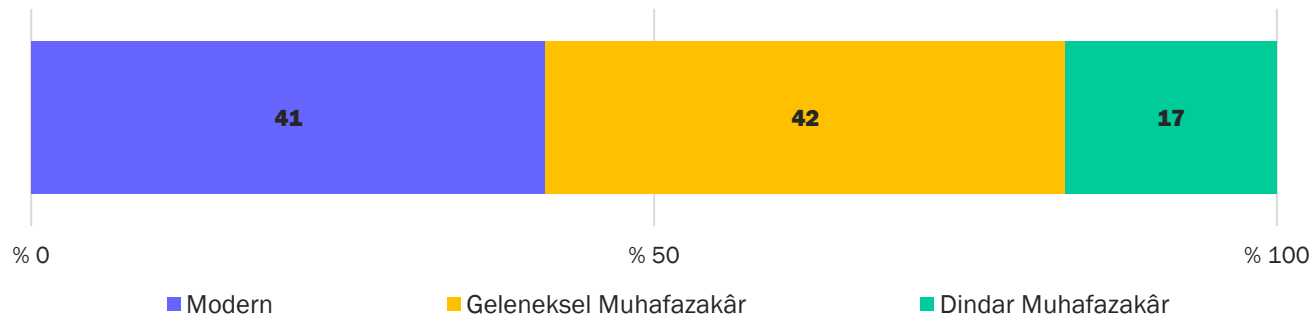

- 18-29 yaş aralığı kişilerin oranı yüzde 24, 30-39 yaş aralığındaki kişilerin oranı yüzde 20, 40-49 yaş aralığındaki kişilerin oranı ise yüzde 19. Kısacası, 18-49 yaş aralığında anket gerçekleştirdiğimiz kişilerin oranı yüzde 63'ü bulmakta. Görüştüğümüz 50 yaş ve üzeri kişilerin oranı ise yüzde 33.

Eğitim Durumu

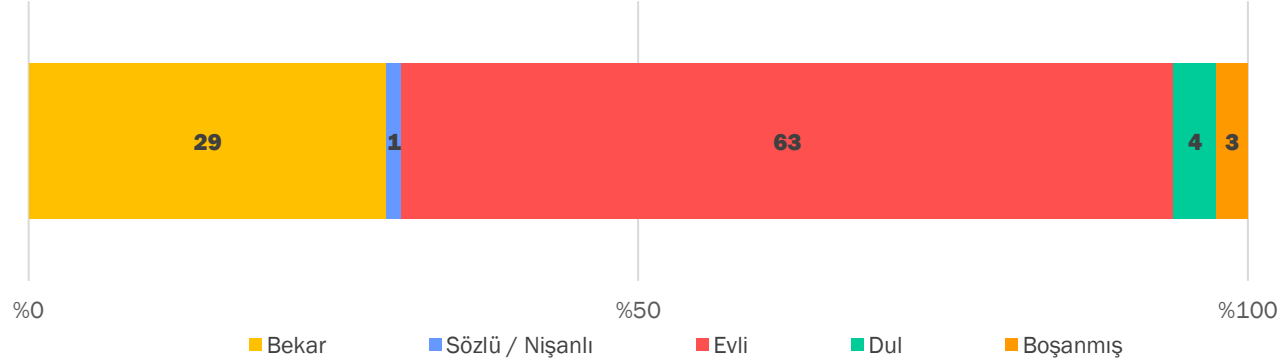

Hayat tarzı kümesi

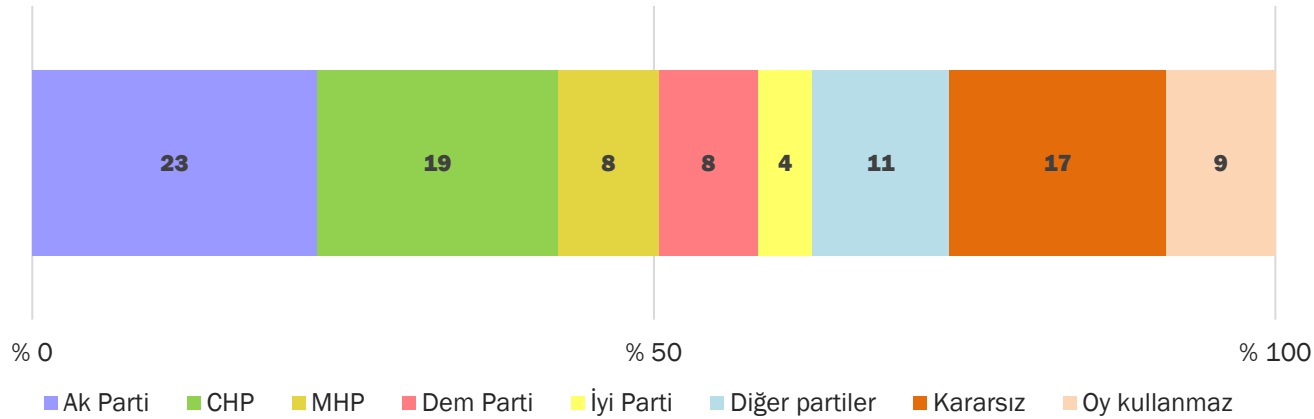

- Yaklaşık her 4 kişiden 1'inin en azından üniversite mezunu, yüzde 35'i lise, yüzde 17'si ilköğretim/ortaokul ve yüzde 20'si ilkokul mezunu.
- Anketimize katılan ve hayat tarzını Modern olarak tanımlayanların oranı yüzde 41, Geleneksel Muhafazakârların oranı yüzde 42, Dindar Muhafazakârların oranı ise yüzde 17.

Medeni Durum

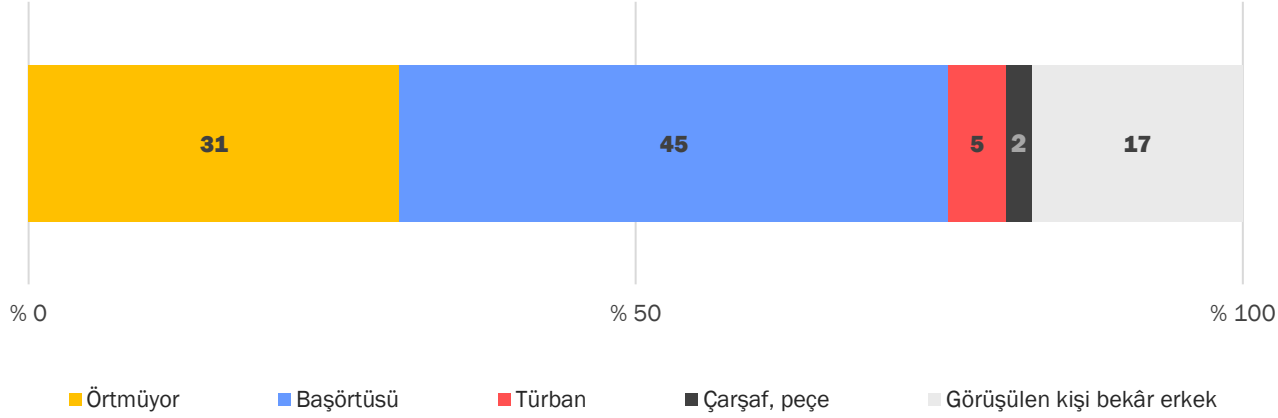

Siyasi Tercih

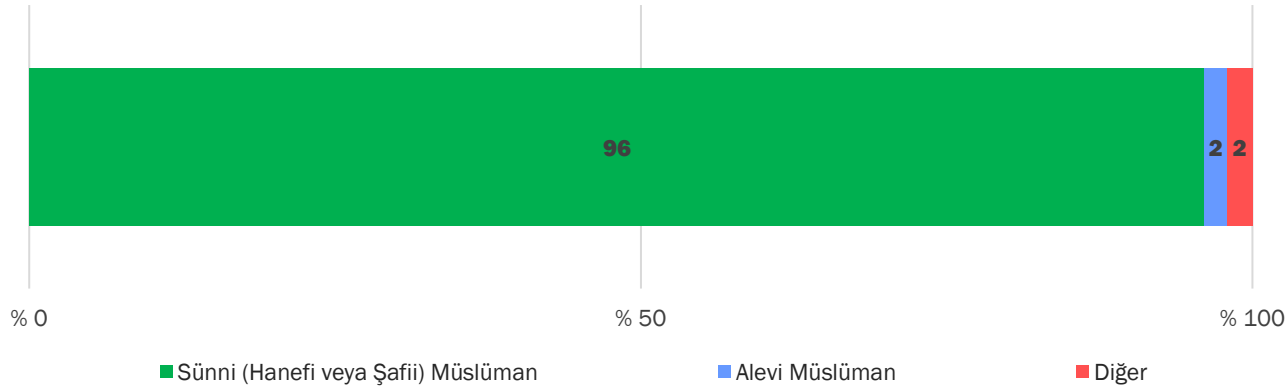

- Katılımcılarımızın yüzde 63 oranında evli, yüzde 29 oranında bekar, yüzde 3 oranında ise boşanmış olduğunu görüyoruz.
- Görüşmecilerimizin siyasi tercihleri şu şekilde: Ak Parti yüzde 23, CHP yüzde 19, MHP yüzde 8, Dem Parti yüzde 8, İyi Parti yüzde 4, Diğer partiler yüzde 11, Kararsızlar yüzde 17, oy kullanmayan seçmen ise yüzde 9.

Örtünme durumu

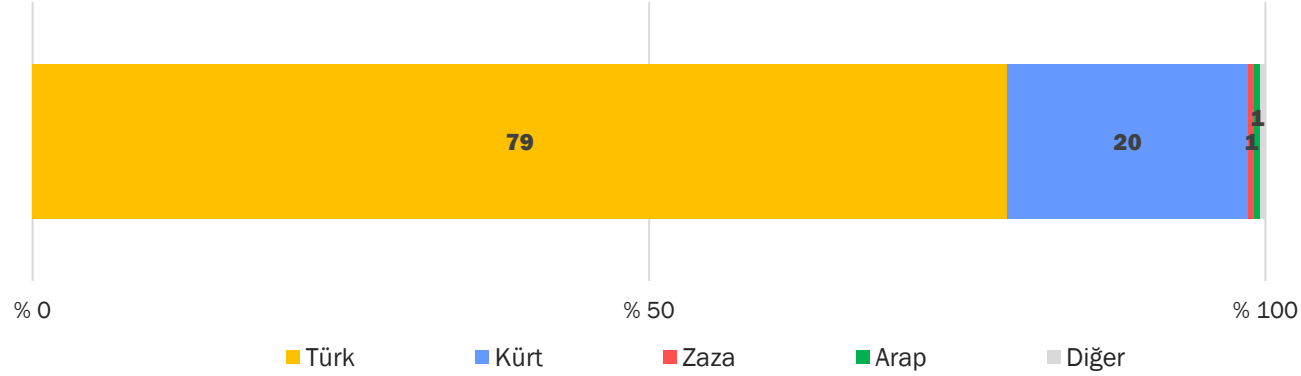

Din/Mezhep

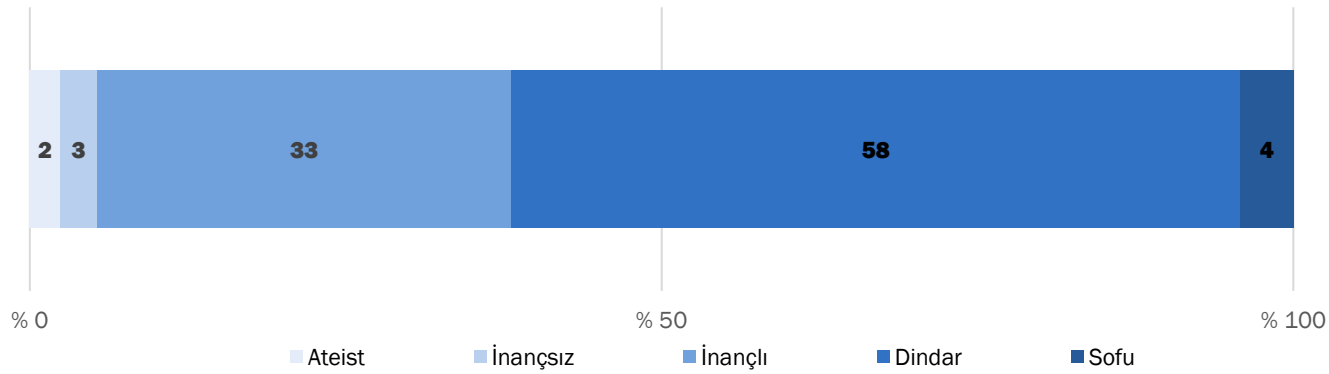

- Örtünen kadınların oranı yüzde 52, başını örtmediğini söyleyen kadınların oranı ise yüzde 31.
- Kendi dinini/mezhebini Sünni Müslüman olarak tanımlayan katılımcılarımızın oranı yüzde 96, Alevi Müslüman oranı ise yüzde 2.

Etnik köken

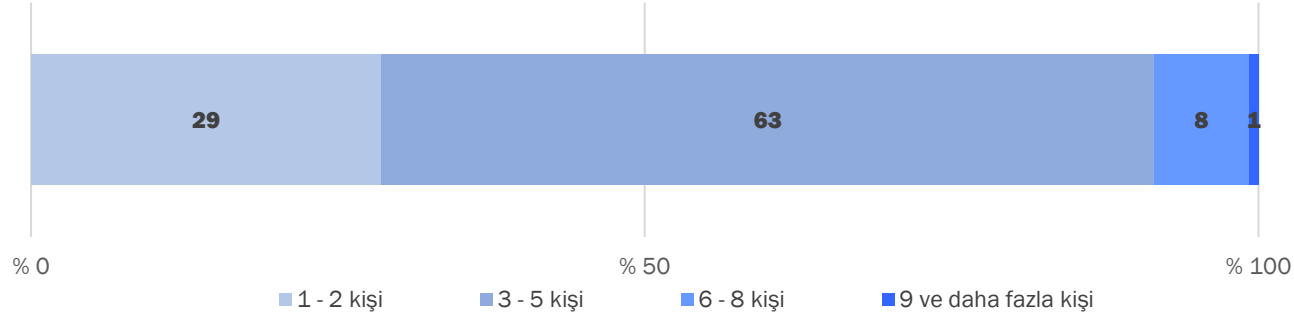

Dindarlık

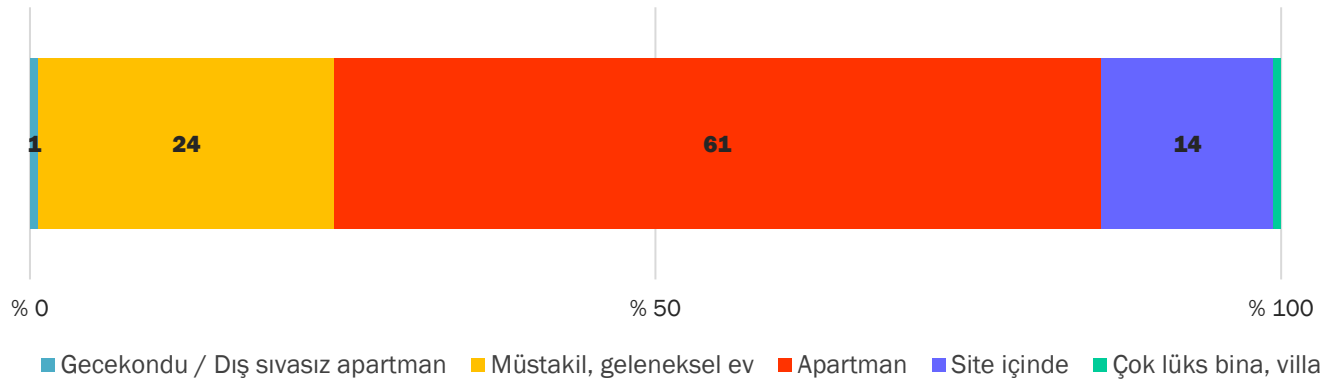

- Görüştüğümüz her 5 kişiden 1'i Kürt olduğunu belirtmekte. Kendini Türk olarak tanımlayanların oranı ise yüzde 79.
- Kendisini dindar olarak tanımlayanların oranı yüzde 58 ile en yüksek oranda. Bu oranı yüzde 33 ile kendisini inançlı olarak tanımlayanlar, ardından yüzde 4 ile kendisini sofusu olarak tanımlayanlar takip ediyor.

Hane kişi sayısı

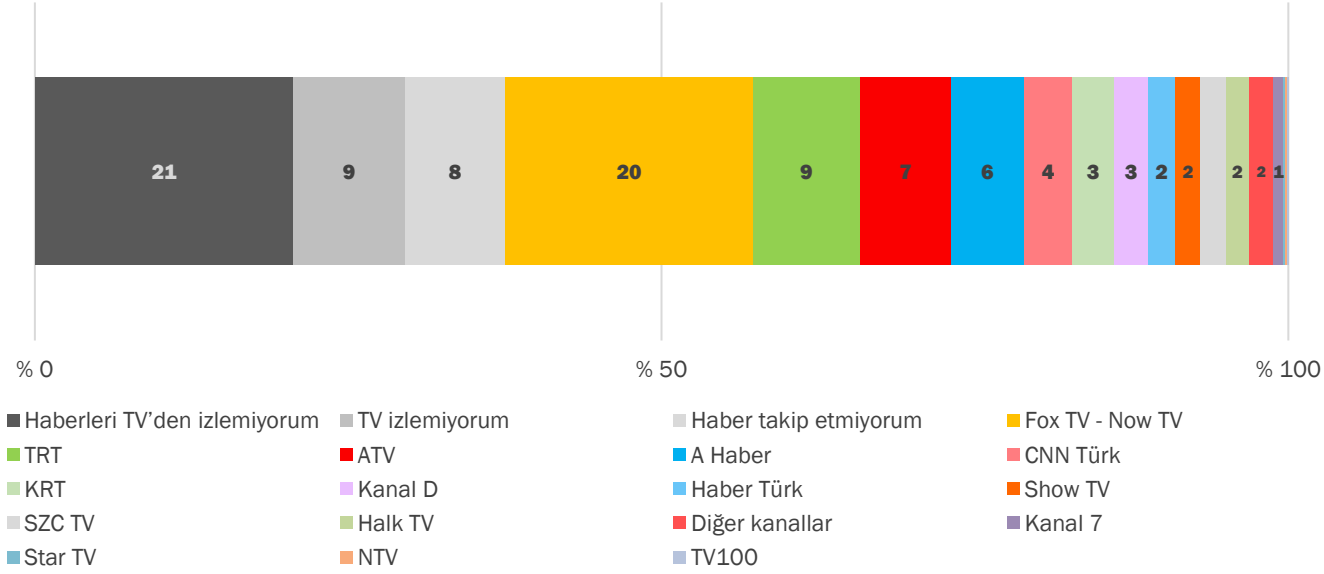

Oturulan evin tipi

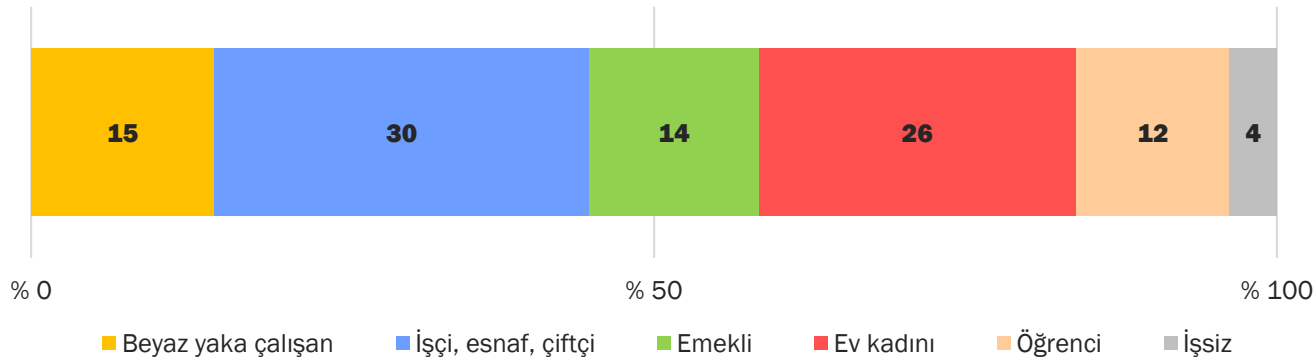
- Hane kişi sayısı 3 ila 5 kişi arasında olanların oranı yüzde 63'e kadar çıkmakta. Bu oranı yüzde 29 ile hanesinde tek veya bir kişiyle daha yaşayanlar takip etmekte.
- Her 10 kişiden 6'sı apartmanda yaşamakta. Bu oranı yüzde 24 ile müstakil evde oturanlar ve yüzde 14 ile site içinde oturanlar takip etmekte.

Haber takip edilen TV kanalı

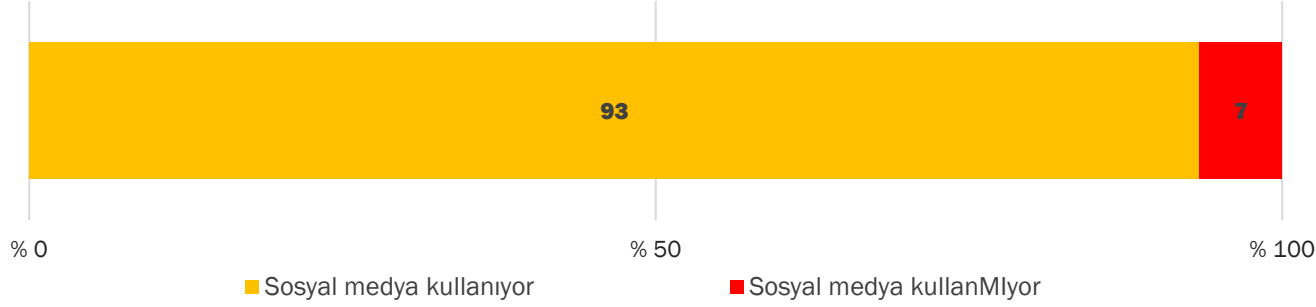

- Konuştuğumuz her 5 kişiden 1'inin haberleri takip ettiği kanalın Now TV olduğunu görüyoruz. Bu kanalı yüzde 9 ile TRT ve yüzde 7 ile ATV takip ediyor. Haberleri televizyondan izlemediğini söyleyenlerin oranı ise yüzde 21'e ulaşıyor.
- Konuştuğumuz kişilerin yüzde 30 oranında işçi/esnaf/çiftçi, yüzde 26 oranında ev kadını ve yüzde 15 oranında beyaz yaka çalışan olduğunu görüyoruz.

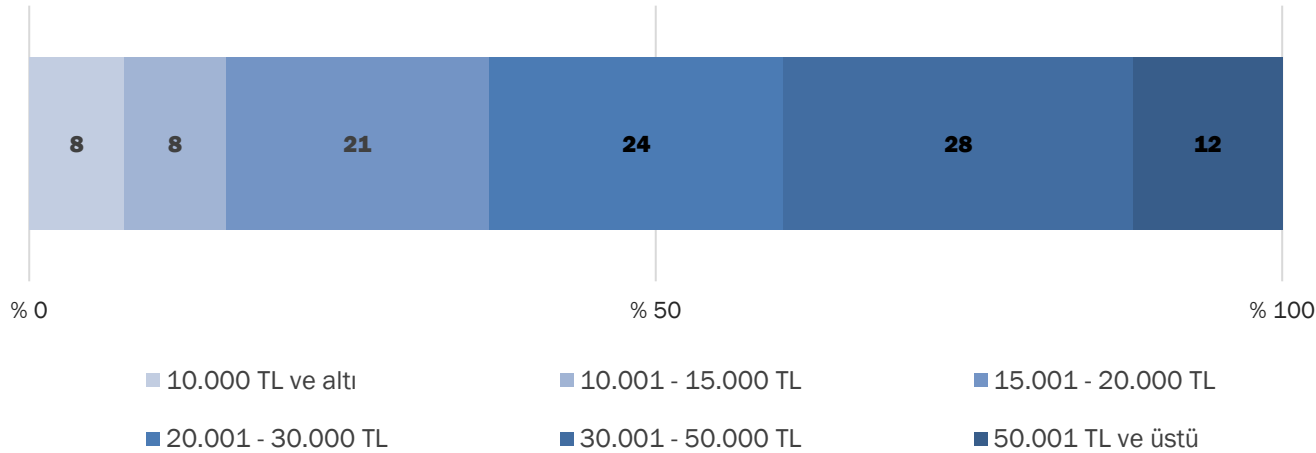
Çalışma Durumu (gruplanmış)

Sosyal medya kullanıyor musunuz?

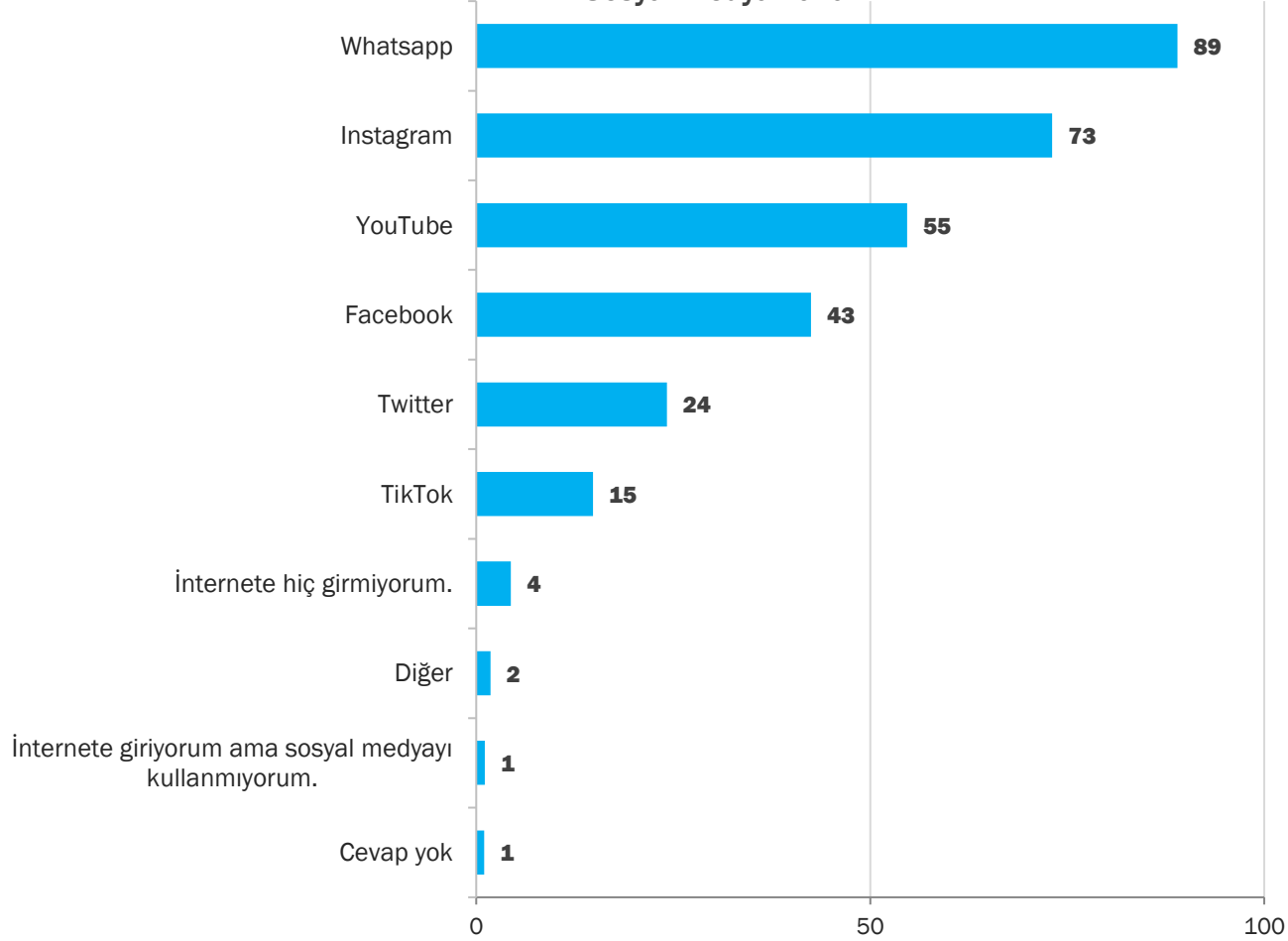

Aylık Hane Geliri

- Sosyal medya kullandığını söyleyen katılımcılarımızın oranı yüzde 93.
- Aylık hane geliri 15.000 TL ve altı olanların oranı yüzde 16 iken, aylık hane geliri 50.000 TL'nin üzeri olanların oranı yüzde 12.

Sosyal medya kullanımı

- Yüzde 89 ile en yüksek oranda kullanılan sosyal medya uygulamasının Whatsapp olduğunu görüyoruz. Bu oranı yüzde 73 ile Instagram, yüzde 55 ile YouTube ve yüzde 43 ile Facebook takip etmekte.

TÜM CEVAP DAĞILIMLARI

Tüm Cevap Dağılımları: Görüşülen Kişilerin Profili

Yerleşim tipi	Yüzde
Kır	13,7
Kent	33,9
Metropol	52,3
Toplam	99,9

Cinsiyet	Yüzde
Kadın	50,1
Erkek	49,9
Toplam	100,0

Yaş	Yüzde
15 - 17 yaş	5,5
18 - 29 yaş	23,9
30 - 39 yaş	19,9
40 - 49 yaş	19,0
50 - 59 yaş	14,6
60 - 69 yaş	9,5
70+ yaş	7,7
Toplam	100,1

Eğitim durumu	Yüzde
Okuryazar değil	3,0
Diplomasız okur	2,0
İlkokul mezunu	19,9
İlköğretim / Ortaokul mezunu	16,9
Lise mezunu	34,6
Üniversite mezunu	21,9
Yüksek lisans	1,5
Doktora	0,2
Toplam	100,0

Eğitim durumu (gruplanmış)	Yüzde
Lise altı	41,8
Lise	34,6
Üniversite	23,6
Toplam	100,0

Tüm Cevap Dağılımları: Görüşülen Kişilerin Profili

Çalışma durumu	Yüzde
Devlet memuru, şef, müdür vb.	5,2
Özel sektörde memur, müdür vb.	7,7
İşçi	12,8
Küçük esnaf / zanaatkâr /şoför vb.	6,5
Tüccar / iş insanı	1,2
Doktor, mimar, avukat vs.(Serbest meslek)	0,6
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	0,9
Çalışıyor, diğer	10,0
Emekli	13,6
Ev kadını	25,5
Öğrenci	12,3
İşsiz, iş arıyor	3,0
Çalışmıyor, iş aramıyor	0,8
Çalışamaz halde	0,0
Toplam	100,1

Çalışma durumu (gruplanmış)	Yüzde
Beyaz yaka çalışan	14,7
İşçi, esnaf, çiftçi	30,1
Emekli	13,6
Ev kadını	25,5
Öğrenci	12,3
İşsiz	3,8
Toplam	100,0

Hane kişi sayısı	Yüzde
1 – 2 kişi	28,5
3 – 5 kişi	62,9
6 – 8 kişi	7,7
9 ve daha fazla kişi	0,8
Toplam	99,9

Tüm Cevap Dağılımları: Görüşülen Kişilerin Profili

Medeni Durum	Yüzde
Bekar	29,4
Sözlü / Nişanlı	1,2
Evli	63,4
Dul	3,5
Boşanmış	2,6
Toplam	100,1

Kendinizi, HAYAT TARZI bakımından aşağıda sayacağım üç gruptan hangisinde sayarsınız?	Yüzde
Modern	41,3
Geleneksel Muhafazakâr	41,7
Dindar Muhafazakâr	17,0
Toplam	100,0

Bugün bir GENEL MİLLETVEKİLLİĞİ SEÇİMİ yapılırsa oyunuzu kime, hangi partiye verirsiniz?	Yüzde
Ak Parti	22,9
CHP	19,4
MHP	8,1
HDP/ YSP	8,0
İyi Parti	4,3
Saadet Partisi	0,4
Gelecek Partisi	0,0
Deva Partisi	0,1
Memleket Partisi	0,7
Türkiye İşçi Partisi	1,1
Vatan Partisi	0,0
Türkiye Değişim Partisi	0,0
Büyük Birlik Partisi	0,9
Yeniden Refah Partisi	4,4
Demokrat Parti	0,0
Zafer Partisi	3,4
Diğer partiler	0,2
Kararsız	17,4
Oy kullanmaz	8,8
Toplam	100,1

Tüm Cevap Dağılımları: Görüşülen Kişilerin Profili

Hangi TV kanalını tercih ediyorsunuz?	Yüzde
Haberleri TV'den izlemiyorum	20,6
TV izlemiyorum	8,9
Haber takip etmiyorum	8,0
Fox TV - Now TV	19,7
TRT	8,6
ATV	7,2
A Haber	5,8
CNN Türk	3,9
KRT	3,3
Kanal D	2,7
Haber Türk	2,2
Show TV	2,0
SZC TV	2,0
Halk TV	1,9
Diğer kanallar	1,9
Kanal 7	0,8
Star TV	0,2
NTV	0,1
TV100	0,1
Toplam	99,9

Sosyal medya kullanıyor musunuz?	Yüzde
Sosyal medya kullanıyor	93,4
Sosyal medya kullanmıyor	6,6
Toplam	100,0

Hangi sosyal medya platformlarını kullanıyorsunuz?	Yüzde
Whatsapp	89,0
Instagram	73,1
YouTube	54,7
Facebook	42,5
Twitter	24,2
TikTok	14,8
İnternete hiç girmiyorum.	4,4
Diğer	1,8
İnternete giriyorum ama sosyal medyayı kullanmıyorum.	1,1
Cevap yok	1,0

Tüm Cevap Dağılımları: Görüşülen Kişilerin Profili

Etnik Köken	Yüzde
Türk	79,1
Kürt	19,6
Zaza	0,5
Arap	0,5
Diğer	0,4
Toplam	100,1

Din/mezhep	Yüzde
Sünni (Hanefi veya Şafii) Müslüman	96,1
Alevi Müslüman	1,8
Diğer	2,1
Toplam	100,0

Örtünme Durumu	Yüzde
Örtmüyor	30,6
Başörtüsü	45,2
Türban	4,8
Çarşaf, peçe	2,1
Görüşülen kişi bekâr erkek	17,4
Toplam	100,1

Dindarlık	Yüzde
Ateist	2,4
İnançsız	2,9
İnançlı	32,8
Dindar	57,7
Sofu	4,2
Toplam	100,0

Oturulan Evin Tipi	Yüzde
Gecekondu / Dış sıvasız apartman	0,7
Müstakil, geleneksel ev	23,6
Apartment	61,3
Site içinde	13,8
Çok lüks bina, villa	0,6
Toplam	100,0

Tüm Cevap Dağılımları: İnsan Haklarına Yönelik Bilgi ve Tutumlar

Sizce insan haklarını şimdi söyleyeceğim kavramlardan hangisi EN İYİ ifade ediyor?	Yüzde
İnsanlık onuru	8,2
Devlete karşı koruma	1,1
Özgürlük	21,4
Yaşam hakkı	26,6
Eşitlik	16,5
Doğuştan gelen haklar	11,6
Kanunla korunan haklar	10,0
Bilmiyorum.	4,0
Diğer	0,5
Toplam	99,9

İnsan haklarını, haklarınızı öncelikli olarak nereden öğreniyorsunuz?	Yüzde
Anayasa ve yasalardan	28,8
Kitaplardan	6,3
Okuldan	13,3
Ailede/Çevremde konuşulandan	27,4
Yazılı ve görsel basından	8,2
Sosyal medyadan	12,5
Kamu yöneticilerinin açıklamalarından	3,5
Toplam	100,0

Tüm Cevap Dağılımları: İnsan Hakları Algısı

Sizin için önemli olduğunu düşündüğünüz 3 insan hakkı hangileridir?	Yüzde
Yaşama hakkı	58,6
İfade ve düşünce özgürlüğü	54,1
Adil yargılanma hakkı	35,8
Kadınların eşitlik hakkı	34,2
İbadet özgürlüğü	33,4
Sağlık hizmetlerine erişim hakkı	30,6
Anadilde eğitim hakkı	11,6
Cevap yok	2,4
Örgütlenme hakkı	1,8
Toplantı ve gösteri hakkı	1,2
Diğer	0,7

Tüm toplumu düşündüğünüzde sizce Türkiye’de insanlar en fazla hangi sebeplerden dolayı ayrımcılığa uğruyor?	Yüzde
Siyasi tercihinden	47,1
Din veya mezhebinden	41,3
Sosyo-ekonomik nedenlerden	40,8
Etnik kimliğinden	34,9
Cinsiyetinden	18,7
Cinsel yöneliminden ve cinsiyet kimliğinden	15,3
Engelli oluşundan	10,4
Doğum yerinden	8,4
Cevap yok	4,4
Yaşından	3,0
Diğer	1,2

Tüm Cevap Dağılımları: İnsan Hakları Algısı

Türkiye’de sizce en çok kimlerin/hangi grupların hakları ihlal ediliyor?	Yüzde
Yoksullar	37,9
Kadınlar	37,7
Çocuklar	24,5
Gençler	22,0
Kürtler	16,1
Başörtülüler	14,7
Engelliler	14,5
Türkler	13,4
Cevap yok	8,1
LGBTİ’ler (eşcinseller)	7,6
Mülteciler	6,0
Aleviler	5,4
Azınlık halkları (Ermeniler, Rumlar, Süryaniler vd.)	3,0
Romanlar	2,1

Sizce Türkiye’deki insan hakları sorunlarının kaynağında ne var?	Yüzde
Eğitim eksikliği	64,0
Hukuk sistemindeki sorunlar	45,3
Siyasi yöneticilerin insan haklarına karşı tutumu	30,3
Basının/Medyanın yaklaşımı	15,5
İnsan hakları aktivistlerinin/kurumlarının yeterince destek görmemesi	11,1
Geleneklerimiz ve kültürel kodlarımız	10,6
Cevap yok	8,8
Kolluk kuvvetlerine verilen eğitim	4,7

Tüm Cevap Dağılımları: İnsan Hakları İhlali

Size en fazla kimler/hangi gruplar insan haklarını ihlal ediyor?	Yüzde
Siyasetçiler	55,8
Mahkemeler	23,5
Medya	22,0
Erkekler	17,7
Cevap yok	16,2
Şirketler	13,9
Sivil bürokrasi	11,0
Aileler	6,8
Sendikalar	6,7
Polisler	5,9

Polis ve kolluk kuvvetlerinin aşağıdakilerden hangilerine güç/şiddet kullanmasını KABUL EDİLEBİLİR buluyorsunuz?	Yüzde
Terör zanlılarına	71,1
Kadın cinayetleri zanlılarına	67,8
Hiçbirisine	13,2
Cezaevindeki mahkumlara	7,1
İktidar karşıtı gösteri yapan protestoculara	6,9
Cevap yok	4,3
Eylem yapan öğrencilere	3,3

Tüm Cevap Dağılımları: İfade Özgürlüğüne Bakış

Şiddeti övmedikçe, herkes fikrini istediği gibi ifade edebilmeli, bundan dolayı cezalandırılmamalıdır.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	3,0
Yanlış	6,3
Ne doğru ne yanlış	13,0
Doğru	42,4
Kesinlikle doğru	35,2
Toplam	99,9

Mahkemeye düşsem adli karar çıkmayacağından korkarım.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	4,0
Yanlış	8,2
Ne doğru ne yanlış	20,9
Doğru	41,0
Kesinlikle doğru	26,0
Toplam	100,1

Türkiye’de hukukun ve yargının işleyişinden memnunum.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	31,7
Yanlış	33,1
Ne doğru ne yanlış	22,8
Doğru	9,6
Kesinlikle doğru	2,8
Toplam	100,0

Tüm Cevap Dağılımları: İnsan Hakları Savunucularına Yönelik Algı ve Tutumlar

İnsan haklarınızı temin etme ve koruma görevi ESASEN kimin, hangi kurumun ana sorumluluğudur?	Yüzde
Basının/Medyanın	0,5
Dernek ve vakıfların	0,2
Devlet kurumlarının	28,6
Hükümetin	34,5
TBMM'nin	16,3
Mahkemelerin	18,7
Siyasi partilerin	0,3
Şirketlerin	0,1
Diğer	0,8
Toplam	100,0

Ülkemizdeki insan haklarını savunan kurumlar ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi sizin görüşünüzü en iyi açıklar?	Yüzde
İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi için yürüttükleri çalışmalarını değerli buluyorum.	81,4
Ülkemin adalet ve hukuk sistemine güveniyorum. Sivil kuruluşların bununla ilgilenmesine gerek yok.	18,6
Toplam	100,0

Genel olarak Türkiye’de demokrasinin işleyişinden ne kadar memnunsunuz?	Yüzde
1 - Hiç memnun değilim	28,7
2	7,5
3	12,9
4	9,5
5	21,3
6	8,2
7	5,5
8	2,9
9	1,3
10 - Çok memnunum	2,2
Toplam	100,0

Tüm Cevap Dağılımları: Siyasal Tercihler

Devletin insan haklarını tanıması, koruması ve geliştirmesi gerekir. Bu bakımdan devletin kurumlarına not verecek olsanız 5 üzerinden kaç not verirsiniz?	Yüzde
1- Çok zayıf	19,9
2- Zayıf	24,8
3- Orta	40,7
4- İyi	10,7
5- Pekiyi	3,9
Toplam	100,0

İnsan haklarının korunması ve teşvik edilmesi bakımından Türkiye’de EN ÇOK hangi kişi/kuruma güveniyorsunuz?	Yüzde
Hiç kimse	39,6
Cumhurbaşkanı	17,1
İnsan Hakları Dernekleri	9,3
TBMM	9,0
Mahkeme, savcılık	8,9
Polis-Asker	7,4
Birleşmiş Milletler	3,8
Medya	3,0
Avukatlar	1,5
Parti teşkilatları	0,4
Toplam	100,0

KONDA
ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

